

KUZEYDOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

2010 YILI DOĞRUDAN FAALİYET DESTEĞİ PROGRAMI

ERZİNCAN SANAYİ ENVANTERİ VE STRATEJİSİ PROJESİ

FAALİYET SONUÇ RAPORU

**ERZİNCAN
MART 2011**

**Bu çalışma Progem Eğitim Danışmanlık Limited Şirketi'nin
Araştırma Ekibi tarafından gerçekleştirilmiştir.**

Araştırma Ekibi

Araştırma İdari Yöneticisi

Adnan HACİBEBEKOĞLU

Koordinatör

: Gülşah OĞUZ YİĞİTBAŞI

Saha Araştırma Sorumlusu

: Emrah GÜNELİ

Analist

: Esra ERTEMER

İletişim Sorumlusu

: Meliha HACİBEBEKOĞLU

Asistan

: Ahsen UZANDAÇ

"Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA) 2010 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında hazırlanan bu yayının içeriği KUDAKA ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası'na aittir."

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	5
ERZİNCAN SANAYİ ENVANTERİ VE STRATEJİSİ PROJESİ.....	6
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	7
ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	8
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	9
ERZİNCAN İLİNİN TÜRKİYE'NİN 2023 VİZYONU İÇİNDEKİ KONUMU.....	10
BÖLÜM 1.....	13
ERZİNCAN İLİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ.....	13
1.1. Nüfus, Kentleşme ve Göç.....	14
1.2. İstihdam ve İşsizlik.....	16
1.3. Sosyo-Ekonomik Yapı.....	19
1.4. İhracat-İthalat.....	21
1.5. Ekonomik Göstergeler.....	22
1.5.1. Tarım.....	22
1.5.2. Hayvancılık.....	23
1.5.3. Ticaret.....	24
1.5.4. Turizm.....	25
1.5.5. Sanayi.....	27
BÖLÜM 2 ERZİNCAN İLİ İMALAT SANAYİ SWOT ANALİZİ VE BÖLGESEL KALKINMA STRATEJİSİ.....	34
2.2. Erzincan İli Sanayi Sektörü SWOT Analizi Çalışması.....	36
2.2.1. Güçlü Yönler.....	37
2.2.2. Zayıf Yönler.....	37
2.2.3. Fırsatlar.....	38
2.2.4. Tehditler.....	40
2.2.5. Sonuç ve Öneriler.....	41
BÖLÜM 3 ERZİNCAN SANAYİ ENVANTERİ VE STRATEJİSİ ANKET ÇALIŞMASI ANALİZ SONUÇLARI.....	42
3.1. Firmaların Kuruluş Yılı.....	43
3.2. Firmaların Kuruluş Sermayesi.....	43
3.3. Firmaların Faaliyet Gösterdiği Sektörler.....	44
3.4. Firmaların Hukuki Yapısı.....	44
3.5. Firmaların Çalışan Sayısı.....	45
3.6. Firma Çalışanlarının Demografik Yapısı.....	46
3.7. Firmaların Üretim Yeri Büyüklüğü ve Mülkiyet Durumu.....	46
3.8. Firmaların Bilişim Altyapısı.....	47
3.9. Firmaların Kapasite Kullanım Oranı.....	48
3.10. Firmaların Marka Stratejileri.....	49

3.11 Firmaların İhracat Durumu ve Şekli	49
3.12 Firmaların KOSGEB Veri Tabanına Kayıt Durumları	50
3.13 Yatırım Teşvik Belgeli Firmalar	50
3.14 Firmaların Kredi Kullanım Durumları	51
3.15 Firmaların Ar-Ge Yapısı.....	51
3.16 Firmaların Kalite ve Standardizasyon Belgeleri.....	52
3.17 Firmalarda Dokümantasyon Durumu.....	53
3.18 Firmalarda Departman Durumları.....	54
3.19 Firmaların Ekonomik Performansları	54
3.20 Firmaların Geleceğe Dönük İhtiyaçları	55
3.21 Firmaların Yürüttüğü Çalışmalar.....	56
3.22 Firmalarda Dışarıdan Hizmet Alma Durumu.....	57
3.23 Firmaların Eğitim ve Danışmanlık İhtiyacı.....	57
3.24 Sektörün Kümelenme Eğilimi.....	58
3.25 Firmaların Bağlı Bulunduğu Meslek Kuruluşları	59
3.26 Firmaların Ulusal/Uluslararası Hibe/Fon Kaynakları Hakkındaki Bilgi Düzeyi	59
3.27 Firmaların Yeni Yatırım Durumları	60
3.28 Firmaların Personel İhtiyacı Durumu.....	61
3.29 Firmaların Erzincan Sanayisinin Güçlü ve Zayıf Yönleri Hakkındaki Fikirleri	62
3.30 Firmaların Bağlı Olduğu Kuruluşlardan Beklentileri.....	62
3.31 Erzincan İli Sanayi Araştırması Genel Değerlendirme	63
BÖLÜM 4 ERZİNCAN İLİ GIDA İMALAT SANAYİNİN KÜMELENME YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE ANALİZİ.....	67
4.1. Kümelenme Kavramının Tanımı ve Önemi.....	68
4.2. Dünyadan İyi Uygulama Örnekleri	70
4.3. Türkiye’de Kümelenme Çalışmaları ve İyi Uygulama Örneği	72
4.4. Erzincan İli Gıda İmalat Sektörünün Kümelenme Yaklaşımı ile Analizi (Cluster Analysis)	73
BÖLÜM 5 SEKTÖREL TEDBİRLER, GENEL DEĞERLENDİRME SONUÇLARIVE SOMUT PROJE ÖNERİLERİ	77
5.1. Alternatif Finansal Destek Mekanizmalarının Etkin Kullanımına Yönelik Öneriler.....	78
5.2. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) Etkin Kullanımına Yönelik Öneriler.....	90
5.3. Nitelikli İnsan Kaynağının İstihdamına Yönelik Öneriler	91
5.4. Uluslararası Pazarlara Açılmayı Destekleyen Öneriler.....	93
5.5. Mekânsal Düzenlemelere Yönelik Öneriler	94
5.6. Yerel Düzeyde İşbirliklerinin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler.....	96
5.7. AR-GE Çalışmalarını Özendirici Düzenlemelere Yönelik Öneriler	98
KAYNAKÇA	100
EKLER	102
EK 1: Anket Formu	102

ERZİNCAN SANAYİ ENVANTERİ VE STRATEJİSİ PROJESİ

Erzincan Sanayi Envanteri ve Stratejisi Projesi, KUDAKA 2010 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında hayata geçirilmiş bir yerel ekonomik araştırma projesidir. KUDAKA, Erzurum-Erzincan-Bayburt illerini kapsayan TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin sürdürülebilir kalkınmasını sağlamak üzere, sosyal sermayeyi ve inovasyonu geliştirmek suretiyle yerel potansiyeli harekete geçirecek öncü bir kurum vizyonu ile bu araştırmaya destek sağlamıştır. 3 aylık bir süreçte (Ocak 2011-Mart 2011 dönemi) uygulanan projenin başvuru sahibi ve yürütücüsü Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası'dır. KUDAKA'nın %100 finansmanı ile uygulanan bu proje için 48.450 Türk Lirası hibe desteği alınmıştır.

Projenin genel amacı; sürdürülebilir kalkınmanın sektör politikalarına entegrasyonunu sağlayarak büyük hacimli yatırım kararlarına kısa vadede etki edilmesine ve yönlendirilmesine katkı sağlayacak şekilde Erzincan'ın yatırım alanı olarak cazibe merkezi haline getirilmesi için uygulanacak planlama, araştırma ve stratejilerin belirlenmesidir. Projedeki özel amaçlar Erzincan ilinde konuyla ilgili tüm tarafları bir araya getirerek bölgedeki imalat sanayinin gelişim stratejisinin oluşturulması, bu strateji çerçevesinde işletmelerin rekabet güçlerinin arttırılarak bölgede rekabetçiliği, girişimciliği, yenilikçiliği ve kümelenmeyi teşvik etmeye yönelik araştırma, geliştirme ve planlama çalışmaları yapılması ve Erzincan ilinde Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası vasıtasıyla uygulanabilir bir yerel ekonomik araştırma yapmak, bölgeye gelmesi beklenen yatırımcılara ve/veya iş geliştirme olanaklarını araştıran bölge sanayicilerine, iş kurma fikri olan girişimci adaylarına ve işadamlarına bölgedeki ekonomik varlıklar hakkında detaylı veritabanı oluşturmak ve "Yerel ekonomik kalkınmanın, yerelin yaşam kalitesini bir üst seviyeye çıkarma çabası olduğu" hususunda yerel kamu, sivil toplum ve özel sektör otoriteleri arasında ortak anlayışın oluşturulması; Erzincan'da üniversite-yerel yönetimler-özel sektör-kamu kurumları arasında işbirliği kültürü ve örgütlenmenin geliştirilmesi faaliyetlerine katkıda bulunmaktadır.

Bu amaçlara ulaşabilmek için proje kapsamında Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalar ile bir anket çalışması gerçekleştirilmiş, bölgedeki ilgili tarafların katılımı ile Erzincan sanayisinin SWOT analizi yapılmış ve bu çalışmaların sonuçlarının yer aldığı bir Faaliyet sonuç Raporu oluşturulmuştur. Projenin sonuçları yatırımcılara yönelik oluşturulan bir bilgilendirme CD'si ile somut çıktı haline getirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Günümüzde sosyo-ekonomik refah düzeyi bakımından gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler olduğu gibi; her ülkenin sınırları içerisinde de gelişmiş ve az gelişmiş bölgeler bulunmaktadır. Bu farkın oluşmasındaki temel neden, dinamik bir yapıya sahip olan ve gelişme sürecine yön veren iktisadi ve sosyal faktörlerin ülke mekânı üzerinde farklı yoğunluklarda dağılmasıdır.

Küreselleşme süreci ile birlikte yerel ekonomilerin önemi artmış, yerel aktörler dünya ile doğrudan etkileşim içine girmişlerdir. Bu süreç ile birlikte artan rekabet, esnek ve uyum yeteneği yüksek yapılarıyla KOBİ'leri, yeni sanayi odaklarını ve küçük ve orta boy kentleri ön plana çıkarmıştır. Yaşanan süreçte; yerel aktörler, organizasyon yapıları ve dayanışma önem kazanmış ve genel olarak yerelleşme olgusu küreselleşmenin bir gereği olarak belirginleşmiştir.

KUDAKA tarafından desteklenen bu araştırma; Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası vasıtasıyla uygulanabilir bir yerel ekonomik araştırma gerçekleştirmeyi, bölgeye gelmesi beklenen yatırımcılara ve/veya iş geliştirme olanaklarını araştıran bölge sanayicilerine, iş kurma fikri olan girişimci adaylarına ve işadamlarına bölgedeki ekonomik varlıklar hakkında detaylı veri tabanı oluşturmayı hedeflemektedir. Bu veritabanı ile Erzincan'ın ekonomik gelişmişlik açısından ihtiyaç ve beklentileri ile yatırım fırsatları tespit edilecek, dünyadaki uygulamalar ve hizmetten faydalanan tarafların beklentilerini göz önünde bulundurarak ileride yapılması gereken çalışmalara ışık tutması açısından Erzincan'ın mevcut durumu tanımlanıp nerede olduğu belirlenecek ve de yapılması planlanan stratejik yapılanmanın hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır.

Bu araştırmada Erzincan ilinde faaliyet gösteren imalatı sektörü firmalarının ve yörenin sorunları ile potansiyelleri ortaya konmuş, iyileştirme, geliştirme ve kümelenme için çözüm önerileri geliştirilmiştir. Bu doğrultuda amaç, KOBİ'lerin bilgi düzeylerinin ve teknolojik altyapılarının geliştirilmesine, potansiyellerini geliştirmelerine ve rekabet güçlerini arttırmalarına yardımcı olacak stratejilere yön vermektir. Böylece, Erzincan ilindeki KOBİ'lerin potansiyellerinin geliştirilmesi ile KUDAKA' nın "Bölgenin sürdürülebilir kalkınmasını sağlamak üzere, sosyal sermayeyi ve inovasyonu geliştirmek suretiyle yerel potansiyeli harekete geçirmek." vizyonuna katkı sağlanmış olacaktır.

Bu araştırma çalışması sayesinde; yerel ekonomik kalkınmanın, yerelin yaşam kalitesini bir üst seviyeye çıkarma çabası olduğu hususunda yerel kamu, sivil toplum ve özel sektör otoriteleri arasında ortak anlayışın oluşturulmasına ve Erzincan'da üniversite-yerel yönetimler-özel sektör-kamu kurumları arasında işbirliği kültürü ve örgütlenmenin geliştirilmesine de katkıda bulunulacaktır.

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Bu araştırma; sektör farkı gözetmeksizin Erzurum ilindeki imalat sanayini kapsamaktadır. Araştırma; imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların üretim, pazar ve rekabet edebilirliklerinin analizi ile kümelenme modelinin incelenmesini içermektedir. Böylece bölgesel ve sektörel olası rekabet avantajlarının ortaya konulması ve bu sektörlerle ilgili mevcut ve gelecekte ortaya çıkabilecek uygun yatırım alanlarının araştırılması ile kümelenme stratejilerinin oluşturulması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın bölgede imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin gelişmelerine katkı sağlaması beklenmektedir. Böylece uzun dönemli hedefler belirlenerek bölge ekonomisinin gelişmesine ivme kazandıracak politikaların ortaya konulması, KUDAKA'nın amaçlarına ve 9. Kalkınma Planı'nın hedeflerine de uygun olmaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma, Progem Eğitim ve Danışmanlık Tercüme Turizm Tekstil İnşaat Taahhüt Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi koordinasyonunda, Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası işbirliği ile gerçekleştirilmiştir. Faaliyet sonuç raporunun hazırlanması sırasında aşağıda belirtilen yöntemler uygulanmıştır:

- I. İnternet ortamında geniş çaplı literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca, bölgesel gelişme politikaları ve uygulamaları konularında yapılan teorik yayınlardan ve kalkınma planları dokümanlarından yararlanılmıştır. Diğer yandan DPT, TÜİK, KOSGEB, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlıkları'nca şimdiye dek gerçekleştirilen ilgili tüm yayınlar, veriler ve ortak akıl platformlarından da yararlanılmıştır. Bölgede çalışan yöneticiler, yerel aktörler, girişimciler, akademisyenler ve STK temsilcileri ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, bölgede faaliyet gösteren çeşitli kurum ve kuruluş temsilcilerinin ve sektör temsilcilerinin katılımı ile birlikte bir SWOT analizi toplantısı gerçekleştirilmiştir. Böylece üç aşamalı olarak kapsamlı veri toplama ve analiz etme süreci gerçekleştirilmiştir.
- II. Çalışmada Erzincan ilinde bulunan ve imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalara anketler uygulanarak üretim, finansman, pazarlama, eğitim, insan kaynakları, yeni yatırım alanları, teknoloji kullanımı, rekabet, eğitim ve danışmanlık ihtiyaçları, kümelenme ve uzun dönemli hedefleri yönünde veriler toplanmıştır. Bu çalışma için öncelikle araştırma ekibi tarafından Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Üyelerinin de katkılarıyla hedeflenen verilerin toplanmasını sağlayacak nitelikte bir soru kâğıdı yapılandırılmıştır. Anketler, Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası ile ildeki esnaf ve sanatkâr odalarına kayıtlı olan ve imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalara uygulanmıştır. Bu kapsamda 203 firmaya ulaşılarak anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Saha uygulaması 6 anketör ve 1 süpervizör ile 8 günlük süreçte tamamlanmıştır.

Bu araştırma raporu, 5 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Erzincan ilinin ekonomik ve sosyal mevcut durum analizi yapılmış, ekonomik yapının yanında, demografik ve sosyal yapı, iş gücü kaynakları analiz edilmiş ve sektörel gelişmeler değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, ildeki kamu-özel kesimin ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla gerçekleştirilen SWOT Analizi çalışmasının neticeleri ve çalışmaya dair sonuç ve öneriler verilmiştir. Üçüncü bölüm, Erzincan ili imalatı sanayinde faaliyet gösteren 203 firmayla yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen anket çalışmasının analiz sonuçlarını içermektedir. Dördüncü bölümde gıda imalat sanayinin kümelenme yaklaşımı çerçevesinde yapısı belirlenmiş ve sektörün kümelenme analizi yapılmıştır. Beşinci ve son bölümde ise, Erzincan ili imalatı sanayinin araştırmalar neticesinde bir analizi yapılmış, çeşitli sektörel tedbirler belirlenmiş ve bazı somut proje önerileri sunulmuştur.

ERZİNCAN İLİNİN TÜRKİYE'NİN 2023 VİZYONU İÇİNDEKİ KONUMU

Günümüzde küreselleşmenin her alanda etkili olduğu dikkate alındığında kurumlar, şirketler ve uluslar için önemli fırsatların ve aynı zamanda risklerin arttığı görülmektedir. Küreselleşmenin de etkisiyle uluslar arası ticaret, rekabet, fikri ve sınaî haklar, çevre korumacılığı gibi pek çok alanda yeni norm ve standartlar geliştirilmiştir. Küreselleşme; hızlı gelişim, yaygınlaşan ve ucuzlayan bilgi ve özellikle iletişim teknolojilerinin de katkısı ile ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmelerini önemli ölçüde etkilemektedir. Uluslar arası sermaye, hızla gelişmekte olan ülkelere doğru kaymaktadır. Türkiye'ye gelen yabancı sermaye ise Anadolu kentlerinde de yatırım yapmaya başlamıştır. BGC Partners tarafından hazırlanan doğrudan yabancı sermaye raporunda Türkiye'nin 2011 yılı için 23 milyar dolarlık doğrudan yabancı yatırım potansiyeli taşıdığı belirtilmiştir.

Uluslar arası yabancı sermaye girişi ve üretim süreci de değişim geçirmektedir. Nitekim geçmişte üretim yapısının ve uluslar arası sermayenin akış yönünün belirlenmesinde etken olan ucuz iş gücü ve hammadde bolluğu gibi bazı faktörler işlevini görece olarak yitirirken, iyi işleyen bir piyasa ekonomisine, kurumsal yapının gücüne, gelişme gösteren teknolojik ve ticari altyapıya sahip olmanın ve dünya pazarının değişen ve gelişen tercihlerini yakından izlemenin önemi artmıştır.

Türkiye bir yandan dünya pazarındaki yerini giderek büyütürken, bir taraftan da özellikle Anadolu kentlerinde önemli bir potansiyele sahip olan KOBİ'lerini destekleyerek bu süreci hızlandırmak zorundadır. Nitekim AB ve Kalkınma Ajansları Mali Yardım Programları'nın KOBİ'lere yönelik hibe desteğiyle gerçekleştirilen proje sayılarındaki artış ve KOSGEB'in başta yeni girişimci desteği olmak üzere KOBİ'lere sağladığı diğer çeşitli destekleri (İş Birliği-Güç Birliği, AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama vb.) bu politikanın tutarlılığının göstergesi olmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin küreselleşme ortamında rekabetçi konumlarını güçlendirmeleri ve sürekliliği sağlamaları, büyümelerini verimlilik artışına dayandırmalarına ve mukayeseli üstünlük alanları yaratmalarına bağlı olmaktadır. Bu çerçevede yenilikçiliğe (inovasyon) önem verilmesi, bilim ve teknoloji kapasitesinin güçlendirilmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi, bilgi ve iletişim teknolojilerinden en üst düzeyde yararlanılması, pazarlama ve ihracat stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye 2023 vizyonu çerçevesinde;

1. Bilgi temelli bir toplum için insan kaynaklarını geliştirmek,
2. Enformasyon ve iletişim altyapısını yaygınlaştırmak, kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak,
3. Etkin uyum yasaları çıkarmak, teşvik sistemi ve fon yönetimi ile yenilikçi bir ortam oluşturmak,

4. Stratejik teknoloji alanlarında, eşgüdüm içinde ve “ özgün teknoloji, özgün ürün” hedefli araştırma-geliştirme ve üretimi gerçekleştirerek, rekabet gücü yüksek, bilgi temelli ekonomiye dönüşünü sağlamak,
5. Toplumsal farkındalık, etkin katılım ve görevdeşlik yaratmak,
6. Dönüşüm sürecini ortak bir model çerçevesinde bütünleşerek yönetmek ve bu bağlamda gerekli değişiklikleri zamanında yapmak stratejik amaçlarını öngörmüştür.

Bu vizyon çerçevesinde 2023 yılında Türkiye'nin;

1. Dünya Bankası Rekabet Gücü Endeksi'nde dünyanın ilk 25 ülkesi arasına girmesi,
2. Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Endeksi'nde dünyanın yine ilk 25 ülkesi arasına girmesi,
3. Dünya ekonomileri arasında ilk 10 ülke arasında yer alması hedeflenmiştir.

Diğer yandan, Türkiye'nin AB'ye üyelik süreci de bölgesel gelişme politikaları ve uygulamalarında köklü değişimler yapılmasına imkân sağlamaktadır. Nitekim üyelik sonrası kullanılabilir olan yapısal fonlara hazırlık için uyum fonlarından da yararlanılarak merkezi ve yerel düzeyde gerekli altyapı oluşturulurken, diğer yandan da aktif, katılımcı, yeterli finansman ve kurumsal yapı ile desteklenen bölgesel gelişme politikaları uygulamaya konulmakta ve bu bağlamda KOBİ'lerin desteklenmesi uygulamalarına hız verilmektedir.

2007–2013 ve 2014–2023 perspektifi içerisinde Türk ekonomisinin rekabet gücünün artırılması ve dünya ihracatından daha fazla pay almak üzere yüksek katma değerli mal üretiminin artırılması, imalat sanayinin dışa dönük bir yapı içinde ekonomik büyümeyi sürükleyen temel sektör olması öngörülmüştür. Bu bağlamda imalat sanayinde, tekstil, hazır giyim, deri, seramik, cam, mobilya, kuyumculuk, gıda gibi sektörlerde özgün tasarımın özendirilmesi, kaliteli tasarıma yönlendirilmesi, uluslararası markalar oluşturulması, tanıtım ve pazarlama destekleri sağlanması hedeflenmiştir.

Erzincanlı iş adamları, yatırımcılar ve genç girişimciler artık orta ve uzun dönemde bölgesel gelişmenin hızlandırılarak yerel ekonominin güçlendirilmesini talep etmektedir. Bu konuda ortak vizyon oluşmuş görünmektedir. Diğer yandan; Konya, Kayseri, Kahramanmaraş, Denizli, Sivas, Çorum gibi Anadolu kaplanları olarak isimlendirilen ve öncelikle kendi olanaklarını ve potansiyellerini kullanarak bu günkü durumlarına gelen ve ekonomik gelişmelerini hızlandırmış illeri örnek alarak bu değerlendirmeleri daha sesli dile getirmektedirler. Buna yerel yöneticilerin öngörü ve destekleri de eklendiğinde orta ve uzun dönemli politikalar oluşturarak eylem planları hazırlamak ve birlikte etkin çalışma kolaylaşmaktadır. Böylece Erzincan ili ve ekonomisi;

1. Önemli bir potansiyel olan tarımın desteklenmesi ve ürün çeşitliliğinin ihracat ağırlıklı olarak desteklenmesi,

2. Öne çıkan imalat sanayi sektörlerinde kümelenme çalışmaları ile destekleyerek bazı ülke örneklerinde olduğu gibi daha hızlı gelişme sağlayarak, ekonomiyi sürükleyici sektörleri öne çıkarma isteği,
3. Daha fazla gelişmiş illerin sanayileri için ara malı üretme olanaklarını değerlendirme hedefleri,
4. Liman ve hava alanı gibi ulaşım imkanlarına yakınlığı ile sahip olduğu avantajı da iyi kullanarak hizmet sektörlerinde de atılım ve gelişme sağlanması gerektiğinin bilincinde olma gibi vizyon oluşumları Türkiye'nin 2023 hedefleri ve vizyonu ile de örtüşmektedir.

Türk girişimcilerinin bugün 135 ten fazla ülke ile iş yapmakta oluşu bunun giderek Anadolu illerine yaygınlaşması, Erzincanlı yatırımcıyı ve yerel yöneticiyi de bu becerilerini ve Erzincan ilinin potansiyelini kullanmaya yöneltmektedir. Diğer yandan bu ekonomik hedefler, bölgesel gelişme politikaları ve KOBİ'lerin geliştirilmesi istek ve hedefleri ile de paralellik göstermektedir. Nitekim bu araştırmanın Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası tarafından bu tür bir vizyon öngörüsü ile yaptırılmış olması, yukarıda ifade edilen değerlendirmeyi doğrular niteliktedir.

Görüldüğü üzere Erzincan ili; bir taraftan teşvik politikaları, diğer yandan yabancı sermaye destekli uygun yatırım alanlarının varlığı, gıda ürünleri ve içecek imalatı sektörlerindeki potansiyel gelişmesi ve ayrıca siyasi ve bürokratik destekleri de dikkate aldığımızda uygun bir bölge konumundadır. Buna bir de yerel yöneticilerin (Kamu-özel-STK-üniversite) işbirliği içinde etkin çalışma isteklerini de eklemek gerekmektedir. Sonuç olarak Türkiye'nin 2023 vizyonu hedefleri ile Erzincan ilinin konumu ve vizyonu paralellik arz etmekte ve örtüşmektedir. Daha fazla yatırım yapma, gençlerin işsizliğinin azaltılması ve KOBİ'lerin güçlendirilmesi talepleri, bölgenin bu alandaki mevcut alt yapı ve insan kaynakları potansiyelinin daha fazla değerlendirilmesini sağlayabilecek bulgular olarak ortaya çıkmaktadır.

BÖLÜM 1

ERZURUM İLİNİN MEVCUT DURUM ANALİZİ

1.1.Nüfus, Kentleşme ve Göç

TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2010 yılı verilerine göre Erzincan ilinin nüfusu 224.949'dur. Bu nüfusun 118.876'sı erkeklerden, 106.073'ü kadınlardan oluşmaktadır. Nüfusun %40'ı kırsal alanda, %60'sı ise kentlerde ikamet etmektedir. İlde nüfus yoğunluğu (Kişi/km²) 2010 yılı itibariyle 18,89'dur.

Cumhuriyetin ilanından sonraki tarihsel seyrine bakıldığında zaman Erzincan ili nüfusunun 2000 yılına kadar artış gösterdiği ve 2000 yılından itibaren düşüşe geçtiği görülmektedir. Bu süreçte Erzincan ilinde kentleşme artarak devam etmiştir. 1927 yılında nüfusun sadece %16'sı kentte yaşarken bu oran 2010 yılına kadar olan süreçte düzenli artışlarla %60'a çıkmıştır.

Erzincan ilinin nüfusunun arttığı dönemde bile Türkiye toplam nüfusu içerisindeki payının yıllar itibariyle azaldığı görülmektedir. 1927 yılında Erzincan'ın Türkiye toplam nüfusu içerisindeki payı %0,99 iken, bu pay 2010 yılında %0,31'e gerilemiştir.

Erzincan ilinin doğurganlık hızı¹ her dönem Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Buradan hareketle Erzincan ili nüfusunun azalış eğilimi göstermesi ve Türkiye toplam nüfusu içerisindeki payının sürekli azalması ilden diğer il ve/veya ilçelere göç verildiğini göstermektedir. Nitekim ilin net göç hızına dair veriler incelendiğinde ilden dışarıya olan göçün giderek artan bir seyirde gerçekleştiği rakamlar bazında görülmektedir.

Erzincan ilinde kentleşme oranının süreç içerisinde artması ve aynı zamanda kırsal nüfusun azalış göstermesi, ilde köyden kent merkezlerine doğru yoğun bir göç yaşandığını göstermektedir. Kırsal kesimdeki yüksek doğurganlık, işgücü arzı ile birlikte gizli işsizliğin artmasına, toprağın parçalanarak üretimin ve verimliliğin azalmasına yol açmıştır. Buna tarımda görülen hızlı makineleşme de eklenince kırsal alanlarda nüfus dengesi bozulmuştur. Kırsal kesimde yaşanan bu değişim kentin çekiciliğini arttırarak nüfusun kent merkezlerine yönelmesine neden olmuştur. Kırdan şehir merkezlerine doğru olan nüfus hareketlerinde, kentsel alanda istihdam, eğitim ve sağlık imkânları ile kültürel etkinliklerin daha fazla olması da etkili olmuştur.

Erzincan'da 13 Mart 1992 depreminden sonra göç eden nüfus miktarında artış gözlenmiştir. Deprem sebebiyle olan göçlerde, en çok göç edilen iller İstanbul, Antalya, Mersin, Balıkesir, İzmir ve Bursa gibi Güney ve Batı Anadolu illeridir.

Erzincan özellikle Tunceli, Bayburt ve Gümüşhane gibi yakın iller ile Güneydoğu Anadolu illerinden göç almaktadır.

¹ Doğurganlık Hızı: 15-49 yaş arasındaki her 1.000 kadın başına düşen canlı doğum sayısını ifade eden göstergedir.

Tablo 1.1. Erzincan İli Kent-Kır Nüfusu ve Türkiye Nüfusundan Aldığı Pay

Yıl	Merkez	Merkez Nüfusun Payı (%)	Köy	Köy Nüfusunun Payı (%)	Toplam	Türkiye Toplamı	Türkiye Nüfusundan Alınan Pay (%)
1927	21.067	16	113.376	84	134.443	13.648.270	0,99
1935	21.729	14	135.613	86	157.344	16.158.018	0,97
1940	20.129	13	138.369	87	158.498	17.820.950	0,89
1945	21.879	13	149.989	87	171.868	18.790.174	0,91
1950	27.826	14	169.944	86	197.770	20.947.188	0,94
1955	34.408	16	181.184	84	215.592	24.064.763	0,90
1960	48.236	20	194.769	80	243.005	27.754.820	0,88
1965	57.406	22	201.180	78	258.586	31.391.421	0,82
1970	78.198	28	197.924	72	276.122	35.605.176	0,78
1975	85.190	30	198.493	70	283.683	40.347.719	0,70
1980	95.228	34	186.794	66	282.022	44.736.957	0,63
1985	112.307	37	187.678	63	299.985	50.664.458	0,59
1990	144.144	48	155.107	52	299.251	56.473.035	0,53
2000	172.206	54	144.635	46	316.841	67.803.927	0,47
2007	114.437	54	99.101	46	213.538	70.586.256	0,30
2008	113.231	54	97.414	46	210.645	71.517.100	0,29
2009	118.695	56	94.593	44	213.288	72.561.312	0,29
2010	134.028	60	90.921	40	224.949	73.722.988	0,31

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri

Tablo 1.2. Erzincan İlinin Aldığı Göç, Verdiği Göç ve Net Göç Hızı

Yıl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı (%)
2000	29.336	30.661	- 1.325	-4,68
2008	10.977	11.976	-999	-4,73
2009	11.966	11.189	777	3,65
2010	14.198	12.365	1.833	8,18

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri

Erzincan'ın son 10 yıllık süreçteki nüfusu 5 yıllık yaş grupları bazında incelendiğinde ilin genç bir nüfus yapısına sahip olduğu görülmektedir. 0-29 yaş grubunda yer alan nüfus ilin toplam nüfusunun yarısını teşkil etmektedir.

Tablo 1.3. Erzincan İli Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Yıllar									
	2010	Toplam Nüfusa Oranı (%)	2009	Toplam Nüfusa Oranı (%)	2008	Toplam Nüfusa Oranı (%)	2007	Toplam Nüfusa Oranı (%)	2000	Toplam Nüfusa Oranı (%)
0-4	15.089	6,71	15.119	7,09	15.175	7,20	15.164	7,10	28.424	8,97
5-9	15.691	6,98	16.455	7,71	17.203	8,17	18.084	8,47	29.014	9,16
10-14	18.388	8,17	18.488	8,67	18.756	8,90	18.987	8,89	30.280	9,56
15-19	19.445	8,64	18.618	8,73	17.311	8,22	17.229	8,07	35.291	11,14
20-24	30.016	13,34	22.325	10,47	21.664	10,28	24.947	11,68	38.547	12,17
25-29	18.030	8,02	17.801	8,35	17.845	8,47	19.077	8,93	26.563	8,38
30-34	16.654	7,40	15.850	7,43	15.958	7,58	16.141	7,56	21.381	6,75
35-39	15.378	6,84	15.502	7,27	15.176	7,20	14.438	6,76	20.985	6,62
40-44	12.618	5,61	13.062	6,12	13.332	6,33	13.161	6,16	17.561	5,54
45-49	12.781	5,68	12.165	5,70	11.560	5,49	11.123	5,21	14.602	4,61
50-54	10.314	4,59	10.453	4,90	10.432	4,95	9.857	4,62	12.146	3,83
55-59	9.584	4,26	8.468	3,97	8.490	4,03	8.126	3,81	10.053	3,17
60-64	8.380	3,73	7.861	3,69	7.364	3,50	6.908	3,24	9.432	2,98
65-69	7.070	3,14	6.451	3,02	6.311	3,00	6.184	2,90	9.310	2,94
70-74	5.500	2,44	5.021	2,35	4.821	2,29	5.264	2,47	6.872	2,17
75+	10.011	4,45	9.649	4,52	9.247	4,39	8.848	4,14	6.380	2,01
Toplam	224.949	100,00	213.288	100,00	210.645	100,00	213.538	100,00	316.841	100,00

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Verileri

Toplumdaki üretim faaliyetlerine katılmadıkları varsayılan 0-14 yaş grubu ile 65 ve daha yukarı yaşlardaki nüfus bağımlı nüfus olarak nitelendirilmektedir. Toplam yaş bağımlılık oranı aktif ve çalışma çağındaki nüfus olan "15-64" yaş grubundaki her 100 kişinin bakmak zorunda olduğu çocuk ve yaşlı nüfusu göstermektedir. Buna göre Erzincan ilinde bağımlı nüfus oranı 2010 yılında %47, 2009 yılında %50, 2008 ve 2007 yıllarında %51, 2000 yılında %53 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın 10 yıllık süreçte azalış eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu azalış genç nüfus yapısından yaşlı nüfus yapısına doğru geçişi sergileyen önemli bir göstergedir.

Tüm bu veriler incelendiğinde Erzincan ilinin nüfus yapısının; yaş yapısı, kentleşme ve göç olgusu açısından Türkiye'nin genel yapısına benzer özellikler sergilediği görülmektedir.

1.2 İstihdam ve İşsizlik

Türkiye'nin il farkı gözetmeksizin gündeminde olan ve en acil çözüm bekleyen sorunlarından birisi işsizliktir. İşsizlik ekonomik sonuçlarının yanı sıra birtakım toplumsal sorunlara da yol açmaktadır. Gelir yoksunluğu nedeniyle ekonomik açıdan yoksulluğa neden olurken, diğer yönüyle bireyler üzerindeki olumsuz sosyal-psikolojik etkileriyle sosyal dışlanmaya neden

olmaktadır. İşsizlik, gelir eşitsizliği ve yoksulluğu artırırken, insan kaynaklarının atıl kalmasına yol açarak kalkınmayı yavaşlatmaktadır.

TÜİK tarafından gerçekleştirilen bir çalışmaya göre 2009 yılında Erzincan ilinde işgücüne katılım oranı %54,1, işsizlik oranı %7,6 ve istihdam oranı %50 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranlar Türkiye geneli için sırasıyla %48,8, %12,30 ve %43 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre Erzincan Türkiye ortalaması ile karşılaştırıldığında istihdam ve işsizlik alanında az da olsa daha iyimser bir tablo sergilemektedir. Bu çalışmaya göre Erzincan ilinde çalışma çağındaki (15-64 yaş arası nüfus) her 100 kişiden 7,6'sı işsiz olduğunu beyan etmiştir. Buna göre araştırmanın yapıldığı dönemde Erzincan ilinde 10.800 kişi işsiz konumunda yer almıştır. İŞ-KUR verileri incelendiğinde ortaya çıkan tablo ise şu şekildedir: 2009 yılı içerisinde Erzincan'da bir işe yerleştirilmek üzere bekleyen İŞ-KUR veritabanında kayıtlı işsiz sayısı 6.205 kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu kişilerin 1.985'ini kadınlar, 4.220'sini ise erkekler oluşturmuştur. TÜİK ile İŞKUR İl Müdürlüğü verileri arasındaki bu fark ilde kayıt altında olmayan pek çok işsiz var olduğunu göstermektedir.

Erzincan işgücü piyasası, Türkiye işgücü piyasasına benzer şekilde, "tarım sektöründeki yüksek istihdam - düşük verimlilik, işgücüne katılımın düşüklüğü, istihdam oranının özellikle kadınlarda çok düşük olması ve işgücünün ortalama eğitim seviyesinin düşüklüğü" yapısal özelliklerine sahiptir.

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2003 yılında yayınlanan ve halen iller bazında en kapsamlı güncel istihdam verilerinin sunulduğu yayın olan "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması"na göre Erzincan ilinde tarım sektöründe çalışanların toplam istihdam içerisindeki oranı %62,03'tür. Bu oran ile Erzincan Türkiye'nin 81 ili arasında tarım sektöründe en fazla çalışanın olduğu 40. il durumundadır. İlde çalışan her 100 kişiden sadece 4,17'si sanayi sektöründe istihdam edilmektedir. Bu oran o dönem %13,35 olarak gerçekleşmiş Türkiye ortalamasının çok altında seyretmektedir.

Global Entrepreneurship Monitor (GEM) raporuna göre Türkiye'de her 100 kişiden sadece 6'sı girişimcidir. Erzincan'da ise bu oran %1 seviyesindedir. Bu oran ile Erzincan Türkiye'nin girişimcilik kapasitesi "sınırlı gelişen" illeri arasında yer almaktadır.

Tablo 1.4. Erzincan İli İstihdam Göstergeleri

İstihdam Göstergeleri	Erzincan	Türkiye	81 İl İçinde Sıralaması
Tarım İşkolunda Çalışanların Oranı	62,03	48,38	40
Sanayi İşkolunda Çalışanların Oranı	4,17	13,35	62
Ticaret İşkolunda Çalışanların Oranı	4,79	9,67	59
Mali Kurumlar İşkolunda Çalışanların Oranı	1,29	3,11	50
Ücretli Çalışanların Oranı	33,06	43,52	37
Ücretli Çalışan Kadınların Oranı	2,91	8,81	63
İşverenlerin Oranı	1,00	2,61	67

Kaynak: DPT 2003 İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması

İlde istihdamın büyük bir kısmı tarım ağırlıklı olmakla beraber, kırsal nüfus başına düşen tarımsal ürünler üretimi, ülke ortalamasının altında bulunmaktadır. Bunun başlıca nedeni, tarımsal verimliliğin düşük olmasıdır. Başka bir deyişle, tarım sektöründe önemli ölçüde gizli işsizlik sorunu yaşanmaktadır. İŞKUR tarafından 2009 yılında gerçekleştirilen Erzincan İli İşgücü Piyasası Araştırması² kapsamında elde edilen veriler ilin istihdam yapısına yönelik en güncel bilgileri sunmaktadır. 161 firmayı içeren bir örneklem üzerinden gerçekleştirilen bu araştırmaya göre işyeri sayısı en fazla ticaret sektöründe bulunmaktadır. Toplam işyerlerinin % 16'sı ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. En fazla işyeri olan diğer sektörler "İnşaat" ve "Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hizmet Faaliyetler" sektörleridir. Toplam çalışan sayısında ön plana çıkan sektör "Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hizmet Faaliyetler" sektörüdür. Bu sektörü sırasıyla "Gayrimenkul, Kiralama Ve İş Faaliyetleri" ile "İnşaat" sektörleri takip etmektedir. Çalışanların % 81'i erkek, % 19'u kadındır. Erkeklerin % 32,8'si, kadınların ise %41,2'si "Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hizmet Faaliyetler" sektöründe çalışmaktadır.

Tablo 1.5. İşyeri Sayısı ve İşgücünün Sektörlere Göre Dağılımı

Sektörler	İşyeri Sayısı	Erkek Çalışan	Kadın Çalışan	Toplam Çalışan
Toptan Ve Perakende Ticaret	26	252	64	316
İnşaat	25	586	15	601
Diğer Sosyal, Toplumsal, Kişisel Hizmet Faaliyetleri	24	668	308	976
Tarım, Avcılık Ve Ormanlık	12	56	5	61
Gıda Ürünleri, İçecek Ve Tütün İmalatı	10	155	18	173
Ulaştırma, Depolama Ve Haberleşme	8	228	69	297
Elektrik, Gaz, Buhar Ve Sıcak Su Üretimi Ve Dağıtım	7	110	8	118
Enerji Üreten Maddeler Hariç Maden, Taşocakçılığı	7	150	11	161
Gayrimenkul, Kiralama Ve İş Faaliyetleri	7	634	158	792
Kamu Yönetimi, Savunma, Zorunlu Sosyal Güvenlik	7	407	23	430
Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar	6	107	35	142
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	6	113	36	149
Oteller Ve Lokantalar	4	34	7	41
Sağlık İşleri Ve Sosyal Hizmetler	4	32	12	44
Eğitim	2	20	2	22
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri, Nükleer	2	71	4	75
Ağaç Ürünleri İmalatı	1	9	2	11
Elektrikli Ve Optik Donanım İmalatı	1	7	2	9
Enerji Veren Madenlerin Madenciliği Ve Taşocakçılığı	1	23	0	23
Tekstil Ve Tekstil Ürünleri İmalatı	1	25	78	103
TOPLAM	161	3687	857	4544

Kaynak: İŞKUR Erzincan İli 2009 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu

² Tarım sektöründe 12, Sanayi sektöründe 36, İnşaat sektöründe 25 ve Hizmetler sektöründe 88 işyeri olmak üzere toplam 161 adet işyeri araştırma kapsamında oluşturulan anketi doldürmüştür.

1.3 Sosyo-Ekonomik Yapı

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2003 yılında yapılan “İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” nda Erzincan ili genel sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından 11 basamak gerileyerek 58. sırada yer almıştır. Aynı araştırmaya göre il 1996 yılında 47. sırada bulunmaktadır.

Erzincan'ın imalat sanayi gelişmişlik sıralaması ise 81 il içerisinde 65 olarak gerçekleşmiştir. İl, genel gelişmişlik seviyesi ile karşılaştırıldığında imalat sanayi gelişmişlik bakımından daha geride bulunmaktadır. İlin Türkiye içindeki imalat sanayi paylarına bakıldığında iş yerlerinin % 0,16, istihdamın ise % 0,06 gibi küçük oranda pay aldığı görülmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre; Erzincan'ın da içinde yer aldığı TRA1 Bölgesi'nin İmalat Sanayi Coğrafi Yığılması³ Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır (DPT, 2005). Yine aynı araştırmaya göre TRA1 Bölgesi Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında sektörel çeşitliliği kısmen sağlayan bir bölge konumundadır.

Erzincan'ın sosyo-ekonomik gelişmişlik endeks değerleri diğer illerle karşılaştırıldığında Türkiye'nin 4. Derecede Gelişmiş İlleri grubunda yer almaktadır. Gruptaki iller arasında ise en gelişmiş 5. il konumundadır. 4. grupta yer alan tüm illerin ortak özelliği göç vermeleridir. Bu gruptaki illerde nüfus artış hızı ve yoğunluğu ülke ortalamasının altındadır. Diğer yandan, doğurganlık hızı ve ortalama hane halkı büyüklüğü, ülke ortalamasının üzerinde seyretmektedir. İstihdamın büyük bir kısmı tarım ağırlıklı olmakla beraber, kırsal nüfus başına düşen tarımsal ürünler üretimi ülke ortalamasının altında bulunmaktadır. Erzincan tarımsal hâsilasının ülke tarımsal hâsilası içindeki payı %8 gibi çok düşük bir düzeydedir. 4. gruptaki illerde fert başına düşen GSYİH, ülke genel seviyesinin yaklaşık yarısı kadardır. 2004 yılı verilerine göre Erzincan'ın kişi başına düşen GSYİH değeri 1.158 \$'dır. Türkiye için bu değer 2.146 \$ olarak hesaplanmıştır. Erzincan ili GSYİH' sının sektörel dağılımı incelendiğinde %54'lük pay ile 1. sıradaki hizmetler sektörünü % 34 ile tarım sektörü ve %12 ile sanayi sektörlerinin izlediği görülmektedir (KOSGEB, 2006).

Erzincan kalkınmada öncelikli iller kapsamında olup, yatırım teşvik uygulamalarında 4. Bölge'de yer almaktadır. İldeki iktisadi faaliyet kollarının sektörlere göre dağılımına dair detay istatistikî veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tabloda aynı zamanda 2008 ve 2009 yıllarında kapanan işletme sayısına dair bilgiler de sunulmuştur. 2008 yılında Erzincan'da ticari faaliyetine son veren işletme sayısı 1.258'dir. 2009 yılında bu rakamın 24'e gerilediği görülmektedir. Erzincan TSO'dan alınan bilgilere göre 2010 yılında açılan işletme sayısı 238, kapanan işletme sayısı ise 103'tür. 2008 yılında kapanan şirket sayısının bu denli fazla olmasının nedeni, etkilerini 2008 yılında göstermeye başlayan ekonomik krizin bir sonucu olarak düşünülebilir.

³ Bölgelerin sektör bazında yığılmasının Türkiye ortalamasının üstünde, etrafında ya da altında olduğunu göstermektedir.

Tablo 1.7. Erzincan İli İktisadi Faaliyet Kollarının Sektörlere Göre Dağılımı

İktisadi Faaliyet Kolları	2008		2009	
	Tescil Olunan	Ticaretî Terk Eden	Tescil Olunan	Ticaretî Terk Eden
Tarım, Ormanlık ve Balıkçılık	6	9	8	2
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	4	6	5	0
İmalat Sanayi	9	27	9	3
Enerji	7	6	0	0
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	180	173	12	3
Turizm	0	0	0	0
İnşaat ve Bayındırlık	22	22	15	5
Eğitim	13	3	5	0
Sağlık	33	15	0	0
Mali Kuruluşlar ve Sigortalar	25	23	6	0
Toplum ve Kişisel Hizmetler	94	67	0	0
Toptan ve Perakende Hizmetler	221	148	25	1
Hizmet Sektörü	153	271	11	2
Diğer	116	488	9	8
TOPLAM	883	1258	105	24

Kaynak: Erzincan Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2009 Yılı Sanayi ve Ticaret Durumu Raporu

Erzincan'ın 81 il içerisinde eğitim sektörü gelişmişlik sıralaması 48, sağlık sektörü gelişmişlik sıralaması ise 56'dır. Eğitim ve sağlık sektörü açısından ilin gelişmişlik seviyesi hem imalat sektörü hem de genel sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerine göre nispeten daha iyi bir tablo sergilemektedir.

Tablo 1.6. Erzincan İli Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

Gelişmişlik Seviyesi	Endeks	81 İl İçindeki Sıralaması
Genel Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Seviyesi	-0,49288	58
İmalat Sanayi Gelişmişlik Seviyesi	-0,65372	65
Sağlık Sektörü Gelişmişlik Seviyesi	-0,40295	56
Eğitim Sektörü Gelişmişlik Seviyesi	-0,13383	48

Kaynak: Devlet Planlama Teşkilatı, 2003, "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması

2010 yılı ADNKS verilerine göre Erzincan'da 15 yaş üstü nüfusun %9'u okuma yazma bilmemektedir. Okuma yazma bilmeyen bu nüfusun %81'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. İlde yaşayan insanların %8'lik kısmı üniversite ve üzeri eğitim seviyesine sahiptir. Nüfusun yoğunlaştığı (%25) eğitim düzeyi ise ilkökul olarak görülmektedir.

Tablo 1.8. Bitirilen Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Nüfus (15 +yaş)

Bitirilen Eğitim Düzeyi	Toplam	Erkek	Kadın	Dağılım (%)
Okuma yazma bilmeyen	15.959	2.945	13.014	9,09
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	9.867	4.269	5.598	5,62
İlkokul mezunu	44.020	19.131	24.889	25,06
İlköğretim mezunu	32.802	20.033	12.769	18,68
Ortaokul veya dengi okul mezunu	9.566	6.502	3.064	5,45
Lise veya dengi okul mezunu	41.135	26.680	14.455	23,42
Yüksekokul veya fakülte mezunu	12.705	8.637	4.068	7,23
Yüksek lisans mezunu	896	646	250	0,51
Doktora mezunu	211	162	49	0,12
Bilinmeyen	8.484	4.580	3.904	4,83
Toplam	175.645	93.585	82.060	100,00

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2010 Yılı Verileri

Erzincan il ve ilçelerinde devlet ve özel olmak üzere toplam 10 hastane hizmet sunmaktadır. Bu hastaneler toplamda 475 yatak kapasitesine sahiptir (Tıbbi Atık Durum Raporu, 2010). Sosyal Güvenlik Kurumu 2010 yılı verilerine göre ise ilde yaşayan 91.083 kişi sosyal güvenlik kapsamında hizmet almaktadır (SGK İstatistikleri, 2010).

1.4 İhracat-İthalat

TÜİK Dış Ticaret İstatistiklerinden alınan veriler doğrultusunda, 2009 ve 2008 yıllarında Erzincan ilinin ihracat miktarı ithalat miktarının üzerinde gerçekleşmiştir. Bu 2 yıl dışında diğer yıllarda ilin dış ticaret açığı verdiği görülmektedir. İthalatta 2003 ve 2004 yıllarında büyük bir yükseliş görülmektedir. 2005 yılından itibaren ise düşüşler göze çarpmaktadır. İhracatta ise 2008 ve 2009 yıllarında kayda değer artışlar olduğu gözlenmektedir. İlin en çok ihracat yaptığı ülke Irak, en çok ithalat gerçekleştirdiği ülke ise Almanya'dır.

Tablo 1. 9. Erzincan İli İhracat ve İthalat Miktarları (TL)

Yıllar	İhracat Miktarı (TL)	İthalat Miktarı (TL)
2009	15.003.464	2.025.681
2008	7.405.666	3.390.419
2007	1.587.130	6.537.571
2006	845.605	3.310.953
2005	1.321.814	6.719.128
2004	523.485	19.182.000
2003	1.341.297	27.896.795
2002	517.051	1.217.138

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri

1.5 Ekonomik Göstergeler

1.5.1 Tarım

Erzincan ili 1.190.300 hektar yüz ölçümüne sahiptir. Bu alanın 202.704 hektarı tarım alanı, 452.562 hektarı çayır ve mera alanlarından oluşmaktadır. Sulanabilir tarım alanı ise 137.857 hektardır. Ancak bunun 96.442 hektarı sulanan tarım alanıdır.

Tablo 1.10. Toprağın Kullanım Şekli ve Yüz Ölçüm Oranı

Toprağın Kullanım Şekli	Yüz Ölçüm Oranı (%)	Miktar (Hektar)
Tarım Alanı	17	202.704
Çayır ve Mera Alanı	38	452.562
Ormanlık ve Fundalık	9	106.534
Tarım Dışı Arazi	36	428.500
TOPLAM	100	1.190.300

Kaynak: Erzincan İl Tarım Müdürlüğü

Toplam 202.704 hektar arazinin 96.963 hektarı sulu, 40.773 hektarı sulanamayan tarım alanıdır. Sulanan arazi miktarının 40.986 hektarı merkez ilçededir. Sulanan alanın 70.222 hektarı devlet sulamaları, 26.741 hektarı halk sulamalarından oluşmaktadır. Toplam sulama oranı % 70,4'e ulaşmıştır. Erzincan Barajı sulama kanallarının tamamlanmasıyla daha düzenli sulama imkanına kavuşulacak olup, sulanmayan tarım arazisi kalmayacaktır. Sulama şebekelerinin sulama birliklerine devredilmesi çalışmaları devam etmektedir.

2009 yılında ilde 123.075 hektar alana tarla ürünleri ekilmiş, 44.500 hektar alan nadasa bırakılmıştır. 3.455 hektar alanda meyvecilik, 3.145 hektar alanda sebzeçilik ve 864 hektar alanda bağcılık yapılmıştır.

Erzincan ili coğrafik olarak Doğu Anadolu Bölgesi içerisinde yer almaktadır. Etrafı dağlarla çevrili olan ilin mikro klima iklim özelliği gösteren bir yapısı söz konusudur. Erzincan ovasında çeşitli tarımsal ürünlerin yetiştirilmesi mümkündür. En çok ekimi yapılabilen ürünler şekerpancarı, buğday, arpa, kuru fasulye bitkileridir. Şeker pancarı ve kuru fasulye üretimi Türkiye üretim payı açısından önemli yer tutmakta iken, diğer ürünlerin üretimi daha çok ilin ihtiyaçlarına yöneliktir.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde iklim yapısı bakımından ayrı bir yere sahip olan Erzincan, bu iklim yapısı nedeniyle tarım ürünleri çeşitliliği bakımından öne çıkmaktadır. Erzincan tarla bitkileri açısından çevre illere göre farklı bir çeşitlilik sergilerken meyvecilik ve sebzeçilik sektöründe de ürettiği ürünler açısından farklı bir yere sahiptir. Son yıllarda yapılan gerek eğitim ve yayım çalışmaları gerekse demonstrasyon çalışmalarının meyveleri alınmaya başlamıştır. Özellikle Merkez İlçe ve Üzümlü ilçesinde sebzeçilik büyük bir hızla yayılmaya başlamıştır. Sebzeçilik alanında yaz sezonunda kendi ihtiyacını karşılayabilmesinin yanı sıra Erzincan bölgedeki diğer illere başta domates, karpuz, kavun ve salatalık olmak üzere çeşitli sebzeleri pazarlayabilecek

durumdadır. Özellikle son birkaç yılda ilde hızla yaygınlaşmaya başlayan basınçlı sulama sistemleri sayesinde hem üretim ve kalitenin artması sağlanmış hem de hastalık ve zararlı kontrolü kolaylaşmıştır. Yapılan çalışmalar Erzincan'ı bölgenin sebzeçilik merkezi haline getirmeyi amaçlamaktadır. Sebzeçiliğin gelişmesindeki diğer önemli bir faktör ise örtü altında bölgeye uyumlu çeşitlerin fidelerinin yetiştirilmeye başlanması ve diğer illerden Erzincan'a giren sebze fidesi miktarının azalması olarak gösterilebilir.

Bölge illeri arasında farklı iklimiyle mikro klima özelliği taşıyan Erzincan, son 10 yıllık süreçte meyvecilik alanında büyük atılımlar gerçekleştirmiştir. Zerdali, kayısı, üzüm, elma ve armut meyvecilikte önemli yer tutmaktadır. İl Tarım Müdürlüğü'nün Erzincan İl Özel İdaresi kaynaklı meyvecilik projeleri ve Birleşmiş Milletlerin finanse ettiği Sivas-Erzincan Kalkınma Projesi'nden sağlanan kaynaklarla on binlerce meyve fidanı dikimi yapılmıştır. Son yıllarda ilde modern anlamda yüzlerce dekar kapama meyve bahçesi tesisi gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu yatırımlar meyvelerini vermeye başlamış ve Erzincan çevre illere başta elma, üzüm, kiraz olmak üzere değişik meyve türlerini pazarlamaya başlamıştır.

İlde değişik noktalara kurulan Erken Uyarı Tahmin Sistemi ile meyve bahçelerinde görülebilecek muhtemel hastalık ve zararlılar konusunda çiftçiler uyarılarak zirai mücadele yapımları sağlanmakta; böylece hastalık ve zararlı kontrolünün yapılmasıyla verim ve kalitede yüksek oranda başarı sağlanmaktadır. Yine son yıllarda meyve fidanlılığı tesisleri inşa edilerek bu alandaki eksiklikler de giderilmektedir.

Son yıllarda tarım sektörümüzde yapılan yatırımlarla sulanabilir tarım toprakları oranı giderek artmaktadır. Bunun yanı sıra kullanımı giderek artan basınçlı sulama sistemleri tarım sektöründe verim ve kalitenin artması noktasında büyük katkılar sağlamaktadır.

Erzincan genelinde tarımsal kalkınma kooperatifi sayısı 75, üye sayısı 5.088, sulama kooperatifi sayısı 6, üye sayısı 839, su ürünleri kooperatifi sayısı 1, üye sayısı 29, pancar ekicileri kooperatifi sayısı 1, üye sayısı 50.762, tarım kredi kooperatifi sayısı 16, üye sayısı 12.443 olmak üzere toplam 106 kooperatif ve 69.441 üye bulunmaktadır (*Kaynak: Erzincan Tarım İl Müdürlüğü*).

1.5.2 Hayvancılık

Erzincan ilinde hayvancılık önemli geçim kaynaklarından biridir. Hayvancılıkta sığır yetiştiriciliği önemli bir yer tutmaktadır. İl doğal otlaklar bakımından oldukça zengindir. Munzur Dağı üzerinde bulunan geniş otlaklar, Melan Yaylaları, Kemaliye ilçesindeki Sarıçiçek Yaylaları ve Refahiye ilçesindeki Çimen Yaylaları bitki örtüsü bakımından oldukça zengin olduklarından özellikle küçükbaş hayvancılık için uygun alanları oluşturmaktadır. 1970 yılından sonra besicilik ve süt sığırcılığı da gelişmeye başlamıştır. 1976 yılında Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunca; il merkezinde süt fabrikası kurulmuştur.

Erzincan'da yurt dışında çalışan işçilerin ortaklaşa kurdukları yıllık 4.000 ton kapasiteli ERSAN A.Ş. tesisleri kurulduğu dönemde ilin sosyal ekonomik yönden kalkınmasına önemli katkılarda bulunmuştur. Ancak adı geçen tesisler daha sonra Türk-Libya Tarım ve Hayvancılık A.Ş.'a satılmış

ve daha sonraki dönemlerde faaliyetini durdurmuştur. Bu tesis 1988 yılında Türkiye Et ve Balık Kurumu tarafından satın alınmış olup, 1995 yılına kadar %1 gibi düşük kapasitede faaliyetlerini sürdürmüştür. 1995 yılında Pancar Kooperatifleri Birliğine satılarak özelleştirilmiş olan tesis Panko birlik tarafından 2004 yılında özel sektöre satılarak üretime geçmiştir. Tesiste halen besi yapılmaktadır.

Erzincan ili hayvancılığında yerli ırklar çoğunluğu teşkil ettiğinden, yeterli verim alınamamaktadır. Son yıllarda hayvancılık ırkı konusunda yapılan çalışmalar sonucu hayvan verimi belli ölçülerde artırılmıştır. İlin 2009 yılı sonu itibariyle hayvan sayısı ve hayvansal ürün miktarları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda yer alan verilerden de anlaşılacağı üzere Erzincan'da süt koyuncululuğu önemli bir yer tutmaktadır. Süt üretimine dayalı olarak Erzincan tulum peyniri ülke çapında bir üne sahiptir. Tavukçuluk sektörü önceki yıllarda yaşanan ekonomik sıkıntıların ardından yeniden canlanmaya başlamıştır. Aynı anda kesim ve pazarlama imkânlarına sahip 2 şirketin faaliyete geçmesi nedeniyle mevcut kümes sayıları yetersiz hale gelmiştir. İlerleyen yıllarda gelişmesi ve istihdam yaratan bir sektör olması beklenen tavukçuluk sektöründe üreticilerin yatırım talepleri artmaktadır.

Tablo 1.11. Erzincan İli Hayvan Mevcudu ve Hayvansal Ürünler

Hayvan Mevcudu		Hayvansal Ürünler	
Cinsi	Sayısı (Adet)	Ürün	Miktar
Koyun	240.046	Et	875 ton
Keçi	26.481	Süt	80.205 ton
Sığır (Kültür)	17.858	Yapağı	188 ton
Sığır (Melez)	49.152	Deri	10.344 adet
Sığır (Yerli)	14.874	Kıl	11 ton
Tavuk	404.880	Yumurta	55.567.000 adet
Hindi	16.588	Bal	1.241 ton
Manda	860	-	-
Arı Kovanı	69.467	-	-

Kaynak: Erzincan İl Tarım Müdürlüğü

1.5.3 Ticaret

Erzincan'da ticaret daha çok il merkezinde toplanmıştır. Tarımsal ve hayvansal ürünler, küçük esnaf ve sanatkârların üretimi olan mamuller ve çeşitli sanayi mamullerinin faaliyetleri, iç piyasa faaliyetlerini oluşturmaktadır.

Tarım ürünleri ile yarı işlenmiş tarımsal ürünler, sanayi ürünleri ve el sanatları üretiminden il dışına gönderilenlerin başlıcaları et, et ürünleri, canlı hayvan ve hayvansal ürünler, bakliyat, yaş meyve ve sebze, kurutulmuş meyveler, bakır işleri, inşaat tuğlası, şeker, sanayi yemi, asbest boru,

iplik, ham bez ve halıdır. Ticaret toptan ve perakende olarak yürütülmektedir. İlin genel ticaret durumu ile ilgili istatistikler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1.12. Erzincan İli Genel Ticaret Durumu

		Birim	2008	2009	
Ticaret Durumu	Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği	Adet	1	1	
	Esnaf ve Sanatkârlar Odası	Adet	20	19	
	Ticaret Odaları	Adet	1	1	
	İhracat Birlikleri	Adet	0	0	
	Sermaye Şirketleri	Adet	721	761	
	Şahıs Şirketleri	Adet	15	15	
	Banka Şubeleri	Adet	22	23	
	Serbest Bölge	İhracat İthalat	1000 \$ 1000 \$	0 0	0 0
Kooperatifler	Birlik Ortağı Olan	Adet	0	0	
		Kişi	0	0	
	Ortak Sayısı	Adet	0	0	
		Kişi	0	0	
	Tasfiye Halinde	Adet	47	55	
		Kişi	0	0	
Ticaret Borsaları	Erzincan Ticaret Borsası	Şahıs	Kişi	91	99
		Tüzel Kişi	Adet	81	107
		Ür. Tescil	Bin TL	104.132	99.162
Üst Yapı Kuruluşları	Kooperatif Birlikleri	Adet	0	0	
	Oda ve Diğer Birlikler	Adet	1	1	

Kaynak: Erzincan Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2009 Yılı Sanayi ve Ticaret Durumu Raporu

1.5.4 Turizm

Erzincan kültür tarihi bakımından Türkiye'nin önemli merkezlerinden biridir. Hurriler, Urartular-İskitler, Medler-Persler, Bizanslılar ve Müslüman Türkler gibi çeşitli milletlerin yaşadığı yer olan Erzincan, bir kültür merkezidir. Tarihi eserlerden Tercan Mama hatun Kervansarayını ve Türbesi, Kemah Kalesi ve Sultan Melik Türbesi, Altıntepe Urartu kalıntısı, Erzincan Kalesi ve tarihi hamamlar önem taşımaktadır.

Erzincan, kültürel yapısı yanında turizm için doğal güzellikleri ile de önem taşımaktadır. İl, gölleri, akarsuları, kaplıca suları, dağları, yaylaları ve vadileriyle Türkiye genelinde az bilinen doğa sporlarına kaynak teşkil etmektedir.

Erzincan'ın kültür varlıkları, spor ve doğal güzellikleri turizm potansiyelini oluşturmaktadır. Coğrafi yapısı itibariyle genel olarak kış sporları, su sporları ve doğal güzellikleri olan mesire alanları ile de turizm için çok yönlü özellikler taşımaktadır. Erzincan kış turizmi için uygun iklim özelliklerine sahiptir. Dağ sporlarının yapılacağı 3.500 metre yüksekliğinde dağlar bulunmaktadır. Erzincan Baraj Gölü ve Tercan Baraj Gölünde su sporları yapılmaktadır. Karasu Nehrinde rafting,

Küçük Çakırman Köyünde yamaç paraşütü, Esence Yedi Göllerde doğa yürüyüşü ve dağ bisikleti, kaya tırmanışı, kayak, dağ kampları, şelale buzul tırmanışı, cirit ve camel trophy diğer turizm aktivitelerini oluşturmaktadır. Erzincan tarihi olarak; turizm potansiyeli açısından zengin bir durumda olması gerekirken büyük depremlere maruz kalması nedeniyle tarihi eserlerin çoğu harap olmuş, ayakta kalabilenler ise hasar görmüştür. Yöresel özellik taşıyan dinlenme ve gezi yerleri bulunmakla birlikte turizm standartlarına uygun sosyal tesisler çok sınırlıdır. Turistik işletmelerin en önemlisi 1988 yılında kış turizmine yönelik olarak işletmeye açılan Yıldırım Akbulut Kayak Tesisleridir. İlde 2 adet turizm işletme belgeli tesis bulunmaktadır. Bu tesislerin yatak kapasitesi 202'dir. Belediye belgeli tesislerin yatak kapasitesi ise 651'dir. Turizm sektöründe büyük önem taşıyan konaklama tesislerinin kalitesindeki artışa bağlı olarak turizm sektöründeki gelişmeler artacaktır. Erzincan ili Türkiye'de turizm güzergâhları üzerinde yer almaktadır. İle en yakın geçen tur güzergâhı ise Trabzon'dan güneye ve daha sonra doğuya yönelen güzergâhtır. Bu güzergâh; Karadeniz sahillerinden gelip Trabzon, Gümüşhane, Bayburt, Erzincan, Erzurum buradan da Güneydoğu Anadolu bölgesine devam etmektedir. Asya ülkelerini Avrupa'ya bağlayan demir yolu ve karayolu Erzincan ilinden geçmektedir. İl ulaşım açısından oldukça elverişli konumdadır. Doğu Anadolu bölge bağlantısını sağlayan E-80 Karayolu ilden geçmektedir. Türkiye'nin batı bölümü ile Karadeniz bölgesinin de Doğu Anadolu ile bağlantısı yine Erzincan üzerinden sağlanmaktadır. Erzincan ulaşım açısından kavşak noktası durumundadır. Tarihi eserlerin restore edilerek turizme açılması, doğal güzelliklerin altyapı çalışmalarının tamamlanarak turizme kazandırılması il de yapılan çeşitli sportif faaliyetlerin ulusal ve uluslararası boyutlara taşınması ili turizm açısından bölgede ve yurt genelinde önemli bir konuma getirecektir. (Kaynak: İl Çevre Ve Orman Müdürlüğü Erzincan İl Çevre Durum Raporu, 2008)

İli ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısına dair bilgi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1.13. Erzincan İlinde Konaklayan Turist Sayısı

Yıl	Giriş			Geceleme		
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
1999	43.115	485	43.600	48.468	608	49.076
2000	46.501	339	46.840	49.131	378	49.509
2001	47.973	3.414	51.387	52.220	4.145	56.365
2002	7.510	234	7.744	1.620	980	1.800
2003	7.888	255	8.143	2.082	623	2.705
2004	7.890	450	8.340	1.216	584	1.800
2005	8.500	950	9.450	3.126	274	3.400
2006	8.250	313	8.563	8.250	313	8.563
2007	17.583	153	17.736	-	-	-
2008	81.258	1.874	83.132	-	-	-

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2009

1.5.5 Sanayi

Erzincan sanayileşmekte olan bir ildir. İlde imalat sanayi yatırımları kamu kesiminin girişimleriyle 1950’li yıllarda başlamıştır. 1939 depreminde tamamen yıkılan ili kalkındırmak ve il ekonomisine hız kazandırmak amacıyla 1954 yılında Sümerbank İplik Fabrikası açılmış, bunu iki yıl sonra açılan şeker fabrikası izlemiştir. Kamu kesiminin büyük ölçekli yatırımlarına karşılık 1950 ve 1960’lı yıllarda ilde özel kesim yatırımları az sayıda ve küçük ölçekli işletmeler düzeyinde olmuştur. Erzincan da ekonomiye hâkim sektör tarım sektörüdür. Bu nedenle mevcut sanayi tesislerinden bir bölümü tarıma dayalı olarak faaliyet göstermektedir. Bu tesisler daha çok ürünlerin yetiştirildiği bölgeler etrafında kurulmuşlardır. 1992 yılından itibaren ise yeni kurulacak sanayi tesislerinin organize sanayi bölgesinde kurulması sağlanmaktadır. Erzincan 1968 yılında kalkınmada öncelikli iller kapsamına alınmıştır. Bunun etkisiyle 1970’li yıllarda özel sektör yatırımlarında bir kıpırdanma olmuşsa da Türkiye’nin teşvik gören bazı yörelerinde olduğu gibi olağanüstü artış görülmemiştir. Erzincan 1987’de teşvikten faydalanan kalkınmada öncelikli iller kapsamında ikinci derecede öncelikli iller arasında yer almıştır. 1992 yılında ise kalkınmada birinci derecede öncelikli yöreler kapsamına alınmıştır. İlde bulunan sanayi kolları firma ve istihdam edilen kişi sayılarına dair bilgiler şu şekildedir:

Tablo 1.14. Erzincan İlinde Sanayi Kollarına Göre İşyeri ve İstihdam Sayıları

İmalat Sanayi Kolları		2008		2009	
		Firma	İstihdam	Firma	İstihdam
Tüketim Malı Üreten Sanayiler	Gıda Ve İçecek Ürünleri	45	981	45	898
	Tekstil	1	150	1	50
	Ambalaj Sanayi	2	30	2	28
	Toplam	48	1.161	48	976
Ara Malı Üreten Sanayiler	Ağaç Ve Mantar Ürünleri	3	25	3	18
	Kimya	1	9	1	7
	Lastik Ve Plastik Ürünler	6	15	6	15
	Metalik Olmayan Mineral Ürünler				
	Cam	1	16	1	12
	Çimento	1	6	1	45
	Seramik, Kil, Taş Ve Çimentodan Gereçler	33	653	33	860
	Ana Metal				
	Demir Dışı Metaller	2	33	0	0
	Diğer	6	83	6	89
Toplam	53	840	51	1.046	
Yatırım Malı Üreten Sanayiler	Metal Eşya İmalat Sanayi	2	103	2	166
	Makine Ve Teçhizat				
	Makine İmalatı	1	68	1	66
	Mobilya	3	55	3	45
	Diğer	3	30	3	30
	Toplam	9	256	9	307
Genel Toplam		110	2.257	108	2.329

Kaynak: Erzincan Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2009 Yılı Sanayi ve Ticaret Durumu Raporu

1.5.5.1 Organize Sanayi Bölgesi

Erzincan Organize Sanayi Bölgesi Erzincan'ın batısında, Erzincan-Sivas Devlet karayolu istikametinde, çevre yolu ile irtibatlı kent merkezine 8,5 km, Erzincan havaalanına 18,5 km, demiryolu istasyonuna 7 km, belediye ve mücavir alan sınırına 5,5 km mesafede, Çardaklı Çayı'nın doğusunda tarıma elverişsiz fakat yeşillendirmeye müsait 3.733.955 m² alan üzerinde kurulmuştur.

Bölgede, 50 MVA kapasiteli trafo merkezi bulunmaktadır. Bölgenin 4.000 m³ kapasiteli gömme su deposu ve 150 lt/sn kapasiteli derin su kuyuları mevcuttur. İçme suyu şebekesinde Terfi Hattı, İshale Hattı ve Şebeke Hattı'nın toplam uzunluğu 23.189 metredir. Bayındırlık Genel Teknik Şartnamesinin Pis Su Deşarj Yönetmeliğinde belirtilen değerlere uygun olarak bölgenin ihtiyacını rahatlıkla karşılayacak şekilde pis su şebekesi inşa edilmiştir. Bölgenin yağmur sularının muhtelif ebatlarda 13.250m uzunluğundaki yağmur suyu şebekesi ile çardaklı çayına deşarjı sağlanmış olup, yağmur suyu şebekesinin yol üstü ızgara - rögar ve bağlantıları inşaatı tamamlanmıştır. Bölgenin Erzincan-Sivas Devlet Karayoluna bağlantısını sağlayan 2,6 kilo metrelik asfalt yolu mevcuttur. Hava limanı ve demiryoluna ulaşımı gayet kolay ve rahattır. Ayrıca bölgenin demiryolu bağlantısı bitme aşamasına gelmiştir. Yapımına 2001 yılında başlanmış olan Sivas-Erzincan çevre yolu, bölgenin ana yol kavşağına bağlanmıştır. Bölge içi yolların toplam uzunluğu 19.348 metredir. Ana arter konumundaki yolun 7 kilometrelik kısmının beton asfaltı yapılmış olup, Bölge içi ulaşımını sağlayan yollar asfaltlanmaya hazır konuma getirilmiş, bordür ve tretuar kaplamaları ile birlikte tamamlanmıştır. Bölgede, ileride yapılmak üzere projelendirilen eğitim tesisleri ve gelişme alanları için rezerv olarak 25.000 metre karelik arsa ayrılmıştır. Yatırımcılara hizmet vermek amacı ile 80 tonluk tam elektronik umumi bir kantarın hizmete açılması hedefler arasındadır. Ağır tonajlı araç trafiğinin genel trafik düzenini olumsuz yönde etkilememesi ve trafik emniyeti açısından, bölge içerisinde üç ayrı alanda toplam 125 araçlık TIR- PARK tesis edilmiş olup, hemen yanı başında sürücülerin her türlü sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak tesislerinin kurulması planlanmıştır. Ayrıca yönetim merkezi yanında 70 araçlık otopark tesis edilmiştir. Bölgede çalışanların iş saatleri dışındaki zamanlarını veya hafta sonu tatillerini huzurlu bir şekilde geçirebilmeleri için, 4 ayrı noktada toplam 100.025 metre karelik alanda park ve spor tesisleri kurulması projelendirilmiştir. Arıtma tesisinin fizibilitesi yaptırılmış olup, bölgenin ihtiyaç ve doluluk oranına bağlı olarak yapımı gerçekleştirilecektir.

Erzincan Organize Sanayi Bölgesi 226'sı sanayi parseli olmak üzere 274 adet parselden müteşekkil olup, her sanayi parselinin müstakil tapusu bulunmaktadır.

Erzincan Organize Sanayi Bölgesi'nde 2010 yılı itibariyle 63 adet yatırımcıya toplam 74 adet parsel tahsisi yapılmıştır. 42 adet parselde 41 firma üretim, 14 adet parselde 13 firma inşaat, 18 adet parselde 9 firma proje aşamasındadır. Bölge'de 152 adet boş sanayi parseli bulunmaktadır. Bölge'deki firmalar; gıda, mobilya, beton elemanları, mermer, maden, plastik ambalaj, kanatlı yemi, yalıtım, ray bağlantı elemanları, çelik mutfak gereçleri, plastik ve alüminyum piknik gereçleri, kâğıt, çelik yapı sistemleri ve klinker öğütme alanında üretim yapmaktadır.

Tablo 1.15. Erzincan Organize Sanayi Bölgesi Parsel Sayısı ve Yüzölçümü

Parsel Dağılımı	Parsel Sayısı	Yüzölçümü (M ²)
Sanayi Parselleri	256	3.099.100.48
Arıtma Tesis	1	43.262.29
Yönetim Merkezi-Eğitim Ünitesi Ve Sosyal Tesisler	7	62.641.01
Çarşı Gurubu	3	7.000.19
Yeşil Alan	1	14.999.54
Park Ve Spor Tesisleri	4	98.571.11
Şalt Sahası	1	41.340.00
4.000m ³ Lük Su Deposu	1	20.000.00
Yollar + Tır Park + Oto Park	-	334.286.71
Trafo Binaları Arsası	-	12.754.63
Toplam	274	3.733.955.96

Kaynak: Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası

Bölgede 2011 yılı arsa satış fiyatı 9.25 YTL/metre karedir. Arsayı vadeli almak isteyen yatırımcıya arsalar, arsa bedelinin % 25' i peşin, bakiyesi yıllık % 12 faizli, 6'şar aylık eşit ödemeli, 6 yıl vadeli olarak satılmaktadır. Erzincan Organize Sanayi Bölgesi'nde imalata dönük fabrika olması şartıyla OSB yönetmeliğine göre kurulması yasaklanmamış olan her yatırım için arsa tahsis edilmektedir. Bölgede projenin gerekli kılması hallerinde bir veya birkaç parselin birleştirilmesi suretiyle ihtiyaca cevap verecek büyüklükte sanayi parselinin yatırımcıya tahsisi söz konusu olabilmektedir. Tahsis edilen sanayi parselinde inşaat alanı asgari % 40'dır.

1.5.5.2 Küçük Sanayi Siteleri

Erzincan il ve ilçelerinde faaliyet gösteren Küçük Sanayi Siteleri ve özellikleri şu şekildedir:

İmalatçılar Küçük Sanayi Sitesi: 1973 yılında faaliyete geçmiş olup, alanı 126.152 metre karedir. 418 İşyeri ve sosyal hizmet binası mevcuttur. 1992 yılında meydana gelen depremde hasar gören iş yerlerinin tamirata devam etmektedir.

Marangozlar Küçük Sanayi Sitesi: 1975 Yılında 30.000 metre kare üzerinde kurularak faaliyete geçmiştir. 74 işyerinden oluşmaktadır. 66 üyesi ve sosyal tesisleri mevcuttur.

Refahiye Küçük Sanayi Sitesi: 1991 yılında faaliyete başlamıştır. Refahiye ilçesinde 35.000 metre kare alanda kurulmuş olan sitenin 42 işyeri, 40 üyesi ve sosyal tesisleri mevcuttur.

Üzümlü Küçük Sanayi Sitesi: Proje aşamasındadır.

Organize Örnek Sanayi Sitesi: Proje aşamasındadır.

Tablo 1.16. Erzincan İli Küçük Sanayi Siteleri

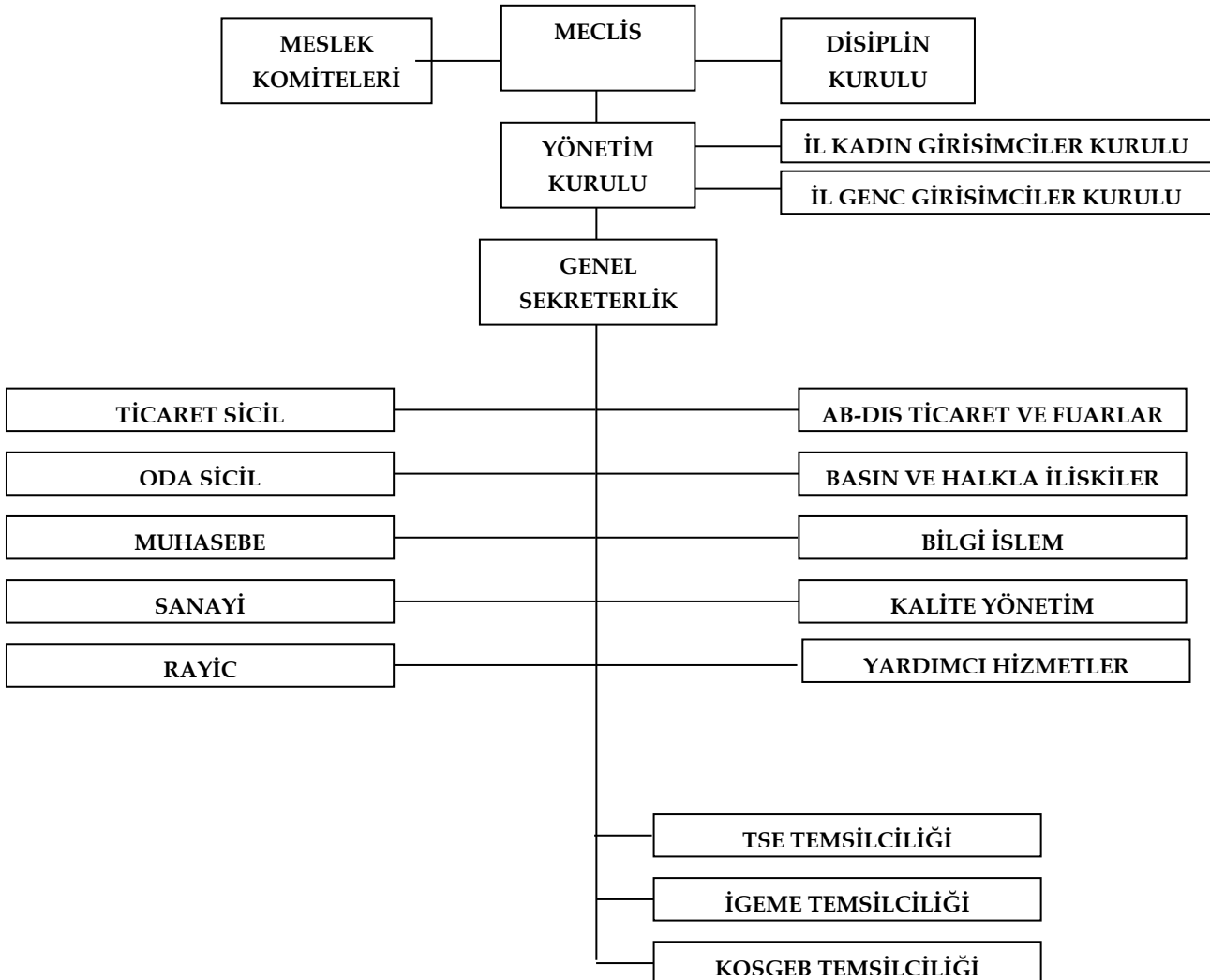
Adı	Faaliyet Yılı	Alanı (Hektar)	İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı	Mevcut İstihdam
İmalatçılar Küçük San. Sitesi	1973	126.952	426	117	259	27	234
Marangozlar Küçük San. Sitesi	1975	30.000	74	67	7	92	68
Refahiye Küçük San. Sitesi	1991	35.000	42	30	12	71	52
Üzümlü Küçük San. Sitesi	Proje aşamasındadır						
Organize Örnek San. Sitesi	Proje aşamasındadır						

Kaynak: Erzincan Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2009 Yılı Sanayi ve Ticaret Durumu Raporu

1.5.5.3 Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası

Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası (TSO) 1923 yılında kurulmuş, Türkiye'nin en köklü odalarından birisidir. Odanın 2010 yılı itibariyle 1.626 'sı gerçek kişi, 1.179'u tüzel kişilik olmak üzere toplam 2.805 üyesi bulunmaktadır.

Şekil 1. Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası Organizasyon Şeması

ISO 9001:2008 KYS kapsamında hizmet veren Erzincan TSO, 2010 yılında Akreditasyon Belgesi almaya hak kazanmıştır. Böylece Türkiye’deki 378 oda ve borsadan Akreditasyon Belgesi’ne sahip 85 oda ve borsa arasına katılmayı başarmıştır. 2010-2013 Stratejik Planı çerçevesinde Oda’nın misyon, vizyon, kalite politikası ve değerleri şu şekilde belirlenmiştir.

Misyon :

- Üyelere, ihtiyaçlarının ve beklentilerinin ötesinde tarafsız, hızlı ve doğru hizmet sunmak,
- Üyelerin, Oda ile birbirleri ve toplum ile ilişkilerinde yüksek ticaret ahlakını hâkim kılmak,
- Karar alma ve uygulamada üye katılımını ön planda tutmak ve sorumluluk vermek,
- Tüm faaliyetlerin süreç ve sonuç aşamalarında üyelerinin bilgisine sunmak,
- Tüm faaliyetlerinin sonuçlarında sorumluluk almak,
- Sürekli öğrenme, gelişme ve değişme için çalışanlarına ve üyelerine çağdaş teknoloji sistemlerini kullanarak ve konusunda uzman kişilerden faydalanarak mesleki konularda eğitim vermek,
- Üyelerine, sürdürülebilir rekabet gücünün oluşturulması ve rekabet üstünlüğü sağlayan kaynakların artırılması noktasında danışmanlık yapmak,
- Yatırım ve istihdamı artırıcı ortamın oluşmasına katkıda bulunmak,
- Kurumsal saygınlığı artırarak öncü ve örnek bir kurum olma imajını sürdürmek,
- İlin sosyal, kültürel ekonomik yaşam seviyesini yükseltmek,
- Erzincan'daki iş çevresinin geliştirilmesi ve çağdaşlaşması için proaktif bir rol üstlenilerek, Erzincan'ın, bölgenin ve ülkenin kalkınmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak ve projeler üretmek

Vizyon:

Tarihin ve coğrafyanın Erzincan’a yüklediği ticaret kültürüne uygun, "Sürekli öğren, geliş ve değiş" sloganını temel hizmet prensibi haline getiren Oda, üyelerinin ihtiyaç ve beklentilerini en üst düzeyde karşılama noktasında proaktif bir rol üstlenerek iş dünyasına danışmanlık yapan, üyelerine ve topluma yeni bilgiler kazandıran, deneyimler yaşatan ve değerler katan dinamik, üye odaklı, öngörülü, ihtiyaçlara odaklı bir kurum olma anlayışını benimsemiştir.

Kalite Politikası:

Oda’nın yönetim ve faaliyetlerinin;

- Üst yönetim ve çalışanlarla birlikte, üyelerin ihtiyaç ve beklentilerini anlamaya ve en uygun çözümle taleplerini zamanında ve istenildiği gibi karşılamaya odaklanması,
- Müşteri şartları, Ulusal mevzuat, Ulusal ve uluslar arası standartlara uygun olarak, saygınlık, dürüstlük, güvenilirlik ve devamlılık ilkeleri esas alınarak, TOBB – ERZİNCAN TSO – Üye üçgeninde kalite hedeflerinden sapmadan sürdürülmesi,
- ISO 9001:2008 Kalite Yönetim Sistemi standardına, bu standarda uygun olarak hazırlanmış Kalite Yönetim Sistemine ve bu sisteme ait dokümantasyona göre yürütülmesi, her süreçte

katma değer yaratılması, sistemin sürekli uygunluğunun gözden geçirilmesi ve değer katmayan faaliyetlerin belirlenmesi,

- Ürün ve hizmetlerin, Oda'nın Kalite Politika ve Hedeflerini ilke edinmiş, Kalite Sisteminin prosedür, talimat ve diğer dokümantasyonunu öğrenmiş ve özümsemiş, konusunda eğitilmiş ve uzman personel ile kaliteli ve güvenilir olarak üyelerin hizmetine sunulması,
- Kalite düzeyinin; teknolojik ve bilimsel gelişmelerin izlenmesi, değerlendirilmesi ve uygulamaya konulması sureti ile iyileştirilmesi ve kalitede sürekliliğin sağlanması,
- İşini severek yapan, yardımlaşan, sürekli gelişen ve ekip çalışmasında başarılı, ülke, kurum, üye ve çevre çıkarlarını düşünen, kaliteli iş üreten, proaktif düşünüp hata oluşmadan önleyici tedbirler alarak yaptığı işlerde etkinliği hedef alan eğitilmiş ve nitelikli personel çalıştırılması,
- Üyelerle işbirliği yapılması, yaşam ve iş standartlarını yükseltmeye ve işlerini kolaylaştırmaya odaklı hizmet sistemimizin hizmet sonrası faaliyetlerle de daha güçlü yapıya kavuşması ve üye memnuniyetinin koşulsuz sağlanmasıdır.

Değerler ve İlkeler:

Misyon ve Vizyonuna Destek İlkeler:

- Üyelerinin menfaatini mevzuatlar çerçevesinde korur,
- İlimizin ve bölgemizin sosyo-ekonomik gelişmesine katkıda bulunur,
- İlişkilerinde üye memnuniyetine öncelik verir,
- Hem üyelerine hem de paydaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirir,
- Çalışanlarının sosyal haklarını gözetir, eğitimine önem verir

Sosyal Değerler:

- Ölçülülük
- Şefkat
- Ahlak
- Vefa

İş Değerleri:

- Verimlilik
- Kalite
- Üye Memnuniyeti
- Farklılık
- İnisiyatif kullanma
- Sosyal Sorumluluk
- Mükemmellik
- Takım Çalışması
- Bilgi Güvenliği
- Şeffaflık

İş ve Sosyal Etikte Ortak Değerler:

- Dürüstlük
- Sorumluluk
- Saygı
- Adil Olmak
- Tutarlılık
- Samimiyet

BÖLÜM 2

ERZURUM İLİ İMALAT SANAYİ SWOT ANALİZİ VE BÖLGESEL KALKINMA STRATEJİSİ

2.1 SWOT Analizi Yöntemi

Günümüzde merkezi otorite tarafından yapılan planlama anlayışı yerine bölgesel kalkınmada daha etkili olacağı düşünülen yeni bir planlama anlayışı öne çıkmaya başlamıştır. Yerel yönetim ağırlıklı bu anlayışın planlama, organizasyon ve koordinasyon ağırlıklı yönetim fonksiyonlarını yürütmesi ile bölgesel ihtiyaçların ve potansiyelin daha iyi değerlendirilmiş olacağı ileri sürülmektedir. Buna göre yörede yaşayan insanlar bu ihtiyaçları ve potansiyelleri en iyi şekilde bilmekte ve kendileri tarafından yapılan çalışmalara sahip çıkma ve bunları devam ettirme konusunda daha kararlı olabilmektedir.

Ekonomik, sosyo-kültürel, teknolojik vb. açılardan yoğun bir değişimin yaşandığı ve yeni performans kıstaslarının ortaya çıktığı günümüz rekabet ortamında başarılı olunabilmesi; imalat sanayinin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenerek, fırsatlardan maksimum faydayı sağlayacak stratejilerin geliştirilmesine bağlıdır.

Bu çalışmanın Erzincan ilinin bugünkü durumunun değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik kararların verilebilmesine ışık tutması ve değişik kesimlerde görevli karar alıcılarının birbirlerinin düşüncelerini net olarak bilmelerine ve mevcut iletişimin güçlenmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Kurumsal strateji ve konumlanma açısından başvurulacak bir yöntem olan SWOT analizi firma, kurum, sektör, örgüt vs. gibi bir organizasyonun iç-dış durumunun etraflıca incelenip değerlendirildiği bir analiz uygulamasıdır. SWOT kelimesinin açılımı ise İngilizce olarak şu şekildedir:

- S ► Strength Kurumun/Sektörün olumlu ve güçlü olan özelliklerinin belirlenmesidir.
- W ► Weakness Kurumun/Sektörün olumsuz veya zayıf olan özelliklerinin belirlenmesidir.
- O ► Opportunity Kurumun/Sektörün içte ve dışta sahip olduğu fırsatları belirtmektedir.
- T ► Threat Kurumun/Sektörün etrafındaki olası tehlike, risk ve tehditleri belirtmektedir.

SWOT Analizi, firmaların kurumsal işlerliği, rekabet gücü, sektördeki konumu, piyasadaki dış tehditlerin varlığı vs. gibi iç ve dış değerlendirmelerin yapılabildiği en etkili değerlendirme yöntemlerinden biridir. Çeşitli sistem ve yapıların kendi çevrelerinde sahip oldukları kaynak ve yeteneklerin en ideal şekilde kullanılmasını sağlayacak bilgileri elde etmenin en önemli aracı olarak geliştirilmiştir. Başka bir deyişle SWOT analizi, planlamada dikkate alınacak temel bilgilerin elde edilmesi için kullanılmaktadır.

Mevcut bir sistem SWOT analizi yapısı içerisinde ele alınırsa bu sistemin güçlü yanları kendine ait kaynak ve yeteneklerden oluşmaktadır. Sisteme özgü özellikler bu dinamikleri yaratan etkenler olacaktır. Sistemin zayıf yanları ise olması gereken yetenek ve özelliklerin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Her hangi bir sistem için zayıflık olan bir özellik, başka sistemlerde güç olarak

algılanırken, bu durumun tersi de ortaya çıkabilmektedir. Söz konusu etkiler, sisteme özgü yapıların birer sonucudur.

SWOT analizinin iki önemli faydası vardır. Birinci fayda, kurumun şu anki mevcut konumunun ne olduğunu net şekilde ortaya koymasıdır. S ve W harfleri olarak ifade edilen analizin ilk kısmı, bu durumun yani kurumun güçlü ve zayıf yönlerinin, olumlu-olumsuz iş akışı ya da performansının belirlenmesi, o kuruma "kendisini bilmesi" gibi önemli bir edinim ve bilgi sağlar. O ve T harfleri ile belirtilen analizin ikinci bölümü ise daha çok dışsal etkileri, piyasadaki oluşumu, kurumun burada olası fırsat ve tehditlere karşı "ne yapabileceğinin" bir analizidir. Yani ikinci kısım, şu anı değil, gelecekteki olası gelişmelere yönelik bir durum değerlendirmesini içerir. Bu açıdan biraz daha tahmine ve öznel verilere dayanır. Bu anlamda SWOT Analizi, 4 kapsamı içeren 2 yönlü (hem iç hem dış) bir analiz tekniğidir.

SWOT analizinden beklenen yararı elde etmek, değerlendirmenin anlamlı ve doğru sonuçlar çıkarması ve buna bağlı olarak kurumsal yapının iç-dış durumunun belirlenmesi; SWOT analizinde değerlendirmeye alınan faktörlerin değerlerinin, çok sayıda başka analizle desteklenmesine bağlıdır.

Erzincan imalat sanayinin SWOT analizi yapılırken katılımcı grubun farklı kesimlerden gelmesi sebebiyle beklentiler ve öncelikler ayrılmış bulunmaktadır. Bu doğrultuda analiz sürecinde SWOT yöntemine bazı uyarlamalar yapılmıştır. Bu kapsamda çalışmada yer alması gereken misyon oluşturma aşaması atlanarak doğrudan beyin fırtınası oturumlarına geçilmiştir.

Çalışmada öncelikle ilin gelecekte yöneleceği hedeflere ışık tutacak güçlü yönleri tespit edilmiş ve imalat sanayinin ithalat, ihracat, standardizasyon, kurumsallaşma, markalaşma, istihdam, eğitim, kalite yönetimi vb. alanlarda yaşadığı sorunlarla ilişkili zayıf yönler belirlenmiş ve bunlara yönelik alınabilecek tedbirler ortaya konulmuştur. Bunu takiben çevresel faktörlerin Erzincan için ne gibi fırsatları ve tehditleri beraberinde getirebileceği tartışılmıştır. Bu oturumlarda "Beyin Fırtınası" tekniği kullanılarak katılımcıların serbestçe görüşlerini ifade etmelerine imkân sağlanmıştır.

2.2 Erzincan İli Sanayi Sektörü SWOT Analizi Çalışması

Erzincan'da yürütülen Erzincan Sanayi Envanteri ve Stratejisi Projesi'nin faaliyet programı içinde imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların mevcut potansiyelini ortaya çıkarabilmek, buna bağlı olarak mevcut ve gelecekteki amaçlara ulaşılabilmesini sağlamak amacıyla 10 Şubat 2011 tarihinde Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası'nun Toplantı Salonu'nda bir SWOT (GZFT) Analizi çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma ilin karar alıcı pozisyonlarında bulunan yöneticilerinden, imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren sanayicilerden, esnaflardan ve sivil toplum temsilcilerinden 26 kişinin katılımıyla ve Adnan HACİBEBEKOĞLU'nun moderatörlüğünde "Beyin Fırtınası" yönteminden yararlanılarak yapılmıştır. Toplantıya Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası yetkilileri, KUDAKA yetkilisi, Erzincan Üniversitesi Teknokent Koordinatörü, Erzincan Belediyesi Başkan Yardımcısı ve ilin ileri gelen yatırımcıları katılımda bulunmuştur.

Bu çalışma esnasında ortaya çıkan bulgular ve fikirler, bölgede imalat sanayindeki firmaları destekleyecek niteliklere sahiptir. İmalat sanayinin farklı sektörlerinden gelen katılımcılar, gerek sektörler gerekse Erzincan ile ilgili görüş ve düşüncelerini açık bir şekilde dile getirmişler, yapıcı eleştiri ve düzeyli tartışmalarla oturumların amacına yönelik olarak gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

2.2.1 Güçlü Yönler

- Erzincan temel altyapısı yatırım için uygun ve yeterli olan bir ildir. İlde genel olarak yatırımlar için gerekli olan altyapı tamamlanmış durumdadır. Bununla birlikte ilde büyük bir organize sanayi bölgesinin bulunması ve bu bölgenin temel altyapı çalışmalarının tamamlanmış olması girişimciler için uygun bir yatırım ortamı sunmaktadır.
- Erzincan'ın kent ve kırsal kesim olarak alt yapı hizmetleri tamamlanmıştır. Gerek kırsal kesimin gerekse kent merkezinin her mevsimde çevre il ve ilçelere ulaşımı normal durumdadır. Bölgede karayolu, demiryolu ve hava yolu ulaşımının varlığı ve serbest bölge limanına yakınlık ulaşım imkânlarının yeterliliğini göstermektedir. Ulaşım imkânlarının yeterliliği imalat sanayinin gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.
- Erzincan'ın coğrafik yapısı güçlü yanlarından bir diğeridir. Sanayi kuruluşları düzlük alanlarda kurulmakta ve faaliyet göstermektedir. İl yerleşiminin düzlük bir alanda bulunması imalat sanayinin gelişimi açısından önemli bir avantaj olarak görülmektedir.
- Erzincan'ın iklimi çevre illerle karşılaştırıldığında ılıman ve yumuşaktır. Bu özellik Erzincan'ı bulunduğu bölgede iklim açısından cazip hale getirmektedir. İklimin bölgeye oranla nispeten ılıman olması sanayi yatırımcıları için önemli avantajlar sağlamaktadır.
- Erzincan'da görev yapan yerel aktörler çatışma kültüründen uzak bir çalışma biçimi sergilemektedir. Yerel aktörler bir araya gelerek ilin geleceğini şekillendirecek olan stratejik kararları alabilme yeteneğine sahiptir. Bu katılımcı planlama kültürü ilin gelişimine ivme kazandırmaktadır. Bu çalışma biçimi imalat sanayinin gelişimi açısından da önemli bir avantajdır.

2.2.2 Zayıf Yönler

- Nitelikli iş gücü imalat sanayi için çok önemli bir ihtiyaçtır. Erzincan'da yeterli ölçüde nitelikli eleman yetiştirilememekte, yetişen sınırlı ölçüdeki insan kaynağı da daha gelişmiş şehirlerde yaşamayı ve çalışmayı tercih etmektedir. İlin ekonomik ve sosyal gelişmişlik seviyesi nitelikli insanların kalmasını sağlayacak seviyede değildir. Bununla birlikte Erzincan, daha az gelişmiş çevre il, ilçe ve köylerden göçle birlikte niteliksiz insan kaynağı çekmektedir. Potansiyeli ile karşılaştırıldığında ilde nitelikli işgücünün yetersiz olması, göçle birlikte niteliksiz insan kaynağındaki artış ve diğer gelişmiş illere yaşanan beyin göçü imalat sanayinin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

- Erzincan 1. derecede deprem bölgesinde bulunan bir ildir. Doğal afetler içerisinde en çok etkileyen, sonuçları itibariyle en yıkıcı olan depremlerdir. Özellikle 1992 yılında ilde yaşanan deprem felaketi, deprem olaylarının yalnızca fiziksel kayıplara değil, göç, işsizlik, üretim kaybı vb. sosyal ve ekonomik kayıplara yol açtığı gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Depremden sonra ilden dışarıya sermaye göçü yaşanmıştır. Bu durum ildeki imalat sanayi gelişimini olumsuz etkilemiştir.
- Erzincan bünyesinde güçlü bir sermaye yapısı barındırmayan bir ildir. Bunun başlıca nedeni ile dışarıdan yatırımcı çekilememesidir. Ayrıca Erzincan bankalarında oluşan toplam mevduat miktarı da potansiyelinin üzerinde gerçekleşmektedir. İlde girişimcilik kültürünün eksikliği bankalardaki bu sermayenin yatırıma yönlendirilmesini engellemektedir. Diğer taraftan imalat sanayinin gelişimi büyük ölçüde güçlü bir sermayeye bağlıdır. Dolayısı ile güçlü sermaye eksikliği ilde imalat sanayinin gelişimi açısından olumsuzluk arz etmektedir.
- Erzincan'da sanayileşmeye dair atılan modern hamlelerin tarihi yakın geçmişe denk gelmektedir. Bunun en iyi örneklerinden birisi Erzincan organize sanayi bölgesinde ilk defa 1998 yılında üretime geçilmiş olmasıdır. İlde gelişmiş bir yan sanayiden ve gelişmeyi tetikleyici lokomotif bir sektörden bahsedilememektedir. Ayrıca sanayi kültürü ve sanayide yenilikçilik kültürü gelişmemiştir (Örneğin 2010 yılında ilden yapılan herhangi bir patent başvurusu bulunmamaktadır). Tüm bunlar Erzincan sanayisinin zayıf yönlerini teşkil etmektedir.
- Erzincan ilinde sanayi işletmeleri arasında ortaklık bilincinin gelişmemiş olduğu görülmektedir. Oysa gelişmiş imalat sanayilerinde satın almadan dağıtım, ortak laboratuvarlardan şirket evliliklerine kadar birçok işbirliği örneği bulunmaktadır. Bu işbirliği modelleri işletmelerin küresel pazarda rekabet gücünü arttırmaktadır. Erzincan sanayisinde ortaklık bilincinin gelişmemiş olması rekabet gücünü zayıflatan önemli bir zayıflık olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Erzincan hammaddeye uzakta olan bir ildir. İmalat sanayinin gelişimindeki en önemli unsurlardan birisi üretim sürecinde kullanılan hammaddeye olan mesafedir. Hammaddeye olan uzaklık işletmelerin üretim maliyetlerini arttırmaktadır. Erzincan'ın bu durumu il dışında bulunan yatırımcı için negatif bir unsur teşkil etmektedir. Bu da ildeki sanayinin zayıf yönlerinden bir diğeridir.

2.2.3 Fırsatlar

- Katılımcılar Erzincan'da İŞGEM kurulacak olmasını imalat sanayinin gelişimi açısından önemli bir fırsat olarak görmektedir. İŞGEM'in Erzincan OSB'de kurulması ve toplam 22 işlik kapasiteli olması planlanmıştır. Kuruluşa yönelik çalışmalar devam ettirilmektedir. İŞGEM yeni kurulmuş işletmeleri besleyen, en kırılğan oldukları iş kurma aşamasını sağlıklı bir şekilde aşmalarını ve büyümelerini sağlayan bir işletme modelidir. Amaç küçük girişimcilerin yeni işletme kurmasını ve geliştirmesini desteklemek ve kolaylaştırmaktır. İŞGEM, işletmelere çok yakından yönetim desteği verir, finansman kaynaklara erişimi kolaylaştırır ve kritik ticari

veya teknik destek hizmetlerine organize şekilde adım atmalarını sağlar. İstatistiklere göre, küçük işletmelerin kuruluş yıllarındaki başarısızlık oranı %60- 80 iken İŞGEM’de yer alan girişimci firmalarda bu oran %10’ a düşebilmektedir.

- Erzincan Üniversitesi 2006 yılında kurulmuştur. Üniversite kuruluşundan itibaren büyük bir gelişme kaydetmiştir ve bu gelişimi devam ettirme hedefindedir. Üniversitenin varlığı Erzincan sanayisinin gelişimi açısından bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Bunun en iyi örneği Erzincan Üniversitesi’nde bir teknokent kurulacak olmasıdır. Teknokent üniversite – sanayi işbirliğinin gelişimi açısından önemli bir fırsattır. Teknokent için üniversitede yer tahsisi yapılmıştır ve kuruluşa dair çalışmalar devam ettirilmektedir. Teknokentler, kurulduğu yöre, bölge ve genel olarak ülkedeki bilgiye dayalı kurumların ve işletmelerin teknoloji alanındaki rekabet edebilirliğini ve yenilikçi niteliğini geliştirmek amacıyla; bilgi ve teknolojinin üniversiteler, araştırma merkezleri, şirketler ve pazarlar arasında dolaşmasını teşvik eden ve kolaylaştıran, inovasyona dayalı şirketlerin kurulmasını ve gelişimini destekleyen, paydaşlarına ARGE çalışmalarında kullanılacak yüksek nitelikli ofis alanları ve destek hizmetler sunan, profesyonel anlayışla yönetilen organizasyonlardır. 1950’li yıllarda ortaya çıkan teknokentler, dünyada üniversite sanayi işbirliğini sağlama konusundaki en başarılı model olarak öne çıkmıştır. Günümüzde, birçok sanayileşmiş ülkede, teknokentler teknolojik ve ekonomik gelişmenin itici gücü olmuştur.
- İş dünyasındaki son gelişmeler, büyük yatırımların Türkiye’nin batı bölgelerinden doğusuna doğru kaymaya başladığını göstermektedir. Bu hareketliliğin temel sebebi firmaların üretim maliyetlerini düşürmek istemesidir. Doğu illerinde işgücü ve üretim için gerekli diğer girdiler batı bölgelerine oranla nispeten daha ucuza mal edilebilmektedir. Ayrıca doğu bölgelerindeki illerin yatırım teşvik uygulamalarında 4. Bölge’de yer alması ve bu kapsamda uygulanacak teşviklerin en üst seviyesinden faydalanan olması ve de bu bölgedeki illerin AB’nin hibe olanaklarından daha fazla yararlanıyor olması yatırımcılar için bölgeyi cazip hale getirmektedir. Türkiye’nin doğusunda yer alan, teşvik uygulamalarında 4. Bölge içerisinde bulunan ve hibe olanaklarından yararlanma imkânına sahip olan Erzincan bu özelliklerini imalat sanayinin gelişimi için önemli bir fırsata dönüştürülebilir.
- İran ve Rusya büyük bir pazar potansiyeline sahip olup, bu pazarlar Türk girişimciler için büyük fırsatlar taşımaktadır. Rusya ve İran pazarlarında Türkiye ve Türk malı imajı üst seviyelerdedir. Bu durum Türk girişimcilere pazarda rekabet avantajı sağlamaktadır. Erzincan bu 2 ülkeye olan coğrafi yakınlığını kullanarak ticari ilişkilerini geliştirip imalat sanayinin gelişiminde bir fırsata dönüştürebilir.
- Türkiye’nin 100. kuruluş yıldönümünde hayata geçirilmesi planlanan 100 proje arasında Trabzon-Batum-Erzincan Demiryolu projesi de bulunmaktadır. Bu projenin amacı; Trabzon Limanı’nın aktif hale gelmesi, Trabzon’un gerek Kafkaslar’ a gerekse Orta Asya’ya bağlanması ve İran ile ticaretin geliştirilmesidir. Güzergâh üzerinde Erzincan’ın da bulunması ilin

limanlara ulaşımını kolaylaştıracağından, imalat sanayindeki gelişimi açısından önemli bir fırsat teşkil etmektedir.

- Bölge illeri arasında farklı iklimiyle mikro klima özelliği taşıyan Erzincan, bu iklim yapısı nedeniyle tarım ürünleri çeşitliliği bakımından öne çıkmaktadır. Erzincan tarla bitkileri açısından çevre illere göre farklı bir çeşitlilik sergilerken meyvecilik ve sebzeçilik sektöründe kendi ihtiyacını karşılayabilmesinin yanı sıra bölgedeki diğer illere başta domates, karpuz, kavun ve salatalık olmak üzere çeşitli sebze ve meyveleri satabilir konuma gelmiştir. Sebze ve meyvecilikte var olan bu potansiyel Erzincan'da tarıma dayalı sanayinin gelişimi açısından önemli bir fırsat olarak değerlendirilebilir.
- 1998 yılında sivil hava trafiğine açılan Erzincan havaalanının uluslar arası havaalanı statüsüne kavuşturulması proje aşamasındadır. Alanın bu statüye kavuşturulması ile birlikte havaalanı bünyesinde giriş ve çıkışı ile ilgili işlemleri için yeni bir gümrük müdürlüğü oluşturulacaktır. Bu durum Erzincan imalat sanayini gelişimine katkı sağlayacak bir fırsat olarak değerlendirilebilir.

2.2.4 Tehditler

- Erzincan'da yaşanan deprem, bu depremle birlikte ortaya çıkan üretim kayıpları ve sermaye göçü, bunlara ek olarak ilin halen depremle anılması Erzincan sanayisinin zayıf yönünü teşkil ederken, ildeki deprem riski il dışında yer alan yatırımcı açısından halen tehdit faktörlerinin başında gelmektedir.
- Erzincan Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir il olarak terör bölgesi imajı sergilemektedir. Bu nedenle il dışında bulunan girişimciler güvenlik kaygıları ile Erzincan'da yatırım yapma konusunda çekimser kalmaktadır. Bu haksız imaj ilde imalat sanayinin gelişimi açısından bir tehdit oluşturmaktadır.
- 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda "Cazibe Merkezleri Programı"ndan bahsedilmektedir. Bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılığını indirmeye katkı sağlamak için oluşturulan bu program belirli merkezlerin seçilmesi ve yatırımların bu merkezlerde yoğunlaştırılmasını öngörmektedir. Buna göre Türkiye genelinde 12 il cazibe merkezi olarak seçilmiştir. Doğu Anadolu'dan Malatya, Elazığ, Erzurum ve Van illeri cazibe merkezleri arasında yer almıştır. Erzincan'ın bu iller arasında yer almaması ve Erzincan'daki nitelikli insan kaynağının bu illere (Örneğin en yakın olan Erzurum iline nitelikli nüfus kayabilir) kayma potansiyeli Erzincan sanayisinin gelişimi açısından bir tehdit olarak görülmektedir.
- Erzincan nüfusu 2000 yılından beri bir düşüş eğilimi içerisinde. 2000 yılında 316.841 olarak tespit edilen nüfus büyüklüğü, 2010 yılında 224.949'a gerilemiştir. Bunun bir sonucu olarak milletvekili sayısında azalış olmuş ve 2011 yılı itibarıyla ilin çıkaracağı milletvekili sayısı 3'ten 2'ye düşürülmüştür. Nüfusta yaşanan bu azalışın devam etmesi imalat sanayinin gelişimi açısından bir tehdit olarak algılanmaktadır.

- Erzincan sanayisinin gelişimi için oluşturulmuş belirgin bir politika bulunmamaktadır. Diğer taraftan, hızlı büyüme ve sanayileşmeyi gerçekleştirebilmiş neredeyse her ilin/bölgenin/ülkenin bir çeşit sanayi politikası uyguladığı görülmektedir. Sanayinin gelişimine ivme kazandırmak için bütünsel bir yaklaşımla ve sistematik bir bütünlük içerisinde ele alınan bir politika, bir strateji ortaya konulmak durumundadır. Erzincan için böyle bir politikanın halen oluşturulmaması sanayinin gelişimini sekteye uğratan bir tehdit olarak görülmelidir.

2.2.5 Sonuç ve Öneriler

Erzincan ili sanayisinin SWOT analizi; ilde farklı sektörlerden ve kurumlardan kişilerin katılım gösterdiği bir çalışma olmuştur. Katılımcılar, ilin imalat sanayinin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerini tartışarak analiz etmiştir. SWOT analizi çalışmasının ardından katılımcılar tarafından aşağıdakilerin yapılması önerilmektedir:

- Firmaların uluslararası pazara girebilmeleri ve/veya uluslararası pazarda ayakta kalabilmelerinin koşulu son derece çetin geçen rekabet koşullarına süratle uyum gösterebilmeleridir. Bu da firma düzeyinde toplam kalite felsefesinin tüm koşullarının yerine getirilmesi ile olası olabilecektir.
- Ana sanayi-yan sanayi ilişkisinin ortaya çıkması, böylece ihtisaslaşma eksiğinin kapatılması gerekmektedir.
- Ürün geliştirmeye yönelik yatırım yapılmalı, bu yönde mevcut kredi imkânları kullanılmalıdır.
- Yatırım yapılmadan önce fizibilite çalışmaları gerçekleştirilmelidir.
- İhracatın gelişmesi için markalaşma şarttır. Bu yönde ilerleme kaydedilmesi gerekmektedir.
- Kurumsallaşmaya doğru hızla adım atılmalıdır.
- Mesleki eğitim veren bir okuldan mezun olan öğrencilerin teorik bilginin yanında, pratikte işi yapacak boyutlarda beceri ve bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.
- Bu çalışmalardan tatmin edici sonuçlar alınabilmesi için sanayicilerin ve sivil inisiyatifin bir araya gelerek stratejik planlama tekniğinden de yararlanmak suretiyle çalışmalarını aralıksız sürdürmesi gerekmektedir.

BÖLÜM 3

ERZURUM SANAYİ ENVANTERİ VE STRATEJİSİ ANKET ÇALIŞMASI ANALİZ SONUÇLARI

Erzincan ili imalat sanayinin rekabet yapısını, pazar durumunu, potansiyellerini ve kümelenme stratejilerini ortaya çıkarmak amacıyla anket yöntemi kullanılarak bir araştırma çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu anket çalışması “Erzincan Sanayi Envanteri ve Stratejisi Projesi” kapsamında gerçekleştirilmiştir. Projede Erzincan ilinde imalat sektöründe faaliyet gösteren 200 işletme ile anket çalışması yapılması hedeflenmiştir. Saha çalışmasında bu hedefin üzerine çıkılarak 203 firma ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası Üye Kayıt Veritabanı’ndan yararlanılmıştır. Veritabanında yer alan 238 üye firma taranarak ulaşılabilen 203 firma ile bire bir ziyaret yoluyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tarama sonucunda 35 firmaya ulaşılamamıştır. Bu firmaların iş yerini kapattığı yahut başka bir yere taşınıp Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası’ndaki kaydını sildirmediği öngörülmektedir.

Anketörler aracılığı ile 203 firma için uygulanan bu anket çalışmasında alınan yanıtlar SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Programı’nda istatistikî yöntemlerle analiz edilmiş, imalat sektörünün mevcut durumu ve gelecek vizyonu değerlendirilmiştir. Buna ilişkin yorumlar ve ilgili tablolar aşağıda sunulmaktadır.

3.1 Firmaların Kuruluş Yılı

Tablo 3.1’ de verilen bilgilere göre, anket çalışması yapılan 203 firmadan kuruluş yılı sorusuna cevap verenlerin % 48,78’i (99 firma) 2000 yılı ve sonrasında kurulmuştur. Firmaların çoğunluğunun 2000 yılı sonrasında kurulmuş olması imalat sanayinin son dönemde hızlı bir gelişim sürecine girmiş olduğunu göstermektedir. 1980 -1989 yılları arasında 25 firma, 1990–1999 yılları arasında ise 51 firma imalat sanayinde faaliyet göstermeye başlamıştır.

Bu veriler ışığında, Erzincan ilinde faaliyet gösteren firma sayısında yıllar itibari ile önemli bir artış olduğu gözlenmektedir. 2000 yılı ve sonrası dönemde ise gözle görülür bir artış yaşanmıştır.

Tablo 3.1. Firmaların Kuruluş Yılları

Kuruluş Yılı	Firma Sayısı	Yüzde (%)
1980 öncesi	28	13,79
1980-1989	25	12,31
1990-1999	51	25,12
2000-2010	99	48,78
Toplam	203	100

3.2 Firmaların Kuruluş Sermayesi

Ankete katılan toplam 203 firmaya kuruluş sermayelerinin tutarı sorulmuştur. Tablo 3.2’ de verilen bilgilere göre, Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların ortalama kuruluş sermayesi 122.330 TL’dir. Bu ortalamanın altında bir sermaye ile kurulan 176 firma bulunmaktadır. 27 firma ortalamanın üzerinde bir sermaye ile faaliyetine başlamıştır. 500.000 TL üzeri sermaye ile kurulan 7 firma bulunmaktadır.

Düşük sermayeli kurulan firmaların çoğunluğu, sermayeleri sınırlı olduğu için pazar şartlarının gerektirdiği stokları bulunduramamaktadır. Bu firmalar nakliye, depolama gibi büyük işletmelerin yararlandığı araçlardan da yararlanamamaktadır. Teknolojinin hızlı gelişmesine karşılık yeni yatırımlar yapılması için yeterli sermaye temin edilememektedir.

Tablo 3.2. Firmaların Kuruluş Sermayesi

Kuruluş sermayesi (TL)	Firma Sayısı	Yüzde (%)
≤ 10.000	74	36,45
10.001–50.000	74	36,45
50.001–100.000	27	13,30
100.001–500.000	21	10,35
500.001 ≥	7	3,45
Toplam	203	100

3.3 Firmaların Faaliyet Gösterdiği Sektörler

Tablo 3.3' de verilen bilgilere göre ankete katılan 203 firmanın % 41,40'ı (84 firma) gıda imalat sektöründe faaliyet göstermektedir. Metal sektöründe % 16,70 oranıyla 34 firma, mobilya sektöründe % 15,80 oranıyla 32 firma, plastik sektöründe % 10,80 oranıyla 22 firma, tekstil sektöründe % 8,90 oranıyla 18 firma ve inşaat sektöründe % 6,40 oranıyla 13 firma faaliyet göstermektedir.

Tablo 3.3. Firmaların Faaliyet Gösterdiği Sektörler

NACE Kodu	Firmanın Faaliyet Gösterdiği Sektör	Firma Sayısı	Yüzde (%)
10	Gıda	84	41,40
25	Metal	34	16,70
31	Mobilya	32	15,80
22	Plastik	22	10,80
13	Tekstil	18	8,90
23	İnşaat	13	6,40
	Toplam	203	100,00

3.4 Firmaların Hukuki Yapısı

Erzincan ilinde faaliyet göstermekte olan 203 firma ile yapılan anket çalışmasında firmaların hukuki yapıları hakkında bilgi edinilmiştir. Tablo 3.4' te verilen bilgiler incelendiğinde, görüşülen firmaların hukuki yapılarının anonim şirket, limited şirket ve şahıs şirketi olarak dağılım gösterdiği görülmektedir. İstatistikî analiz, anket çalışması yapılan firmaların % 24,1'inin şirketleşmiş olduğunu göstermektedir. Firmaların kalanını, % 71,9 oranında şahıs şirketleri ve % 4 oranında da diğer hukuki statüler oluşturmaktadır. KOBİ'lerin günümüz koşullarında ve gelecekte rekabet edebilmesi için kurumsallaşma sürecini tamamlaması ve ortaklık kültürünü benimsemiş olması gerekmektedir. Türkiye'de rekabet ortamının gelişmesi, yasaların ve kuralların

işlerlik kazanması kurumsallaşmanın önemini artırmıştır. Buradan hareketle, 203 firma ile yapılan bu çalışma, Erzincan ilinde faaliyet gösteren firmaların kurumsallaşma süreci ile ilgili önemli adımlar atılması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 3.4. Firmaların Hukuki Yapısı

Hukuki Yapı	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Anonim Şirket	12	5,9
Limited Şirket	37	18,2
Şahıs Şirketi	146	71,9
Diğer	8	4
Toplam	203	100

3.5 Firmaların Çalışan Sayısı

Erzincan ilinde faaliyet gösteren 203 firma ile yapılan anket çalışması verilerine göre, bu firmalarda çalışan sayısının toplamı 2.086 kişidir. Bu çalışanların %78,19'unu (1.631 kişi) işçiler, % 14,77'sini (308 kişi) yönetici/idari personel, % 3,21'ini (67 kişi) mühendisler, %3,83'ünü (80 kişi) ise teknikerler oluşturmaktadır.

Tablo 3.5. Firmaların İstihdam Yapısı

Personel	Sayısı	Yüzde (%)
Yönetici/İdari	308	14,77
Mühendis	67	3,21
Tekniker	80	3,83
İşçi	1.631	78,19
Toplam	2.086	100,00

Firmaların ölçek büyüklüğü ile ilgili bilgiler Tablo 3.6' da verilmektedir. KOSGEB'in firma büyüklüğü sınıflandırma kriterlerine göre düzenlenen Tablo 3.6' nın verilerine göre; 154 firma (%75,86) mikro ölçekli, 41 firma (% 20,2) küçük ölçekli, 8 firma (% 3,94) orta ölçekli firma olarak sınıflandırılabilir. Firma başına ortalama çalışan sayısı 10 kişi iken bu ortalamanın üstüne çıkan 49 firma bulunmaktadır. Toplam 154 firma ortalama sayının altında çalışan istihdam etmektedir. Verilere göre ankete katılan firmaların ağırlıklı olarak mikro ölçekli olduğu görülmektedir. Firmaların içinde 50 ve üzeri çalışana sahip olan 8 firma bulunmakla birlikte 250 ve üzeri çalışana sahip olan büyük ölçekli işletme bulunmamaktadır.

Tablo 3.6. Firmaların Ölçeksel Yapısı

Çalışan Sayısı	Firma Sayısı	Yüzde (%)
0-10	154	75,86
11-49	41	20,2
50-249	8	3,94
Toplam	203	100

3.6 Firma Çalışanlarının Demografik Yapısı

Ankete katılan 203 firmaya çalışan kişilerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla cinsiyet ve eğitim durumu ile ilgili sorular sorulmuştur. Buna göre 203 firmada çalışan 2.086 kişinin 1.668'i (% 79,96) erkek, 418'i (% 20,04) ise kadındır.

Tablo 3.7. Firma Çalışanlarının Cinsiyet Yapısı

Cinsiyet	Sayısı	Yüzde (%)
Kadın	418	20,04
Erkek	1668	79,96
Toplam	2086	100

Ankete katılan firmalarda çalışanların eğitim düzeyleri incelendiğinde ilköğretim ve lise mezunu olma oranının oldukça yüksek olduğu, bunun yanı sıra üniversite ve üstü okullardan mezun olma oranının düşük seviyede kaldığı görülmektedir. Tablo 3.8' de verilen bilgiler doğrultusunda, çalışanların % 42,76'sı ilköğretim, % 46,79'u lise, % 10,45'i ise üniversite ve üstü mezuniyet derecesine sahiptir.

Tablo 3.8. Firma Çalışanlarının Eğitim Yapısı

Eğitim Durumu	Sayısı	Yüzde (%)
İlköğretim	892	42,76
Lise	976	46,79
Üniversite ve üstü	218	10,45
Toplam	2.086	100,00

Erzincan ilinde faaliyet gösteren firmalar Türkiye'nin pek çok yerinde görüldüğü üzere, nitelikli ve eğitilmiş işgücünün tedarik edilmesi konusunda sorunlar yaşamaktadır. Küçük işletmelerin istihdam ettiği usta, çırak ve kalfaların gerekli eğitim ve öğretimden yoksun olmaları verimli çalışmalarını etkilemekte ve atıl kapasite yaratmaktadır. İlerleme kaydedebilmek için mesleki eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Faaliyet gösteren firma elemanları eğitim durumları düşük olsa bile mesleki eğitim aracılığı ile kendilerini geliştirebilecektir. Diğer taraftan bu elemanların yetiştirilmesi de firmalar için finansal açıdan ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Gerek finansal bakımdan gerekse zaman açısından pek çok firma bunu başaramamaktadır.

3.7 Firmaların Üretim Yeri Büyüklüğü ve Mülkiyet Durumu

Üretim yapılan toplam ve kapalı alanların m² cinsinden değerlerinin sorulduğu soruya cevap veren 203 firmanın yanıtına göre firmalar ortalama 2.340 m² toplam üretim alanına ve 673 m² kapalı alana sahiptir. Toplam alan bakımından 2.340 m² olan ortalama sayının altında kalan 176 firma bulunmaktadır.

Toplam üretim alanı itibarıyla 100 m²'den küçük 73 firma, 500 m²'den küçük 74 firma ve 1.000 m²'den küçük 16 firma varken 10.000 m²'den büyük 13 firma bulunmaktadır. 100.000 m²'den büyük sadece 1 firma bulunmaktadır.

Tablo 3.9. Firmaların Toplam Üretim Yeri Alanı

Üretim Yeri Alanı (Metrekare)	Firma Sayısı	Yüzde (%)
0- 99	73	35.96
100- 499	74	36.45
500- 999	16	7.88
1.000-4.999	20	9.85
5.000-9.999	6	2.96
10.000-49.999	13	6.41
50.000-99.999	0	0,00
100.000 ve üzeri	1	0.49
Toplam	203	100,00

Erzincan ilinde faaliyet gösteren firmaların üretim alanlarının mülkiyet durumu ile ilgili sorulara 203 firmanın tamamı cevap vermiştir. Tablo 3.10'da verilen bilgilere göre, firmaların 93 tanesinin (% 45,8) üretim yeri kendi mülkiyeti iken, 110 tanesinin (% 54,2) üretim yeri ise kiralanmış durumdadır.

Sektördeki firmaların yarıya yakınının kendi üretim yerine sahip olması, sektörde kalıcı olmayı hedeflediklerini ve bu yönde girişimler yaptıklarını göstermektedir.

Tablo 3.10. Firmaların Mülkiyet Yapısı

Mülkiyet Durumu	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Kendi mülkiyeti	93	45,8
Kira	110	54,2
Toplam	203	100,00

3.8 Firmaların Bilişim Altyapısı

Firmaların bilişim altyapısı hakkında bilgi edinmek amacıyla bilgisayar sayıları ile internet bağlantısı ve web sitesine sahip olup olmadıkları hakkında sorular sorulmuştur. Verilen yanıtlara göre firmaların büyük çoğunluğunda bilgisayar kullanımı mevcut olmakla birlikte, sayıları firmadan firmaya değişiklik göstermektedir. İmalat sanayinde bilgisayar desteği ile muhasebe, araştırma ve üretim aşamalarında önemli faydalar elde edilmektedir. Anket cevapları üzerinde yapılan istatistikî analizlere göre, faaliyet gösteren 203 firmanın 129'unda (% 63,55) bilgisayar kullanılmaktadır.

Tablo 3.11. Firmaların Bilgisayar Sayısı

Bilişim Faktörleri	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Hiç bilgisayarı olmayan	74	36.45
1-10 arası	121	59.61
11-20 arası	6	2.96
21-30 arası	2	0.08
Toplam	203	100,00

İnternet kullanım oranı da 110 firmayla % 54,2 düzeyindedir. Bu sonuç ankete katılan işletmelerin uluslararası düzeydeki yenilik ve gelişmelerden faydalanma çabası içerisinde olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra web sitesi varlığının oldukça düşük olduğu (% 19,2) göze çarpmaktadır. Tablo 3.12'deki veriler incelendiğinde 203 firmanın sadece 39 tanesinde web sitesi olduğu görülmektedir. Bu sonuç, bilgisayar kullanımının her firmada web sitesi oluşturma eğilimini beraberinde getirmediğini göstermektedir.

14 Şubat 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Türk Ticaret Kanunu çerçevesindeki 6102 nolu kanun kapsamında bütün şirket ve işletmelerin "Elektronik işlemler ve bilgi toplumu hizmetleri" kapsamında web sitesi açma, mevcut internet siteleri var ise, üzerinde kanunun belirttiği çerçevedeki değişiklikleri yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Şirketler kanun yürürlüğe girdikten 3 ay sonra, işletmeler ise en geç 1 yıl içerisinde bu yükümlülüğü yerine getirmekle mükelleflerdir. Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalar arasından düşük olan web sitesi kullanım oranının bu kanunla birlikte yükselmesi beklenmektedir.

Tablo 3.12. Firmaların Bilişim Altyapısı

Bilişim Faktörleri	Firma Sayısı	Yüzde (%)
İnternet bağlantısı	110	54,2
Web sitesi	39	19,2

3.9 Firmaların Kapasite Kullanım Oranı

Erzincan ilinde faaliyet gösteren firmalar arasından 203 firma ile yapılan anket çalışması sonuçlarına göre firmaların 2010 yılı kapasite kullanım oranı ortalaması % 50,58 olarak belirlenmiştir. Bu veri firmaların 2010 yılında yarı kapasite ile çalıştıklarını göstermektedir.

Firmalardan % 28,57'si % 70 ve üzeri kapasite ile faaliyet göstermektedir. Ankete katılan firmalar arasında tam kapasiteyle üretim yaptığını beyan eden 9 firma (% 4,43) bulunmaktadır. Firmaların % 40,89'u ise % 50 kapasitenin altında üretim yapmaktadır. Düşük kapasiteyle çalışan bir kısım firma, büyümenin getireceği riskleri göze alamama gibi nedenlerle büyümek istememekte, sınırlı kapasite ile üretimlerine devam etmektedir.

Tablo 3.13. Firmaların Kapasite Kullanım Oranı

KKO	Firma Sayısı	Yüzde (%)
% 0-24	31	15,27
% 25-49	52	25,62
% 50-69	62	30,54
% 70-99	49	24,14
% 100	9	4,43
Toplam	203	100,00

3.10 Firmaların Marka Stratejileri

Ankete katılan firmalara sorulan firmanın üretim şekli sorusuna verdikleri yanıtlara göre; 203 firma içinde 113 firma sadece kendi markasıyla üretim yaptığını, 66 firma sadece fason üretim yaptığını ve 21 firma da hem kendi markasıyla hem de fason olarak üretim yaptığını ifade etmiştir.

Tablo 3.14. Firmaların İç Pazarda Marka Tercihleri

Marka Tercihleri	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Kendi markası ile üretim yapan	114	56,15
Fason üretim yapan	67	33,02
Her ikisi	22	10,83
Toplam	203	100,00

Fason üretimin toplam üretim içerisinde % 43,85'lik bir kısmı kapsamı Erzincan ilinde imalat sektöründe yan sanayinin geliştiğini göstermektedir. Diğer yandan fason üretim yapan firmaların, rekabet edebilirliği ve kârları düşmektedir. Sipariş ana şirketin belirlediği "norm ve fiyat" direktiflerine göre yapılıp teslim edildiği için büyük firmalar KOBİ'leri düşük kâr payı ile çalışmaya zorlamaktadır.

3.11 Firmaların İhracat Durumu ve Şekli

Erzincan ilinde imalat sektöründe faaliyet gösteren 203 firmaya ihracat yapıp yapmadıkları, yapıyorlarsa ihracat şekli, ihracatın satışlara oranı, ihracat yapmayan firmalara ise ihracat yapmama nedenleri sorulmuştur. Alınan yanıtlar doğrultusunda 16 firmanın ihracat yaptığı görülmüştür. Firmaların %92 gibi büyük bir bölümü ise ihracat yapmamaktadır. İhracat yapan firmalarda 2010 yılındaki ihracat değerinin toplam satışlara oranı ise %2,16'dır.

Tablo 3.15. Firmaların İhracat Yapma Durumu

İhracat Durumu	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Doğrudan ihracat	10	4,9
Dolaylı ihracat	6	3,0
İhracat yapmıyor	187	92,1

İhracat yapmayan firmalardan neden ihracat yapmadıklarına ilişkin faktörleri değerlendirmeleri istenmiştir. Tablo 3.16'da verilen istatistikler doğrultusunda, kaynak yetersizliği faktörünün ihracatı engelleyen en önemli faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra dış pazarları tanımama ve bilgi eksikliği, aracı işletme bulmadaki zorluk ve yabancı dil yetersizliği de ihracatı engelleyen diğer önemli nedenler arasında yer almaktadır. Kendi iç pazarında geleneksel bir pazarlama anlayışı içinde, önemli güçlüklerle karşılaşmadan mal ve hizmetlerini satan bu firmalar, dış pazarlara girmeye çalıştığında zorluklarla karşılaşacağını düşünmekte ve bu durum ihracatı engellemektedir.

Tablo 3.16. Firmaların İhracat Yapamama Nedenleri

İhracat Yapamama Nedenleri	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Kaynak yetersizliği	143	70,4
Dış pazarları tanımama ve bilgi eksikliği	84	41,4
Aracı işletme bulmadaki zorluk	64	31,5
Yabancı dil yetersizliği	57	28,1
Uygun fiyatta ürün sunamama	33	16,3
Diğer	33	16,3
Talep edilen kalite ve miktarda ürün sunamama	26	12,8
İç pazarlardan tatmin olma	24	11,8

Erzincan'da imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların kapasite kullanımı, bilgi ve sermaye birikimi yetersizlikleri ve uzmanlaşma gibi temel sorunları vardır. Bu sorunların özünde kurumsallaşamamanın büyük payı bulunmaktadır. Hatta maliyet ve kalite sorunları da büyük ölçüde bu sebeplerle oluşmaktadır. İmalat sanayinin büyümesi ve kendini yenilemesindeki en temel dinamik, dışa açılarak rekabetçi koşullarda yarışır hale getirilmesi ve dünyadaki gelişmelere paralel olarak markalaşma ve kurumsallaşma süreçlerini başarılı ve hızlı bir şekilde tamamlamasıdır.

3.12 Firmaların KOSGEB Veri Tabanına Kayıt Durumları

Firmaların KOSGEB veritabanına kayıtlı olma durumuna bakıldığında; yarıdan fazlasının (%54,7) kayıtlı olmadığı görülmektedir. Bu durum imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların KOSGEB'le yeterli bir ilişki içinde olmadığını göstermektedir. Firmaların, KOSGEB'le iletişime geçerek faaliyet alanında profesyonelleşmeye gitmeleri ve KOSGEB'in destekleriyle gelişen teknoloji ile birlikte mevcut kalitesini güçlendirerek sektördeki yerini gelecekte de sürdürebilmek için çalışmalar yapmaları gerekmektedir.

Tablo 3.17. Firmaların KOSGEB Veritabanına Kayıt Durumları

KOSGEB Veritabanına Kayıt Durumu	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Kayıtlı	92	45,3
Kayıtlı değil	111	54,7

3.13 Yatırım Teşvik Belgeli Firmalar

Yatırım Teşvik Belgesi sahibi olma durumuna dair sorulan soruya verilen yanıtlara göre, Erzincan ilinde imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların % 15,8 (32 firma) gibi sınırlı bir oranda Yatırım Teşvik Belgesi aldıkları görülmüştür. Ankete katılan firmaların % 84,2'sinin (171 firma) Yatırım Teşvik Belgesi bulunmamaktadır.

Tablo 3.18. Firmaların Yatırım Teşvik Belgesi Sahibi Olma Durumu

Yatırım teşvik belgesi olma durumu	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Yok	171	84,2
Var	32	15,8

3.14 Firmaların Kredi Kullanım Durumları

Firmaların kredi kullanıp kullanmadıkları, kullanıyorlarsa ne tür kredi kullandıklarının belirlenmesine yönelik sorulara verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, Erzincan ilinde imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların 79'unun (% 38,9) kredi kullanmakta olduğu görülmüştür.

Tablo 3.19. Firmaların Kredi Kullanma Durumu

Kredi Durumu	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Kullanan	79	38,9
Kullanmayan	124	61,1
Toplam	203	100

Firmaların kullanmayı tercih ettiği kredi türlerine bakıldığında da; kredi kullanan 79 firma arasından 65 firmanın işletme kredisi, 11 firmanın yatırım kredisi ve 3 firmanın ihracat kredisi kullandığı görülmektedir. Kullanılan krediler içinde ağırlığı % 82,2 ile işletme kredileri oluşturmaktadır. Ankette yer alan işletmelerin finansal sıkıntıları ve kaynak yetersizliği nedeniyle ihracat yapamadıklarını belirtmelerine rağmen, kredi kullanımının da halen yetersiz olduğu görülmektedir.

Tablo 3.20. Firmaların Kullandığı Kredi Türü

Kredi Tipi	Firma Sayısı	Yüzde (%)
İşletme kredisi	65	82,2
Yatırım kredisi	11	14
İhracat kredisi	3	3,8

Bu kredilerden yararlanılamamasının nedenleri arasında kredi vadelerinin kısa oluşu, bürokrasinin yoğun olması ve krediler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması yer almaktadır. Ancak, firmaların kredi kullanımı konusunda çekinik davranma nedenlerinin başında faiz yüksekliği ve kredi karşılığı gösterme zorunluluğu gelmektedir.

3.15 Firmaların Ar-Ge Yapısı

Erzincan ilinde imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalarda Ar-Ge çalışmalarının ne ölçüde gerçekleştirildiğini belirleyebilmek amacıyla sorulara verilen cevaplara göre 52 firma (% 25,6) Ar-Ge çalışması yaptığını, geri kalan 151 firma (% 74,4) ise Ar-Ge çalışması yapmadığını belirtmiştir.

Tablo 3.21. Firmaların Ar-Ge Çalışması Yapma Durumu

Ar-Ge Durumu	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Ar-Ge yapılmıyor	151	74,4
Ar-Ge yapılıyor	52	25,6

Tablo 3.22’de verilen bilgiler doğrultusunda, Ar-Ge çalışması yapan 52 firmadan 39’u ürün geliştirme yönünde, 28’i makinelerle ilgili, 9’u enerji tasarrufu konusunda çalışmalar yürüttüğünü beyan etmiştir.

Tablo 3.22. Firmaların Ar-Ge Çalışması Yaptığı Alanlar

Ar-Ge Yapılan Alanlar	Firma Sayısı
Ürün geliştirme	39
Makine	28
Enerji tasarrufu	9
Diğer	4

Ankete katılan firmaların Ar-Ge çalışması yapmama nedenlerinin başında %36,5 (74 firma) oranı ile kaynak yetersizliği gelmektedir. % 21,2 (43 firma) ile ihtiyaç duyulmaması, % 12,8 (26 firma) ile talep olmaması ve % 11,8 (24 firma) ile diğer sebepler olarak sıralanabilir.

Tablo 3.23. Firmalarda Ar-Ge Yapılmama Nedenleri

Ar-Ge Yapılmama Nedenleri	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Kaynak yetersizliği	74	36,5
İhtiyaç duyulmaması	43	21,2
Talep olmaması	26	12,8
Diğer	24	11,8

Sektöre genel olarak bakıldığında, işletmelerin Ar-Ge yönelimli ve yeniliklerde öncü bir özellik göstermekten uzak oldukları görülmektedir. Firmaların pazar çeşitlendirmesine gitmesi ve mevcut pazarlarda da pazar paylarının arttırılarak ürünlerin kendi markaları ile var olmaya çalışmaları rekabet gücünü artırıcı en önemli unsur olacaktır. Erzincan İmalat sanayindeki üreticilerin uluslararası markalar yaratmak ve yeniliklerde öncü olmak gibi pazarlamanın ileri aşamalarına geçmeleri ve ihracat yapmaları henüz söz konusu değildir.

3.16 Firmaların Kalite ve Standardizasyon Belgeleri

Firmaların sahip olduğu kalite ve standardizasyona yönelik belgelerini belirlemeye yönelik sorulan sorudan edinilen verilere göre; 203 firmadan 107’si hiçbir belgeye sahip değilken, 31’i ISO 9001 belgesine, 5’i ISO 14001 belgesine, 12’si OHSAS 18001 belgesine, 19’u ise ISO 22000 belgesine sahiptir. TSE belgesine sahip olan firma sayısı 45 ve CE İşareti sahibi olan firma sayısı ise 8’dir.

Tablo 3.24. Firmaların Kalite ve Standardizasyon Belgeleri

Kalite ve Standardizasyon Belgeleri	Firma Sayısı
ISO 9001-Kalite Yönetim Sistemi	31
OHSAS-18001 İş Sağlığı Güvenliği Yönetim Sistemi	12
ISO-22000 Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi	19
ISO-13485 Medikal Kalite Yönetim Sistemler	0
ISO-17025 Laboratuvar Kalite Yönetim Sistemleri	6
ISO-50001 Enerji Yönetim Sistemleri	3

TSE Belgesi	45
CE İşareti Belgesi	8
Marka Tescil Belgesi	65
ISO-14001 Çevre Yönetim Belgesi	5
ISO-27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemleri	3
Belge Yok	107

Tablo 3.24'te verilen firmalara ait bilgiler genel olarak incelendiğinde firmaların neredeyse yarısının en az bir yönetim sistem belgesine veya standardına sahip olduğu görülmektedir. Makineleşme sürecinin hızlanması yönetim sistem belgelerine olan ilgiyi daha da arttıracaktır.

AB' ye uyum sürecinde hızlı bir standardizasyon süreci yaşanmaktadır. Bununla beraber kaliteli ürünler üretme gereği ortaya çıkacağı için kendini geliştiremeyen, mesleki yeterliliğe sahip olmayan, işine yatırım yapmayan kişiler ve firmalar zorlanacaktır. Bu sebeple firmaların yeniliklerin gerisinde kalmamaları ve teknolojik gelişmeleri takip etmeleri gerekmektedir. Bunu başarabilmeleri için ise bilgi ve finansal desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

3.17 Firmalarda Dokümantasyon Durumu

Erzincan ilinde firmaların potansiyelinin araştırılmasına yönelik ankete katılan 203 firmaya düzenli olarak tuttukları kayıtlar sorulmuştur. Firmalarda müşteri bilgileri (% 74,4), çalışanların özlük kayıtları (% 56,7), tedarikçi bilgileri (% 41,9) ile ilgili kayıtların önemli ölçüde düzenli olarak tutulduğu görülmektedir.

Kalite kontrol uygulama ve sonuçları, stok kayıtları ve üretim miktarlarına ilişkin kayıtlar konusunda da firmaların duyarlı olduğu söylenebilir.

Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların dinamik bir örgüt yapısına kavuşturulması, düzenli kayıt sistemi oluşturulması, faaliyetlerinde şeffaflık sağlanması ve etkin denetime tabi tutulması gerekmektedir. Elde edilen veriler ışığında firmaların bu yönde olumlu gelişmeler gösterdiği gözlenmektedir. Bu noktada firmaların bilişim sistemine verdikleri önemin olumlu etkileri görülmektedir.

Tablo 3.25. Firmaların Düzenli Kayıt Tutma Durumu

Kayıt Türü	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Kapasite kullanımı	80	39,4
Kalite kontrol	107	52,7
Müşteri bilgileri	151	74,4
Stok kayıtları	133	65,5
İş gücü verimliliği	82	40,4
Fire miktarı ve nedenleri	92	45,3
Üretim miktarı	145	71,4
Karşılanamayan siparişler	24	11,8
Personel özlük kayıtları	115	56,7
Makine duruş ve kullanım saatleri	55	27,1

Tedarikçi bilgileri	85	41,9
Geciken sipariş bilgileri	25	12,3
Diğer	3	1,5
Kayıt tutulmuyor	23	11,3

3.18 Firmalarda Departman Durumları

Erzincan ilinde faaliyet gösteren firmaların departman türlerini belirlemeye yönelik olarak sorulan soruya verilen cevaplara göre; firmaların yarısından fazlasında üretim ve satış/pazarlama, yaklaşık yarısında ise muhasebe-finance biriminin mevcudiyeti göze çarpmaktadır. Ankete katılan firmalar arasında 49 tanesinde kalite kontrol departmanı bulunurken, Ar-Ge departmanı bulunan firma sayısı 22'dir.

Departmanlaşma; işletmelerde yapılacak olan faaliyetler, bu faaliyetlerin bir araya getirilmesi ile görevler ve sırasıyla işler, pozisyonlar ve bölümler ile ilgili bir unsurdur. Firmalar büyüdükçe idari faaliyetlerin departmanlaşma derecesi artmaktadır.

Tablo 3.26. Firmaların Departman Durumu

Departman Türü	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Üretim	197	97
Kalite kontrol	49	24,1
Planlama/kontrol	25	12,3
Muhasebe-finance	99	48,8
Satış/pazarlama	137	67,5
İnsan kaynakları	18	8,9
Satın alma	75	36,9
İdari işler	57	28,1
AR-GE	22	10,8
Diğer	7	3,4

3.19 Firmaların Ekonomik Performansları

Firmaların ekonomik performansları ile ilgili durum değerlendirmesi yapmaları için sorulan soruya 203 firmanın vermiş olduğu cevaplar detaylı olarak Tablo 3.27'de görülmektedir.

Firmaların ürün fiyatlarında, ürün maliyetlerinde ve ödenen vergilerde genel bir artış gözlenirken, bunun yanı sıra firmaların karlılığında bir azalma olduğu dikkati çekmektedir. Bunun sebebi firmaların satışlarındaki durağanlık ile birlikte üretim maliyetlerindeki artış eğilimidir.

Ürün iadelerinin ve firenin az olması firmaların genel olarak kaliteli ürün ürettiklerini ve sektörde güvenilir olduklarını göstermektedir.

Makine parkında bir durağanlık olduğu dikkat çekmektedir. Teknolojiye çok fazla yatırım yapılmaması bu konudaki en büyük etkidir.

Müşteri memnuniyetinin artan eğilimde olması firmaların iç pazarda artan bir başarı sağladığı kanısını beraberinde getirmektedir.

Tablo 3.27. Firmaların Ekonomik Performansları

Performans Kriterleri	Artan	Durağan	Azalan
Üretim miktarı	70	66	67
Ürün çeşitliliği	97	81	25
Ürün fiyatları	97	79	27
Üretim verimliliği	96	70	37
Ürün maliyeti	152	35	15
Ürün iadeleri	11	128	64
Satışlar	72	77	54
Karlılık	53	63	87
İhracat gelirleri	6	188	9
İhracat yapılan ülke sayısı	6	188	9
Müşteri sayısı	90	67	46
Müşteri memnuniyeti	168	32	3
İşgücü verimliliği	125	59	19
Kapasite kullanım oranı	74	80	49
İşletme sermayesi	58	103	42
Fireler	22	111	70
Toplam borç miktarı	61	99	43
Ödenen vergiler	118	71	14
Hammadde/yarı mamul stoklar	55	86	62
Mamul stoklar	42	99	62
Sevkiyat teminlerine uyum	87	84	32
Makine parkı	61	106	36

3.20 Firmaların Geleceğe Dönük İhtiyaçları

Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalara geleceğe dönük ihtiyaçlarının belirlenebilmesi için çeşitli sorular sorulmuştur. Verilen yanıtlar Tablo 3.28'de detaylı bir şekilde belirtilmektedir.

Tablo 3.28. Firmaların Geleceğe Dönük İhtiyaçları

İhtiyaç Türleri	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Yatırım için ek finans	168	82,8
İlave işletme sermayesi	156	76,8
Ürün kalitesinin iyileştirilmesi	169	83,3
İç pazarda büyüme	187	92,1
Dış pazara açılma	111	54,7
Markalaşma	159	78,3
Yeni bir sektöre girme	73	36

İşletmenin yeniden yapılanması	134	66
Nitelikli yönetici	90	44,3
Nitelikli personel	142	70
Maliyetleri düşürme	186	91,6
Planlı bakım sistemleri	151	74,4
Bilgi sisteminde yeni teknoloji	154	75,9
Yönetim danışmanlığı	90	44,3
Çalışanların iş başı eğitimi	131	64,5
Yönetici eğitimi	107	52,7
Temel beceri eğitimi	126	62,1
Elektronik ticarete geçiş	127	62,6
Yeni dağıtım kanalı oluşturma	134	66
Yurtiçi ortaklık	43	21,2
Yurtdışı ortaklık	46	22,7
Teknoloji iyileştirme	172	84,7
Yeni ürün geliştirme	175	86,2
Otomasyon	133	65,5

Verilen yanıtlar neticesinde firmaların en önemli ihtiyaçları; iç pazarda büyüme, maliyet düşürme, yeni ürün geliştirme, teknoloji iyileştirme, ürün kalitesinin iyileştirilmesi ve yatırım için ek finans olarak belirlenmiştir. Firmaların yarısından fazlası bu alanlarda geleceğe dönük ihtiyaçları bulunduğunu belirtmiştir.

Firmaların nitelikli yönetici, yönetim danışmanlığı ve yeni bir sektöre girme konularında bilgiye ve finansman kaynaklarına duydukları ihtiyacın ikincil öncelikli olması ilgi çekici noktalardır. Yurt içinde ortaklık yapma ihtiyacının 43 firma tarafından talep edilmesi, firmalarda ortaklık kültürünün yeteri kadar yerleşmediğini göstermektedir. Dış pazara açılma doğrultusunda ihtiyacı bulunduğunu belirten firma sayısının 111 olması, genel anlamda firmaların ihracat yapma konusunda istekli olduğunu gösteren bir veridir.

3.21 Firmaların Yürüttüğü Çalışmalar

Firmaların yürütmekte olduğu çalışmaların belirlenmesine yönelik soruda; 203 firmanın 188 tanesinde (% 92,6) ürün bazında maliyet-kar analizi yapıldığı görülmüştür. Bundan sonra ikinci sırayı % 90,6 ile ürün bazında kalite kontrol, üçüncü sırayı çalışanların performans yönetimi (% 55,2) almaktadır. Son sırada % 53,7 ile sistemli pazar araştırması gelmektedir.

Tablo 3.29. Firmalarda Yürütülen Bazı Çalışmalar

Yürütülen Çalışmalar	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Ürün bazında maliyet-kar analizi	188	92,6
Ürün bazında kalite kontrol	184	90,6
Çalışanların performans yönetimi	112	55,2
Sistemli pazar araştırması	109	53,7

İster büyük ölçekli, ister küçük ve orta ölçekli olsun işletmeler düşük performansta çalışıyorlarsa, yeni pazarlara yeteri kadar ulaşamıyorlarsa, ürün ve hizmet kaliteleri düşük ise, tahminlerinde sürekli yanılıyorlarsa, maliyete uygun üretim yapamıyorlarsa önemli sorunlarla karşı karşıya oldukları söylenebilir. Bu gibi durumların önceden tespit edilmesi için firmaların tabloda belirtilen çalışmaları gerçekleştirmesi gelecekte ayakta kalabilmeleri için büyük önem arz etmektedir.

3.22 Firmalarda Dışarıdan Hizmet Alma Durumu

203 firmanın işletme dışından hizmet satın alıp almadıklarını belirlemeye yönelik soruların yanıtlarına göre; firmaların büyük çoğunluğunun danışmanlık hizmeti başta olmak üzere eğitim hizmetlerinden de yoksun olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle dış ticaret, yönetim ve organizasyon, toplam kalite yönetimi, insan kaynakları gelişimi ve proje yönetimi alanlarında firmaların büyük çoğunluğunun (% 80'nin üzerinde bir oranla) dışarıdan danışmanlık ve eğitim hizmetleri almadıkları görülmektedir.

Tablo 3.30. Firmaların Dışarıdan Aldıkları Hizmetler

Hizmet Alanları	Firma Sayısı		Yüzde (%)	
	Alındı	Alınmadı	Alındı	Alınmadı
Reklam ve pazarlama	35	168	17,2	82,8
Satış ve dağıtım	27	176	13,3	86,7
Yönetim ve organizasyon	18	185	8,9	91,1
İnsan kaynakları gelişimi	21	182	10,3	89,7
Toplam kalite yönetimi	19	184	9,4	90,6
Üretim planlama ve kontrol	32	171	15,8	84,2
Dış ticaret	16	187	7,9	92,1
Bilgisayar sistemleri	45	158	22,2	77,8
Makine bakımı	63	140	31	69
Finans yönetimi	28	175	13,8	86,2
Proje yönetimi	23	180	11,3	88,7
Kalite kontrol	43	160	21,2	78,8

Türkiye'de küçük ölçekli sanayicilere danışmanlık hizmeti veren en önemli kurum KOSGEB'tir. Nereye gideceğini ve ne tür kuruluşlardan destek alabileceğini bilemeyen firmalara danışmanlık hizmeti verecek ve yol gösterecek bu tür kurumlarla iletişimin artırılmaması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konudaki eksiklikler, hizmet içi eğitim ve danışmanlık imkânlarından yararlanılarak büyük ölçüde karşılanabilecektir.

3.23 Firmaların Eğitim ve Danışmanlık İhtiyacı

Ankete katılan 203 firmanın eğitim ve danışmanlık ihtiyacı sorusuna verdiği cevaplar firmaların bu yöndeki ihtiyaçlarının farkında olduklarını göstermektedir. Firmaların % 60,1'i reklam ve pazarlama, 55,2'si satış ve dağıtım, 36,9'u ise yönetim ve organizasyon alanında danışmanlık ve/veya eğitim desteğine ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Tablo 3.31. Firmaların İhtiyaç Duydukları Hizmet Alanları

İhtiyaç Duyulan Hizmet Alanları	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Reklam ve pazarlama	122	60,1
Satış ve dağıtım	112	55,2
Yönetim ve organizasyon	75	36,9
İnsan kaynakları gelişimi	90	44,3
Toplam kalite yönetimi	81	39,9
Üretim planlama ve kontrol	85	41,9
Dış ticaret	73	36
Bilgisayar sistemleri	105	51,7
Makine bakımı	93	45,8
Finans yönetimi	87	42,9
Proje yönetimi	93	45,8
Kalite kontrol	97	47,8

3.24 Sektörün Kümelenme Eğilimi

Erzincan ilinde kümelenme eğiliminin ne ölçüde olduğunu belirlemeye yönelik firmalara çeşitli sorular yöneltilmiştir. Bu çerçevede Tablo 3.32' de yer alan bilgiler ışığında, firmaların kullandığı makine ve donanım konusunda, 33 firma aynı sanayi bölgesinden, 92 firma aynı şehirden, 142 firma ise farklı şehirlerden makine ve donanım temin ettiğini belirtmiştir. Az da olsa yurt dışından temin edilen makine ve donanım bulunmaktadır. Yedek parçaların temin edildiği yer konusunda, 5 firma yedek parçaları aynı sanayi bölgesinden, 72 firma aynı şehirden temin ettiğini belirtmiştir. 139 firma ise yedek parça teminini farklı şehirlerden karşılamaktadır. Bunun yanı sıra, bakım hizmeti alınan işletmeler ile kullanılan hammadde/yarı mamullerin alındığı işletmelerin büyük ölçüde farklı şehirlerden karşılandığı görülmektedir.

Ürünlerin satıldığı işletmeler ise büyük oranda (146 adet) aynı şehirde olmakla birlikte, yine önemli sayılabilecek bir oranı (79 adet) farklı şehirde yer almaktadır. Yurt dışı satış yaptığını belirten firma sayısı 9'dur. Yurtdışından aynı zamanda, makine donanım, bakım hizmeti ve hammadde de alınmaktadır.

Tablo 3.32. Firmaların Kümelenme Eğilimleri

	Aynı sanayi bölgesinde	Aynı şehirde	Farklı şehirde	Yurt dışında
Makine donanım alınan yer	33	92	142	8
Hammadde/yarı mamul alınan yer	4	79	134	10
Yedek parça alınan yer	5	72	139	5
Bakım hizmeti alınan yer	8	102	100	4
Ürünlerin satıldığı yer	11	146	79	9
Firma rakipleri	22	154	93	5

3.25 Firmaların Bağlı Bulunduğu Meslek Kuruluşları

Anket çalışması gerçekleştirilen firmaların üyesi bulunduğu meslek kuruluşlarının belirlenmesine yönelik yöneltilen sorunun yanıtlarına göre; 203 firmanın 131'i Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası üyesidir. Bunun yanı sıra, Esnaf ve Sanatkarlar Odası üyesi olan firma sayısı 77'dir. Ek olarak, 7 firma diğer çeşitli birlik ve odalara kayıtlı olduğunu belirtmiştir.

Tablo 3.33. Firmaların Üyesi Buldukları Meslek Kuruluşları

Meslek Kuruluşları	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Sanayi ve Ticaret Odası	131	64,5
Esnaf ve Sanatkarlar Odası	77	37,9
Diğer	7	3,4

Bakıldığında bu kurumların zorunluluktan dolayı üye olunan kurumlar olduğu ve bölgedeki firmaların gönüllü olarak bir örgütlenme çabası içerisinde girmeye başladığı görülmektedir. Bu da firmalar arasında oluşabilecek sinerjinin, ortak hareket etme kültürünün ve örnek alma sisteminin (benchmarking) gelişmemesine yol açmaktadır.

3.26 Firmaların Ulusal/Uluslararası Hibe/Fon Kaynakları Hakkındaki Bilgi Düzeyi

Erzincan ilinde ankete katılan 203 firmaya şimdiye kadar herhangi bir ulusal/uluslararası hibe, kredi, teşvik programına başvuruda bulunup bulunmadığı, başvuruda bulundu ise sonuçlarının ne olduğu sorulmuştur. Alınan yanıtlara göre 76 firma (% 37,44) şu ana kadar bir hibe, kredi, teşvik programından yararlanmıştır.

Tablo 3.34. Firmaların Hibe/Kredi/Teşvik Kaynaklarından Yararlanma Durumu

Yararlanma Durumu	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Evet	76	37,44
Hayır	127	62,56
Olumsuz sonuçlandı /Henüz sonuçlanmadı	0	0
Toplam	203	100,00

Hibe, kredi, teşvik kaynaklarından yararlanan 23 firma gıda sektöründe, 15 firma mobilya sektöründe, 11 firma metal sektöründe, 10 firma plastik sektöründe, 9 firma tekstil sektöründe ve 8 firma inşaat sektöründe faaliyet göstermektedir.

Tablo 3.35. Sektörlere Göre Hibe/Fon Kaynaklarından Yararlanma Durumu

Faaliyet Gösterilen Sektör	Fon Kullanan Firma Sayısı	Firmaların Sektöründeki Payı (%)
Tekstil	9	50,00
Gıda	23	27,38
Mobilya	15	46,87
Plastik	10	45,45
İnşaat	8	61,53
Metal	11	32,35
Toplam	76	37,44

Ankete katılan 30 firma KOSGEB' den, 1 firma TÜBİTAK'tan, 3 firma AB hibe programlarından, 8 firma KUDAKA hibe programından, 6 firma Sanayi Bakanlığı desteklerinden, 2 firma İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi desteklerinden, 28 firma kamu bankalarından ve 22 firma diğer hibe/fon kaynaklarından yararlanmıştı. Bu veriler, başvuru sayısının azlığını gözler önüne sermektedir. Yatırım noktasında ilave sermayeye ihtiyacı olduğunu belirten firma sayısının yüksekliği karşısında firmaları mali anlamda destekleyecek alternatif destek mekanizmalarına başvurunun bu denli az olması firmaların bu mekanizmalar konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığını göstermektedir.

Tablo 3.36. Ulusal/Uluslararası Hibe Kaynaklarından Yararlanma Durumu

Ulusal/Uluslararası Fon Kaynakları	Firma Sayısı	Yüzde (%)
KOSGEB	30	14,8
TÜBİTAK	1	0,5
Sanayi Bakanlığı	6	3
KUDAKA	8	3,9
Avrupa Birliği	3	1,05
Avrupa Yatırım Bankası	0	0,00
İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi	2	1
Kamu bankaları	28	13,8
Diğer	22	10,8

3.27 Firmaların Yeni Yatırım Durumları

Erzincan ilinde faaliyet gösteren 203 firmayla yapılan ankette firmaların önümüzdeki 5 yıl içerisinde yeni yatırım yapıp yapmayacakları sorulmuştur. Verilen yanıtlara göre; firmaların 143'ü (% 70,4) yeni yatırım yapmayı planladığını ifade etmiştir. Yeni yatırım yapmayı hedefleyen firmalardan 58 firma tekstil sektöründe, 23 firma metal sektöründe, 22 firma mobilya sektöründe, 17 firma plastik sektöründe, 13 firma tekstil sektöründe ve 10 firma inşaat sektöründe faaliyet göstermektedir. Tüm sektörlerin yeni yatırım gerçekleştirmeyi düşünmesi orta vadede imalat sanayinin gelişeceğini göstermektedir.

Tablo 3.37. Sektörlere Göre Yeni Yatırım Yapma Durumu

Faaliyet Gösterilen Sektör	Evet	Hayır	Kararsız
Tekstil	13	5	0
Gıda	58	22	4
Mobilya	22	8	2
Plastik	17	5	0
İnşaat	10	3	0
Metal	23	9	2
Toplam	143	52	8

Bu firmalar içinden % 62,6'sı üretim, 20,7'si pazarlama, %12,3'ü yeni sektör, %7,4'ü Ar-Ge/tasarım ve % 2'si bilgi işlem alanında yatırım düşünmektedir.

Tablo 3.38. Firmaların Yatırım Yapma Amaçları

Yatırım Amacı	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Üretim	127	62,6
Pazarlama	42	20,7
Bilgi işlem	4	2
Yeni sektör	25	12,3
Ar-Ge/ Tasarım	15	7,4

203 firma arasından yatırım yapmayı düşünmeyen firma sayısı ise 52'dir. Firmaların birçoğunun öz sermayelerinin düşük olması, yatırımlarının finansmanında çeşitli zorluklarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Firmaların temel yönetim sorunlarını saptayarak, etkili ve yapıcı tedbirlerin alınması, yatırım yapmaya teşvik edilmesi, yatırımların ekonomik değerinin yükseltilmesi, kapasitelerinin verimli kullanımı, ürünlerin kaliteli ve rekabet gücü sağlayacak şekilde uluslararası pazarlarda yer alması için gerekli düzenlemelerin yapılmasına zemin hazırlamak gerekmektedir.

3.28 Firmaların Personel İhtiyacı Durumu

Ankete katılan firmalar önümüzdeki 2 yıl içerisinde 239 makine operatörü, 112 satış/pazarlama sorumlusu, 82 ortacı, 48 kaynakçı, 42 şoför, 40 kalite kontrol sorumlusu ve 37 sekreter olmak üzere toplam 990 personeli işe almayı planlamaktadır. Nitelikli ara eleman temini firmaların en önemli problemleri arasında yer almaktadır. Bu noktada, bu anket kapsamında ulaşılan verilerin yerel aktörler tarafından gerçekleştirilecek mesleki eğitimlere yön vermesi beklenmektedir.

Tablo 3.39. Firmaların Personel İhtiyacı Durumu

Personel İhtiyacı Durumu	Firma Sayısı	Alınacak Eleman Sayısı
Makine operatörü	31	239
Kaynakçı	15	48
Kalite kontrol sorumlusu	30	40
Sekreter	36	37
Satın alma sorumlusu	21	22
Mekanik onarım-bakım sorumlusu	22	25
CNC operatörü	7	10
Satış/pazarlama sorumlusu	59	112
İdari işler sorumlusu	22	22
Depo/sevkiyat elemanı	24	35
Elektrik bakım-onarım sorumlusu	14	17
Forklift operatörü	2	2
Tornacı	10	25
Muhasebeci	26	26
Ortacı	27	82
Şoför	29	42
Diğer	26	206
Toplam		990

3.29 Firmaların Erzincan Sanayisinin Güçlü ve Zayıf Yönleri Hakkındaki Fikirleri

Ankete katılan 203 firmaya yöneltilen Erzincan sanayisinin güçlü yönleri sorusuna verilen cevaplara göre Erzincan sanayisinin en güçlü bulunan yönü % 82,8 oranı ile karayolu, demiryolu ve havayolu ulaşım imkânlarının gelişmiş olmasıdır. Diğer en güçlü yönlerin ise % 55,2 oranı ile coğrafi açıdan yerleşim yerinin düzlük bir alanda bulunması ve % 44,8 oranı ile Erzincan ilinin uygun iklim şartlarına sahip olması olduğu görülmektedir.

Tablo 3.40. Erzincan Sanayisinin Güçlü Yönleri

Güçlü Yönler	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Karayolu, demiryolu, havayolu ulaşım imkânlarının gelişmiş olması	168	82,8
Coğrafi açıdan yerleşim yerinin düzlük bir alanda bulunması	112	55,2
Uygun iklim şartlarına sahip olması	91	44,8
Alt yapısı hazır ve büyük bir Organize Sanayi Bölgesi'ne sahip olması	79	38,9
İldeki okuma yazma oranının çevre illere göre yüksek olması	67	33
Yerel aktörlerin-yöneticilerin uzlaşısı içerisinde çalışması	52	25,6
Yatırım için gerekli olan temel altyapının yeterli olması	40	19,7

203 firmaya yöneltilen Erzincan sanayisinin zayıf yönleri sorusuna verilen cevaplara göre ise sanayinin en zayıf bulunan yönleri % 65 ile hammaddeye uzaklık, % 60,6 ile yan sanayinin gelişmemiş olması ve % 56,2 ile nüfusunun az olması olarak belirlenmiştir.

Tablo 3.41. Erzincan Sanayisinin Zayıf Yönleri

Zayıf Yönler	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Hammaddeye uzak olması	132	65
Yan sanayinin gelişmemiş olması	123	60,6
Nüfusunun az olması	114	56,2
Güçlü sermayenin yetersizliği	76	37,4
Nitelikli eleman eksikliği	70	34,5
İlin depremle anılıyor olması ve il dışına sermaye göçü yaşanması	41	20,2
Sanayide yenilik kültürünün ve farkındalığın gelişmemiş olması	30	14,8
İşletmeler arasında ortaklık bilincinin gelişmemiş olması	22	10,8

3.30 Firmaların Bağlı Olduğu Kuruluşlardan Beklentileri

Ankete katılan 203 firmaya yöneltilen bağlı olunan kuruluşlardan beklentiler sorusuna verilen cevaplar sonucunda 136 firma (% 67) ilin ekonomik gelişimine yönelik araştırmalar ve projeler yapılması, 126 firma (% 62,1) işletmelerin düşük oranlarda kredi kullanımlarının sağlanması için bankalarla protokoller imzalanması ve 117 firma (%59,1) üniversite – sanayi işbirliğinin geliştirilmesine destek sağlaması beklentileri olduğunu belirtmiştir. Bu verilerin mesleki kuruluşların gerçekleştireceği icraatlara önemli ölçüde ışık tutacağı öngörülmektedir.

Tablo 3.42. Firmaların Bağlı Olunan Kuruluşlardan Beklentileri

Bağlı Olunan Kuruluşlardan Beklentiler	Firma Sayısı	Yüzde (%)
Herhangi bir beklentim yok	8	3,9
Daha fazla eğitici kurs, seminer ve konferanslar düzenlenmesi	104	51,2
İşletmelerin düşük oranlarda kredi kullanımlarının sağlanması için bankalarla protokoller imzalanması	126	62,1
İlin ekonomik gelişimine yönelik araştırmalar ve projeler yapılması	136	67
Üniversite – sanayi işbirliğinin geliştirilmesine destek sağlanması	120	59,1
Bölgesel fuarlar düzenlenmesi	117	57,6
Gelişmiş ülkelere teknik geziler düzenlenmesi	95	46,8
Diğer	69	34

3.31 Erzincan İli Sanayi Araştırması Genel Değerlendirme

- Anket çalışması yapılan 203 firmadan kuruluş yılı sorusuna cevap verenlerin % 48,78'inin (99 firma) 2000 yılı ve sonrasında kurulmuştur. 1980 -1989 yılları arasında 25 firma, 1990–1999 yılları arasında ise 51 firma imalat sanayinde faaliyet göstermeye başlamıştır.
- Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların ortalama kuruluş sermayesi 122.330 TL'dir. Bu ortalamanın altında bir sermaye ile kurulan 176 firma bulunmaktadır. 27 firma ortalamanın üzerinde bir sermaye ile faaliyetine başlamıştır. 500.000 TL üzeri sermaye ile kurulan 7 firma bulunmaktadır.
- Ankete katılan 203 firmanın % 41,40'ı (84 firma) gıda sektöründe faaliyet göstermektedir. Metal sektöründe % 16,70 oranıyla 34 firma, mobilya sektöründe % 15,80 oranıyla 32 firma, plastik sektöründe % 10,80 oranıyla 22 firma, tekstil sektöründe % 8,90 oranıyla 18 firma ve inşaat sektöründe % 6,40 oranıyla 13 firma faaliyet göstermektedir.
- İstatistikî analiz, anket çalışması yapılan firmaların % 24,1'inin şirketleşmiş olduğunu göstermektedir. Firmaların kalanını, % 71,9 oranında şahıs şirketleri ve % 4 oranında da diğer hukuki statüler oluşturmaktadır.
- Erzincan ilinde faaliyet gösteren 203 firma ile yapılan anket çalışması verilerine göre, bu firmalarda çalışan sayısının toplamı 2086 kişidir. Bu çalışanların %78,19'unu (1631 kişi) işçiler, % 14,77'sini (308 kişi) yönetici/idari personel, % 3,21'ini (67 kişi) mühendisler, %3,83'ünü (80 kişi) ise teknikerler oluşturmaktadır.
- KOSGEB'in firma büyüklüğü sınıflandırma kriterlerine göre; 154 firma (%75,86) mikro ölçekli, 41 firma (% 20,2) küçük ölçekli, 8 firma (% 3,94) orta ölçekli firma olarak sınıflandırılabilir.
- Firma başına ortalama çalışan sayısı 10 kişi iken bu ortalamanın üstüne çıkan 49 firma bulunmaktadır. Toplam 154 firma ortalama sayısının altında çalışan istihdam etmektedir.

- 203 firmada çalışan 2086 kişinin 1668'i (% 79,96) erkek, 418'i (% 20,04) ise kadındır. Çalışanların % 42,76'sı ilköğretim, % 46,79'u lise, % 10,45'i ise üniversite ve üstü mezuniyet derecesine sahiptir.
- Firmalar ortalama olarak 2.340 m² toplam üretim alanına ve 673 m² kapalı alana sahiptir. Toplam alan bakımından 2.340 m² olan ortalama sayının altında kalan 176 firma bulunmaktadır. Toplam üretim alanı itibariyle 100 m²'den küçük 73 firma, 500 m²'den küçük 74 firma ve 1000 m²'den küçük 16 firma varken 10.000 m²'den büyük 13 firma bulunmaktadır. 100.000 m²'den büyük sadece 1 firma bulunmaktadır.
- Firmaların 93 tanesinin (% 45,8) üretim yeri kendi mülkiyeti iken, 110 tanesinin (% 54,2) üretim yeri ise kiralanmış durumdadır.
- 203 firmanın 129'unda (% 63,55) bilgisayar kullanılmaktadır. İnternet kullanım oranı da 110 firmayla % 54,2 düzeyindedir. 203 firmanın sadece 39 tanesinde (% 19,2) web sitesi olduğu görülmektedir.
- 203 firma ile yapılan anket çalışması sonuçlarına göre firmaların 2010 yılı kapasite kullanım oranı ortalaması % 50,58 olarak belirlenmiştir. Firmalardan % 28,57'si % 70 ve üzeri kapasite ile faaliyet göstermektedir. Ankete katılan firmalardan tam kapasiteyle üretim yapan 9 firma (% 4,43) bulunmaktadır. Firmaların % 40,89'u ise % 50 kapasitenin altında üretim yapmaktadır.
- 203 firma içinde 113 firma sadece kendi markasıyla üretim yaptığını, 66 firma sadece fason üretim yaptığını ve 21 firma da hem kendi markasıyla hem de fason olarak üretim yaptığını ifade etmiştir.
- Ankete katılan 16 firmanın ihracat yaptığı görülmüştür. Firmaların %92 gibi büyük bir bölümü ise ihracat yapmamaktadır. 2010 yılındaki ihracatın toplam satışlara oranı ise %2,16'dır.
- Firmaların KOSGEB veritabanına kayıtlı olma durumuna bakıldığında; yarıdan fazlasının (%54,7) kayıtlı olmadığı görülmektedir.
- Erzincan ilinde imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların % 15,8 (32 firma) gibi sınırlı bir oranda Yatırım Teşvik Belgesi aldıkları görülmüştür. Ankete katılan firmaların % 84,2'sinin (171 firma) Yatırım Teşvik Belgesi bulunmamaktadır.
- Erzincan ilinde imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların 79'nun (% 38,9) kredi kullanmakta olduğu görülmüştür. Firmaların kullanmayı tercih ettiği kredi türlerine bakıldığında da; kredi kullanan 79 firma arasından 65 firmanın işletme kredisi, 11 firmanın yatırım kredisi ve 3 firmanın ihracat kredisi kullandığı görülmektedir. Kullanılan krediler içinde ağırlığı % 82,2 ile işletme kredileri oluşturmaktadır.
- Ankete katılan 52 firma (% 25,6) Ar-Ge çalışması yaptığını, geri kalan 151 firma (% 74,4) ise Ar-Ge çalışması yapmadığını belirtmiştir. Ankete katılan firmaların Ar-Ge çalışması yapmama nedenlerinin başında %36,5 (74 firma) oranı ile kaynak yetersizliği gelmektedir. % 21,2 (43

firma) ile ihtiyaç duyulmaması, % 12,8 (26 firma) ile talep olmaması ve % 11,8 (24 firma) ile diğer sebepler olarak sıralanabilir.

- Ankete katılan 203 firmadan 107'si hiçbir belgeye sahip değilken, 31'i ISO 9001 belgesine, 5'i ISO 14001 belgesine, 12'si OHSAS 18001 belgesine, 19'u ise ISO 22000 belgesine sahiptir. TSE belgesine sahip olan firma sayısı 45 ve CE İşareti sahibi olan firma sayısı ise 8'dir.
- Firmalarda müşteri bilgileri (% 74,4), çalışanların özlük kayıtları (% 56,7), tedarikçi bilgileri (% 41,9) ile ilgili kayıtların önemli ölçüde düzenli olarak tutulduğu görülmektedir.
- Ankete katılan firmalar arasından 49 tanesinde kalite kontrol departmanı bulunurken, Ar-Ge departmanı bulunan firma sayısı 22'dir.
- Firmaların ürün fiyatlarında, ürün maliyetlerinde ve ödenen vergilerde genel bir artış gözlenirken, bunun yanı sıra firmaların karlılığında bir azalma olduğu dikkati çekmektedir. Bunun sebebi firmaların satışlarındaki durağanlık ile birlikte üretim maliyetlerindeki artış eğilimidir.
- Ankete katılan firmaların en önemli ihtiyaçları; iç pazarda büyüme, maliyet düşürme, yeni ürün geliştirme, teknoloji iyileştirme, ürün kalitesinin iyileştirilmesi ve yatırım için ek finans olarak belirlenmiştir. Firmaların yarısından fazlası bu alanlarda geleceğe dönük ihtiyaçları bulunduğunu belirtmiştir.
- 203 firmanın 188 tanesinde (% 92,6) ürün bazında maliyet-kar analizi yapıldığı görülmüştür. Bundan sonra ikinci sırayı % 90,6 ile ürün bazında kalite kontrol, üçüncü sırayı çalışanların performans yönetimi (% 55,2) almaktadır. Son sırada % 53,7 ile sistemli pazar araştırması gelmektedir.
- Firmaların % 60,1'i reklam ve pazarlama, 55,2'si satış ve dağıtım, 36,9'u ise yönetim ve organizasyon alanında danışmanlık ihtiyacına ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.
- 203 firmanın 131'i Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası üyesidir. Bunun yanı sıra, Esnaf ve Sanatkarlar Odası üyesi olan firma sayısı 77'dir.
- 76 firma (% 37,44) şu ana kadar bir hibe programından yararlanmıştır. Hibe/fon kaynaklarından yararlanan 23 firma gıda sektöründe, 15 firma mobilya sektöründe, 11 firma metal sektöründe, 10 firma plastik sektöründe, 9 firma tekstil sektöründe ve 8 firma inşaat sektöründe faaliyet göstermektedir.
- Ankete katılan firmaların 143'ü (% 70,4) yeni yatırım yapmayı planladığını ifade etmiştir. Yeni yatırım yapmayı hedefleyen firmalardan 58 firma tekstil sektöründe, 23 firma metal sektöründe, 22 firma mobilya sektöründe, 17 firma plastik sektöründe, 13 firma tekstil sektöründe ve 10 firma inşaat sektöründe faaliyet göstermektedir.

- Ankete katılan firmalar önümüzdeki 2 yıl içerisinde 239 makine operatörü, 112 satış/pazarlama sorumlusu, 82 ortacı, 48 kaynakçı, 42 şoför, 40 kalite kontrol sorumlusu ve 37 sekreter işe almayı planlamaktadır.
- Ankete katılan 203 firmaya yöneltilen Erzincan sanayisinin güçlü yönleri sorusuna verilen cevaplara göre Erzincan sanayisinin en güçlü bulunan yönü % 82,8 oranı ile karayolu, demiryolu ve havayolu ulaşım imkânlarının gelişmiş olması olarak belirlenmiştir.
- Ankete katılan 203 firmaya yöneltilen Erzincan sanayisinin zayıf yönleri sorusuna verilen cevaplara göre sanayinin en zayıf bulunan yönleri % 65 ile hammaddeye uzaklık olarak belirlenmiştir.
- Ankete katılan 203 firmaya yöneltilen bağlı olunan kuruluşlardan beklentiler sorusuna verilen cevaplar sonucunda 136 firma (% 67) ilin ekonomik gelişimine yönelik araştırmalar ve projeler yapılması gerektiğini belirtmiştir.

BÖLÜM 4

ERZURUM İLİ GIDA İMALAT SANAYİNİN KÜMELENME YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE ANALİZİ

4.1. Kümelenme Kavramının Tanımı ve Önemi

Yerel kalkınmada kamu, özel sektör ve sivil toplum üçlüsünün kalkınmanın temel aktörleri rolünü üstlendiği görülmektedir. Çağımızda özellikle, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin deneyimlerinden yola çıkarak ortaya konulan kalkınma ve yerel ekonomik kalkınma ile ilgili yaklaşımlar çerçevesinde “Kalkınma, yerelin yaşam kalitesini bir üst seviyeye çıkartma çabası” şeklinde kabul edilmektedir. Bu bağlamda, “Kalkınmanın yerelin kaynaklarının akıl ve iş birlikteliğine dayalı kararlı ve sürdürülebilir bağlılıklar ile harekete geçirilmesi ve değerlendirilmesinin önemi” ve ayrıca “Girişimciliğin kalkınmanın motoru” olduğu konusu da vurgulanmaktadır.

Günümüzde rekabet kalkınma için en önemli kavram haline almıştır. Bu kapsamda ülkeler arası rekabet, ülkelerin güçlü olduğu sektörlerin rekabet gücünün yükseltilmesi, bir başka ifade ile sektörlerin küresel rekabeti yoluyla gerçekleşmektedir. Bilindiği üzere geçmişte ancak temel hammaddelere sahip olabilen işletmeler pazar avantajlarına sahip olmaktadır. Ancak bugün gelinen nokta itibari ile fiziksel kaynaklara sahip olanlar değil, bu kaynakları rakiplerinden daha verimli kullananlar rekabet edebilmekte ve varlıklarını sürdürebilmektedir. Bugün büyük dünya ekonomileri ve bu ekonomilerin en rekabetçi sektörleri incelendiğinde, arkalarında birbiri ile ilişkili işletmelerin coğrafi yoğunluğuna dayalı kümelenmeleri görmek mümkündür. Almanya denilince pek çoğumuzun aklına otomotiv, Norveç denilince deniz taşımacılığı, Japonya denilince elektronik eşya, İtalya denilince ise ayakkabı, mobilya ve hazır giyim, İrlanda denilince bilişim teknolojileri gelmektedir. Bütün bu ülkeler üretim ile ilgili başta işgücü maliyetleri olmak üzere pek çok maliyet dezavantajına sahip olmalarına rağmen bahsedilen sektörlerde başarı ile rekabet etmeye gelişmiş kümelenmeleri sayesinde devam etmektedirler.

Kümelenme kavramı yeni bölgesel kalkınma araçlarından biri olarak benimsenmiştir. Kümelenme hakkında gerek internet üzerinden gerekse farklı literatürlerden erişilebilen bir çok tanımlama bulunmaktadır. Bu tanımlardan bir kaçısı şu şekildedir:

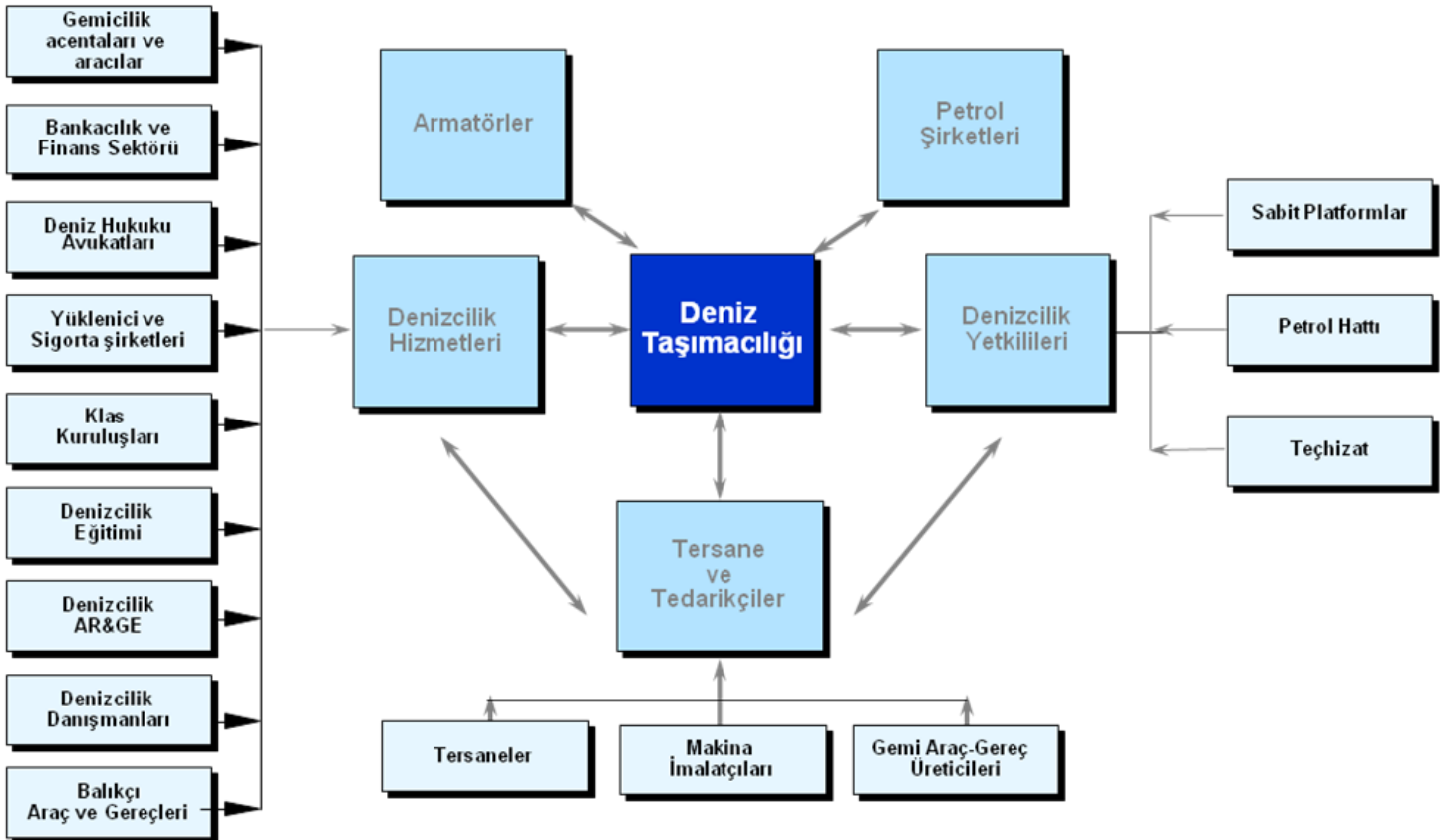
Rosenfeld (1997): Küme benzer, ilişkili ve tamamlayıcı iş gruplarının coğrafi olarak belirli bir alanda yoğunlaşması ile meydana gelen, uzmanlaşmış ortak altyapıyı, iş gücü ve hizmetleri paylaşarak birbirleri ile ticari faaliyetlerde bulunmaya, iletişime ve diyaloga açık, ortak fırsatlar ve tehditler ile karşı karşıya olan bir oluşumdur.

Michael E. Porter (1998): İş kümeleri birbiriyle ilişkili işletmelerin ve kurumların belirli bir coğrafi alanda (yörede) yoğunlaşması ile oluşur ve yarattıkları iktisadi değer in oluşumuna katkıda bulunan sektör, kurum ve kuruluşların tamamını kapsar. Örneğin; bir otomotiv iş kümesi, otomobil üreticilerine ek olarak yedek parça, aksam tedarikçilerini, makine üreticilerini kapsayabileceği gibi ihtiyaç duyulan altyapı hizmetlerini sunan kurumları da içine alır. İş kümeleri dağıtım kanallarına, müşterilere, birbirini tamamlayan ürünlerin üreticilerine kadar uzanır. Üniversiteler, standardizasyon kurumları, düşünce kuruluşları, mesleki eğitim kurumları, ticaret ve sanayi odaları gibi eğitim, bilgilendirme hizmetleri, araştırma ve teknik destek sağlayan kamu kuruluşları ve özel kuruluşlar da iş kümelerinin aktörleri arasında yer alır. Dolayısıyla, iş kümesi bir olgudur ve herhangi bir müdahale, proje ve organizasyondan bağımsız şekilde var olan bir sistemdir.

OECD (1999): Küme, bir katma değer zinciri içerisinde yer alan bağımsız firmalar (uzmanlaşmış tedarikçiler dahil), bilgi üreten kurumlar (üniversiteler, araştırma enstitüleri, mühendislik firmaları), aracı kuruluşlar (aracı kurum ve danışmanlık firmaları) ve müşterilerden oluşan bir üretim ağı olarak tanımlanabilir. Kümelenme yaklaşımı bu üretim ağı içerisinde yer alan aktörlerin ürün ve servis üretiminde ve inovasyon yaratılmasında birbirleri ile olan bağları ve bağımlılıklarına odaklanmaktadır.

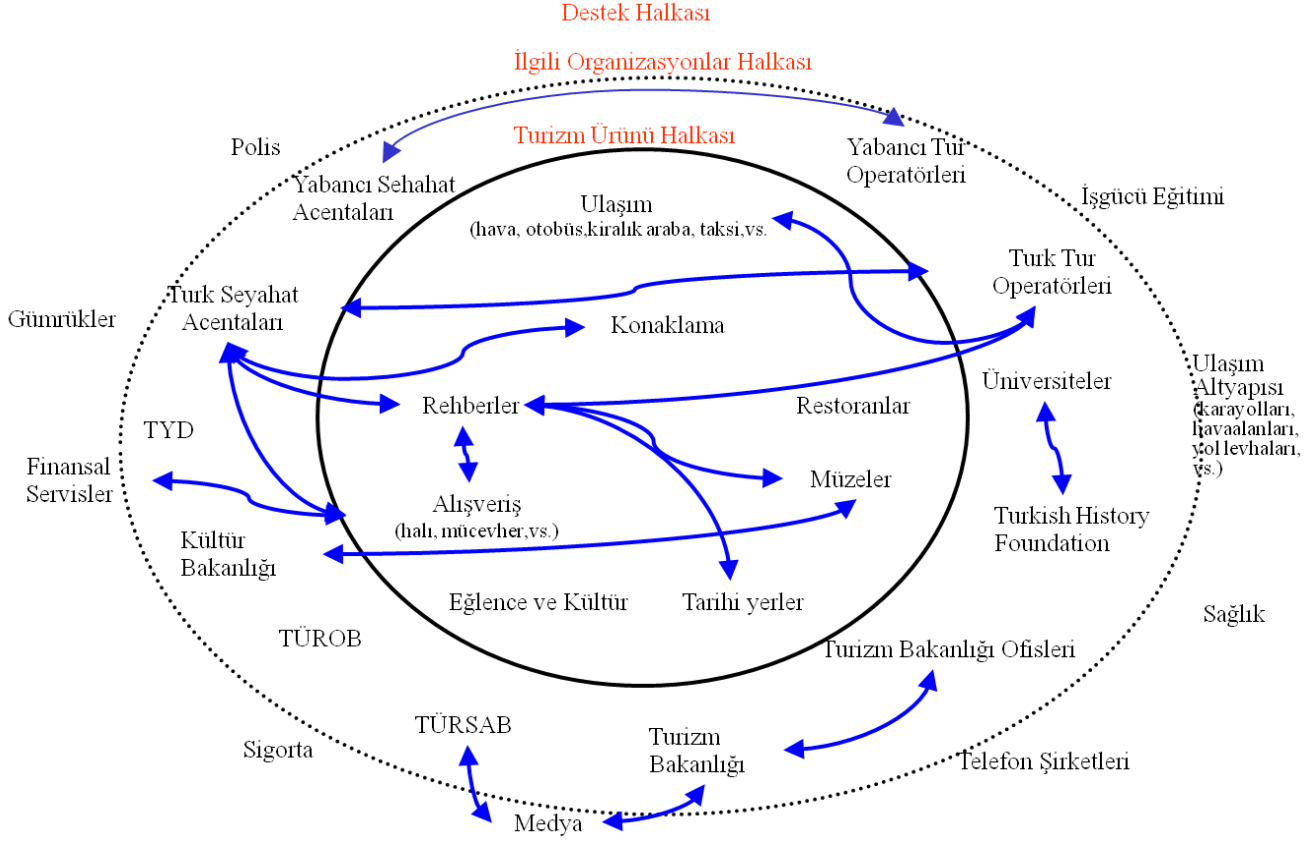
Kümelenmeler, birbirlerine göre farklılıklar gösterirler ancak çoğunluğu son ürün ve hizmet üreticilerini, uzmanlaşmış girdi, parça, makine ve servis sağlayıcılarını, finansman kuruluşlarını, müşterileri, yardımcı ürün üreticilerini, uzmanlaşmış alt yapı sağlayıcılarını, eğitim, bilgi, araştırma ve teknik destek sağlayıcı kurumları ve standart koyucu acenteleri içerir. Ticari veya sektörel birlikler de kümelenmelerin üyeleri olarak kabul edilmektedir. Aşağıda bulunan Şekil 2 ve Şekil 3, bir kümelenmede yer alabilecek işletme, kurum ve kuruluşlara bir örnek teşkil etmesi için verilmiştir. Şekil 2 Norveç deniz taşımacılığı sektörü kümelenmesini, Şekil 3 ise Sultanahmet turizm sektörü kümelenmesini göstermektedir.

Şekil 2. Norveç Deniz Taşımacılığı Kümelenmesi

Kaynak: Ulusal Rekabet Araştırmaları Kurumu, 2004

Şekil 3. Sultanahmet Turizm Sektörü Kümelmesi

Kaynak: Ulusal Rekabet Araştırmaları Kurumu, 2004

Kümellemeler yeni yönetim şekilleri yaratır, işletmelerin devamlılığı için önemlidir ve ihracat için itici güç oluşturur ve de işletmelerin giderek küreselleşen rekabet şartları altında başarı sağlamalarına imkân verir. İşletmeler birlikte kümelenecek ölçekte ve kapsam ekonomilerine ulaşabilir, coğrafi yakınlık ve sıklıkla güvene dayalı olarak artırılmış karşılıklı etkileşimler sayesinde iş görme maliyetlerini azaltabilirler. Diğer bir önemli katkısı da, kümellemeler işletmeler, kamu kuruluşları, eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasında olması gereken işbirliğinin ortaya çıkmasını sağlamaktadır (KOSGEB, 2007).

4.2. Dünyadan İyi Uygulama Örnekleri

Kümelene yaklaşımı 1998 yılından sonra dünyada hızla popüler hale gelmiş ve firmalara dış kaynakları aracılığı ile rekabet avantajı kazanmaları konusunda gerekli altyapının oluşturulmasını sağlamıştır. Aşağıda kümelene ile ilgili olarak dünyada oluşturulmuş iyi uygulama örneklerinden bir kaç sunulmaktadır (İzmir Kalkınma Ajansı, 2010).

Pune Meyve ve Sebze İşleme Kümesi – Hindistan

Kuruluş : 2007 Dünya Bankası KOBİ Destek Projesi

Misyon : Mikro ölçekli işletmeler ve KOBİ'lerin geliştirilmesi

Üyelik Yapısı : 61 imalatçı firma, 315 diğer küme aktörleri

Ürün Grupları:

- Baharat ve turşular
- Meyve ve sebze işleme
 - Kurutulmuş meyve-sebze,
 - Reçel,
 - Meyve-sebze tozları,
 - Soslar,
 - Püreler
- Hazır gıda

Yönetim Yapısı: Yürütme Kurulu vasıtası ile

- Proje ortaklarının temsilinde
- Denetim ve kamu kurumları ile koordinasyon içinde

Ana Faaliyetler:

- KOBİ'lerin teknolojiye erişimini kolaylaştırıcı faaliyetler
- KOBİ bankacılığı, inansal hizmetler
- Yüksek kaliteli, düşük maliyetli eğitimler
- Küme içi ve diğer kümelerle ilişki/iletişim ağının geliştirilmesi
- 7 adet yeni kuruluş (İhracat konsorsiyumu, ortak hizmet noktaları vb., 750 firma faydalanıcı)
- Bürokratik ve yasal engellerin ortadan kaldırılması amacıyla ulusal ve yerel çalıştaylar
- İtalya'da ortak bir uluslararası çalıştay ve 2 adet çalışma gezisi

Food Valley Kümesi- Hollanda

Kuruluş : 2004

Misyon : Tarımsal gıda sektöründe yenilikçi gelişmelere hız vermek

Üye sayısı : 94 iletişim ağı üyesi (Vakıf Modeli)

Yönetim Yapısı : Tüm paydaşlardan oluşan Yönetim Kurulu

Ana Faaliyetler :

- Lobi faaliyetleri
- Food for Thought -Gıda teknolojileri konusunda yeni yaklaşımları içeren aylık bülten
- İnovasyonun ve girişimci fikirlerin desteklenmesi
- Proje yazımına destek vererek fon kaynağı sağlanması
- İletişim faaliyetleri
- Yatırım çekme faaliyetleri

Rakamlarla Başarılar :

- Ar&Ge harcamaları : € 60.000.000
- Gerçekleştirilen ürün ve süreç yeniliği sayısı: 90

- Teknoloji odaklı yeni girişim sayısı:15
- Yaratılan iş olanakları sayısı: 600
- Yapılan yeni yatırımlar: € 12.000.000
- Gerçekleşen araştırma anlaşmaları: € 6.000.000
- Food Valley'e başvuran yabancı kurum, kuruluş, işletme sayısı: 175

Ekoenerji Kümesi - Avusturya

Kuruluş Yılı : 2000

Sektör : Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği sektörlerine yönelik

Misyon : Sürdürülebilir enerji üretimi-kullanımı konularında pazarın gelişmesini sağlamak

Üye sayısı : Yaklaşık 150 firma

İstihdam : 6.200

Yönetim Yapısı: Yukarı Avusturya Enerji Ajansı tarafından yönetilen bir ağ yapı

Ana Faaliyetler:

- Bilgi ve iletişim
- Pazarlama ve halkla ilişkiler
- İhracat
- Ar&Ge
- İşbirliği ve teknoloji
- İnsan kaynakları gelişimi
- Bilgi ve iletişim

Rakamlarla Başarılar:

- Yenilenebilir enerjinin bölgenin tüm enerji ihtiyacının %33'ünü karşılar hale gelmesi
- 2003 - 2005 arasında 800 kişiye istihdam olanağı
- 2009'da "Enerji Akademisi" eğitimlerine 5.326 katılım
- 20'den fazla küme ile bağlantılar

4.3. Türkiye'de Kümelene Çalışmaları ve İyi Uygulama Örneği

Türkiye'de kümelene ile ilgili çalışmaların başlaması 1999 yılına denk gelmektedir. 1999'dan bugüne Türkiye'de kümelene konusunda kronolojik olarak yapılan temel faaliyetler şu şekildedir:

- Türkiye Ofisi 1999'da CAT olarak çalışmalarına başladı,
- İş dünyası, devlet kuruluşları, akademisyenlerin ve medyanın desteği kazanıldı,
- Türkiye'nin ulusal ekonomik performansı ve iş ortamı analizi tamamlandı,
- Türkiye'nin rekabet gücü yüksek endüstrileri belirlendi ve bu alanlarda küme çalışmalarına başlandı,
- 2001 yılında Sultanahmet pilot çalışması başarı ile sonuçlandı,

- Master ve doktora tezleri yazılmaya başlandı, dergilere makaleler hazırlandı, TV programları yapıldı,
- Türkiye’de bağımsız kurumsallaşmaya gidilmesine kararı verildi ve Ulusal Rekabet Araştırmaları Kurumu (URAK) kuruldu,
- Ekim 2003’de KOSGEB, DPT ve Hazine Müsteşarlığı ile ortak Bartın Yerel Kalkınma Projesi başlatıldı ,
- 2004 yılı sonu itibarı ile URAK ve GAP İdaresi işbirliği ile Şanlıurfa’da organik tarım, Diyarbakır’da mermer, Adıyaman’da tekstil ve konfeksiyonla ilgili kümelenme projeleri başlatıldı,
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Zeytinburnu’nun ekonomik gelişimi ve dönüşümünün planlanması konusunda, içerisinde tekstil ve hazır giyim sektörünün de dâhil olduğu bir kümelenme analizi projesi 2004 Aralık ayı içerisinde tamamlandı,
- “Türkiye için Katılım Öncesi Mali Yardım Programı-2005” kapsamında “Ulusal Kümelenme Politikasının Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi” gerçekleştirildi.. Amacı Türkiye’nin ekonomik, çevresel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak üzere kapsamlı bir küme politikası hazırlamak olan proje 2007 - 2009 yılları arasında hayata geçirildi.

Adıyaman Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü Kümelenmesi, Türkiye’de başarılı bir örneği temsil etmektedir. Sektördeki altyapı tekstil ve hazır giyim sektörüne uygun olarak geliştirilmektedir. Adıyaman’daki Tekstil Eğitim Merkezi (ATEM) bu amaçla kurulmuştur. Sektörün ihtiyacı olan sürekli eğitim faaliyetlerini sunmaktadır. İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçıları Birlikleri’nin gezici eğitim merkezlerinden biri de Organize Sanayide eğitimlerini sürdürmektedir. Daha önce sektörde hiç çalışmamış gençler, 15 günlük bir eğitim sonrası vasıflı işçi olarak organize işe başlamaktadır. Eğitimde diğer önemli bir merkez ise faaliyetlerine yeni başlayan Adıyaman Üniversitesi’ne bağlı iki yıllık tekstil bölümüdür. Ayrıca, iş adamlarının da eğitimleri bu noktada önemlidir. Üretimde önemli bir aşama kaydeden sanayicilerin bundan sonraki ana hedefi pazarlamada güçleri birleştirerek ortak mağazalar açabilmek ve markalaşmadır (Celal Bayar Üniversitesi, 2008).

4.4. Erzinan İli Gıda İmalat Sektörünün Kümelenme Yaklaşımı ile Analizi (Cluster Analysis)

KOSGEB’in kümelenme metodunda her ilde aynı iş kolunda en az 50 işletme olması şartı aranmaktadır. Bu raporda da KOSGEB’in kümelenme metodu kullanılmıştır. Raporun 3. bölümünde sonuçları sunulan anket çalışmasında, görüşme yapılan 203 firmadan 84’ü gıda sektöründe faaliyet gösterdiğini beyan etmiştir. Dolayısı ile bu bölümde Erzinan ili imalat sanayinde 50’den fazla işletme bulunan tek sektör olan gıda imalatı sektörünün kümelenme analizi gerçekleştirilmiştir.

Kümelenme tespiti için anket soru kâğıdında aşağıda belirtilen sorular yer almıştır:

- Kullanılan Makine ve Ekipmanın Satın Alındığı İşletmeler
- Yedek Parçaların Satın Alındığı İşletmeler
- Bakım Hizmetinin Alındığı İşletmeler
- Kullanılan Hammadde / Yarı mamullerin Satın Alındığı İşletmeler
- Ürünlerin Satıldığı İşletmeler
- İşletmenin Rakipleri Olan İşletmeler

Bu sorulardaki cevaplara göre Erzincan ili gıda imalatı sektörünün “Kümelenme Gelişmişlik Katsayısı” aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır:

İş kollarındaki her bir işletme için sorulan Mal/Hizmet Tedariki ve Ürün Pazarlaması yerlerine göre;

- Aynı Bölgede Olmasına..... : 4 Puan (KSS, OSB vb.)
- Aynı Şehirde Olmasına..... : 3 Puan
- Farklı Şehirde Olmasına..... : 1 Puan
- Yurtdışında Olmasına..... : 0 Puan verilmiştir.

Her bir işletmenin katsayı bulunmuş ve her bir işletmenin kümelenme katsayısı toplanarak söz konusu iş kolunda ilin kümelenme gelişmişlik katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan değerlendirmeler doğrultusunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir.

Tablo 4.1. Erzincan İli Gıda Sektörünün Kümelenme Profili ve Gelişmişlik Katsayısı

	Aynı sanayi bölgesinde		Aynı şehirde		Farklı şehirde		Yurt dışında	
	İşletme Sayısı	Puan	İşletme Sayısı	Puan	İşletme Sayısı	Puan	İşletme Sayısı	Puan
Kullanılan makine-ekipmanın alındığı işletmeler	3	12	25	75	59	59	2	0
Yedek parçaların alındığı işletmeler	3	12	47	141	46	46	0	0
Bakım hizmeti alınan işletmeler	2	8	38	114	53	53	1	0
Kullanılan hammadde/yarı mamullerin alındığı işletmeler	3	12	64	192	21	21	1	0
Ürünlerin satıldığı işletmeler	11	44	68	204	29	29	2	0
Rakip işletmeler	19	76	69	207	48	48	2	0
Toplam	41	164	311	933	256	256	8	0

Tabloda görüldüğü üzere;

- Makine-ekipmanın alındığı işletmeler çoğunlukla farklı şehirde,
- Yedek parçaların alındığı işletmeler eşit ölçüde aynı şehirde ve farklı şehirde,
- Bakım hizmeti alınan işletmeler çoğunlukla farklı şehirde,
- Kullanılan hammadde/yarı mamullerin alındığı işletmeler çoğunlukla aynı şehirde,

- Ürünlerin satıldığı işletmeler çoğunlukla aynı şehirde,
- Rakip firmalar ise çoğunlukla aynı şehirdedir.

Özet olarak; Erzincan ilinde gıda imalatı sektöründe faaliyet gösteren firmaların hammadde temin kaynaklarının, rakiplerinin ve satış yapılan işletmelerin aynı şehirde yoğunlaştığı görülmektedir. Makine-ekipman ile yedek parçaların alındığı işletmeler ve bakım hizmeti alınan işletmeler ise çoğunlukla farklı şehirlerde bulunmaktadır.

Bu 6 farklı değerlendirme kriteri için aynı sanayi bölgesinde, aynı şehirde, farklı şehirde ve yurt dışında olup olmamasına göre puanlar verilerek, sektörün genel kümelenme gelişmişlik endeksi tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre gıda imalat sektörünün Kümelenme Gelişmişlik Katsayı puanı 1.353 (164+933+256+0) olarak hesaplanmıştır.

KOSGEB tarafından 2005 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada, çeşitli illerin gıda imalat sektörü kümelenme gelişmişlik katsayı puanları hesaplanmıştır. Tablo 4.2’de bu illerden kümelenme gelişmişlik katsayı puanı en yüksek olan ilk 10 il verilmiştir. Bu illerle karşılaştırıldığında, Erzincan ili gıda imalat sanayi kümelenme gelişmişlik katsayı puanı oldukça düşük kalmaktadır.

Tablo 4.2 Gıda İmalat Sektörü Kümelenme Gelişmişlik Katsayı Puanları

No	İller	Kümelenme Gelişmişlik Katsayı Puanı
1	İstanbul	47.584
2	Mersin	31.233
3	Gaziantep	20.007
4	İzmir	18.412
5	Ankara	13.238
6	Konya	12.678
7	Aydın	12.110
8	Antalya	10.217
9	Bursa	9.324
10	Rize	8.520

Kaynak: KOSGEB Veritabanı, 2005

Kümelenme Gelişmişlik Katsayı puanına ek olarak, bu çalışma kapsamında anket çalışması verileri kullanılarak Erzincan ili gıda sektörünün Coğrafi Yığınlaşma Katsayısı (CYK) hesaplanmıştır. CYK; bölgelerin sektör bazında yığınlaşmasının Türkiye ortalamasının üstünde, etrafında ya da altında olduğunu gösteren önemli bir istatistiktir. Erzincan ili gıda imalat sektörünün CFK’sı hesaplanırken şu formül kullanılmıştır:

$$CFK = \frac{a / b}{c / d}$$

a: Erzincan gıda imalat sektöründe istihdam edilen kişi sayısı=787⁴

b: Türkiye’de gıda imalat sektöründe istihdam edilen kişi sayısı= 977.194⁵

⁴ Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen anket uygulamasına ait veridir.

c: Erzincan ilinin yüzölçümü= 11.619 km²

d: Türkiye'nin yüzölçümü= 814.578 km²

Buna göre, Erzincan ili gıda imalat sanayi CYK'sı için elde edilen sonuç 0,0564 'tür. Bu sonuç Erzincan ilindeki gıda imalat sektörü yığılaşmasının Türkiye ortalamasının altında kaldığını göstermektedir. DPT tarafından 2005 yılında yapılan "Bölgesel Gelişme ve Sektör-Bölge Yığılaşması" çalışmasına göre ise TRA1 Bölgesi gıda ürünleri ve içecek imalatı sektöründe bölgesel olarak 3. derecede yığılaşmanın görüldüğü bir bölgedir. Bu çalışma kapsamında analiz edilen CYK sonucu ile DPT tarafından yapılan söz konusu çalışmanın sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

Ek olarak, yine bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen anket çalışması verileri kullanılarak Erzincan ili gıda imalat sektörünün "Herfindahl Sektörel Uzmanlaşma Endeksi" hesaplanmıştır. Bu endeks sektörlerin belirli bir bölgedeki uzmanlaşma durumunu gösteren basit bir istatistiktir. Endeks değeri ne kadar yüksekse o sektörde uzmanlaşma o kadar fazla demektir. Erzincan ili gıda imalat sektörünün Herfindahl Sektörel Uzmanlaşma Endeksi hesaplanırken şu formül kullanılmıştır:

$$\text{Herfindahl Sektörel Uzmanlaşma Endeksi} = \frac{a}{b}$$

a: Erzincan gıda imalat sektöründe istihdam edilen kişi sayısı=787

b: Erzincan'da imalat sanayinde istihdam edilen kişi sayısı=2.086⁶

Buna göre, Erzincan ili gıda imalat sanayi Herfindahl Sektörel Uzmanlaşma Endeksi için elde edilen sonuç 0,377' dir.

Tüm bu analizler Erzincan ilinde gıda imalat sektöründe bir kümelenmeden bahsetmenin mümkün olmadığını göstermektedir. Sektörde ideal bir kümelenme olgusunun gelişebilmesi ve bunun bölgesel düzeyde bir rekabet avantajı yaratabilmesi için öncelikle yerel ve ulusal aktörler tarafından birtakım tedbirlerin alınması ve temel stratejilerin belirlenmesi gerekmektedir.

⁵ Türk Gıda ve İçecek Sanayi Dernekleri Federasyonu 2009 Yılı envanter çalışmasından alınmıştır. 2010 yılına ait bir çalışma mevcut olmadığı için 2009 yılı verisi kullanılmıştır.

⁶Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen anket uygulamasına ait veridir.

BÖLÜM 5

SEKTÖREL TEDBİRLER, GENEL DEĞERLENDİRME SONUÇLARI VE SOMUT PROJE ÖNERİLERİ

“Erzincan Sanayi Envanteri ve Stratejisi Projesi” kapsamında gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı Erzincan ili imalat sanayinin mevcut durum analizini yapmak, güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek, imalat sanayi için fırsat ve tehdit oluşturabilecek gelişmeleri tespit etmek, imalat sanayinin rekabet yapısını, pazar durumunu, potansiyellerini ve kümelenme stratejilerini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçlar doğrultusunda çalışma kapsamında öncelikle Erzincan ili imalat sanayinin SWOT Analizi gerçekleştirilmiş, ardından 203 firma ile anket çalışması yürütülmüştür. Bu 2 yöntem vasıtasıyla elde edilen sonuçlar ve veriler raporun 2., 3. ve 4. bölümlerinden sunulmuştur. Bu bölümde ise bu raporun önceki bölümlerinde sunulan sonuçlar üzerinden bir değerlendirme yapılarak imalat sanayinin mevcut durumunun iyileştirilmesine ve rekabet gücünün artırılmasına yönelik strateji önerileri sunulacaktır. Sunulan bu strateji önerilerinin sürdürülebilir kalkınmanın sektör politikalarına entegrasyonunu sağlayarak büyük hacimli yatırım kararlarına kısa vadede etki edilmesine ve yönlendirilmesine katkı sağlayacak şekilde Erzincan’ın yatırım alanı olarak cazibe merkezi haline getirilmesi için uygulanacak planlamalara yön vermesi beklenmektedir.

5.1. Alternatif Finansal Destek Mekanizmalarının Etkin Kullanımına Yönelik Öneriler

Bütün ekonomilerin vazgeçilmez temel bir bileşeni olan KOBİ’ler, istihdam ettikleri işgücünden, gerçekleştirdikleri yatırımlara, yarattıkları katma değere ve ödedikleri vergilere kadar pek çok yönleri ile her ekonomide önemli bir yere sahiptir. Çünkü KOBİ’ler bağımsız ekonomik birimler olarak sadece mal ve hizmet üreten işletmeler olmayıp, aynı zamanda büyük işletmelerin kullandıkları mamul ya da yarı mamul girdileri de üreterek büyük işletmelerin gelişimini de tamamlamaktadırlar. KOBİ’ler, büyük işletmeler gibi yüksek maliyetli yatırımlara bağlı kalmadıkları için, daha esnek üretim imkânlarına sahiptirler. Bunu talep değişikliklerine kısa sürede uyum sağlama, tam rekabet şartlarına çabuk adapte olma şeklinde yerine getirirken, bunun sonucunda KOBİ’ler milli gelire, istihdama, verimliliğe, müteşebbis yetiştirmeye katkı sağlayarak ekonomi için çok önemli işlevleri yerine getirmektedirler. Aynı zamanda KOBİ’ler makro ekonomik düzeyde bölgelerarası dengesizliğin de bir düzenleyicisidir. Tüm ülkeye dağılmış olmalarından dolayı bölgelerarası dengeli gelişmeye ve büyümeye önemli katkıda bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, KOBİ’lerin karşılaştığı en önemli sorunlardan biri de finansman sorunudur. Finansman güçlüğü KOBİ’ler için çoğu kez daha kuruluş aşamasında başlamakta ve yaşamları boyunca da faaliyetlerini ve gelişmelerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu çalışma sürecinde de Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin yaşadığı sorunlar arasında finansal kaynak yetersizliğinin önemli ve öncelikli bir yer teşkil ettiği görülmüştür. Erzincan’daki sanayi işletmelerinin finansal sorunlarını 3 ana başlık altında sıralamak mümkündür.

1. Öz Sermaye ve İşletme Sermayesi İhtiyacı: Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ’lerin, grup desteği almadan genellikle yetersiz sermaye ile kurulduğu görülmektedir. Menkul kıymetleri risk taşıdığından sermaye piyasası aracılığı ile de finansman temini zor olmaktadır. Oysa bu şirketler teknolojiye ayak uydurabilmek için öz sermaye ve işletme sermayesine ihtiyaç duymaktadır.

2. Kredi Temin Edilmesinde Karşılaşılan Güçlükler: Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin kredi temin etmede, kredi kurumlarının teminat, ipotek, işletme rehini gibi talepleri yanında faiz oranlarının yüksekliği başlıca güçlüklerdir.
3. Yönetimsel Problemler: Firma yöneticilerinin genellikle işletme yönetme özelliğinden yoksun aile üyelerinden oluştuğu görülmektedir. İşletme kaynaklarının verimli kullanılmaması işletmenin finansman ihtiyacını artırmaktadır. Finansal destek bulamayan KOBİ'ler genelde vadeli alımlarla finansman sağlama yolu seçmektedirler. Aslında bu yöntem de finanse edilen kıymetin pahalı edinilmesi demektir.

Globalleşen dünyada her geçen gün önemi artan üretim ve istihdam gibi temel kavramların en önemli aktörleri olan KOBİ'lerin ayakta kalabilmesi her geçen gün zorlaşmaktadır. Bu anlamda, dünyada küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerine farklı modeller oluşturulmakta ve her ülke kendi ekonomik yapısına göre KOBİ'lere farklı şekillerde modeller oluşturarak bu doğrultuda destekler vermektedir. Türkiye'de de KOBİ'lere sağlanan çeşitli alternatif finansal destek mekanizmaları bulunmaktadır. Bu destek mekanizmalarının bir kısmı ulusal bir kısmı ise uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır. Bu programlar kapsamında çeşitli yöntemlerle eğitim, danışmanlık, tanıtım ve pazarlama, makine- ekipman alımı, Ar-Ge çalışmaları destekleri gibi çok çeşitli destekler sunulmaktadır. Bunların bir kısmı hibe olarak sunulurken bir kısmı ise piyasalardan çok daha uygun maliyetlerde krediler şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Çalışmanın bu aşamasında Erzincan ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin yararlanabileceği alternatif finansal destek mekanizmalarının her birisi için kısa bir tanıtım yapılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

KUZEY DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI (KUDAKA):

KUDAKA Türkiye'de kurulan 26 Kalkınma Ajansı'ndan birisidir. Sorumluluk alanı olan Erzurum-Erzincan-Bayburt illerinde faaliyet göstermektedir. Ajans, TRA1 Düzey 2 Bölgesi'nin sürdürülebilir kalkınmasını sağlamak üzere bölgede faaliyet gösteren KOBİ'lere yapacakları yeni yatırımlar için proje bazlı hibe desteği sağlamaktadır.

KUDAKA, KOBİ'leri üretim kapasitesinin artırılması, kalitenin ve verimliliğin iyileştirilmesi ve bunun sonucunda ilgili mal ve hizmetlerin pazarlanabilirliğinin artırılması amacıyla modern üretim teknolojilerinin devreye sokulması, yeni üretim üniteleri yanı sıra, KOBİ'lerin mevcut üretim kapasitelerinin artırılması ve modernize edilmesi, uluslararası teknik ve kalite standartları ile uyumlu kalite sertifikasyonu temini ve temiz teknolojilerin teşviki için gerekli yatırımların gerçekleştirilmesi, Ar-Ge, yenilik, teknoloji transferi ve bilgi teknolojisi temini ile ilgili yatırımların gerçekleştirilmesi gibi rekabet gücünü artıracak alanlarda desteklemektedir.

Ajans tarafından, KOBİ'lerin sunacağı projelere 400.000 TL'ye kadar ve proje bütçesinin %50'si oranında hibe desteği sağlanabilmektedir.

KOSGEB:

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla kurulmuş bir kamu kurumudur. KOSGEB'in stratejik amaçları KOBİ'lerin yönetim becerilerini ve kurumsal yetkinliklerini geliştirmek, ARGE ve inovasyona dayalı faaliyetlerini artırmak, girişimcilik kültürünü geliştirmek ve başarılı yeni işletmelerin kurulmasını teşvik etmektir. Bu kapsamda Erzincan ilindeki KOBİ'lerin yararlanabilecekleri KOSGEB destekleri şu şekildedir:

- **Girişimcilik Destek Programı Yeni Girişimci Desteği**

Bu destekten KOSGEB tarafından gerçekleştirilen bir Uygulamalı Girişimcilik Eğitim Programını, Genç Girişimci Geliştirme Programını veya Küçük Ölçekli İşletme Kurma Danışmanlığı Desteği Programını tamamlayan ve programı tamamladıktan sonra işletmesini kuran girişimciler yararlanabilmektedir. Erzincan ili için program kapsamında uygulanan destek oranı %70'dir. Girişimcinin kadın veya özürlü olması durumunda destek oranı %80'e çıkmaktadır. Program kapsamında sağlanan destek çeşitleri ve miktarları şu şekildedir:

1. **İşletme Kuruluş Desteği:** İşletme kuruluş giderleri ile işletme kurulmadan önce girişimcinin iş kurmaya yönelik olarak aldığı teknik, hukuki ve mali danışmanlık giderleri ve iş planı, etüd, fizibilite çalışması giderleri için geri ödemesiz olarak verilen bir destektir. Bu desteğin üst limiti 5.000 TL olup, işletme kuruluş giderleri için üst limit 3.000 TL, danışmanlık için üst limit 2.000 TL'dir.
2. **Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat ve Ofis Donanım Desteği:** Desteğin başlangıç tarihinden itibaren 12 ay içinde satın alınacak makine, teçhizat ve ofis donanımları için geri ödemesiz olarak verilen bu desteğin üst limiti 10.000 TL'dir.
3. **İşletme Giderleri Desteği:** Desteğin başlangıç tarihinden itibaren 24 ay içinde gerçekleşen işletme giderlerine yönelik geri ödemesiz olarak ödenecek desteğin üst limiti her ay için 1.000 TL olmak üzere, toplam 12.000 TL'dir. Destek kapsamına personel net ücretleri ile elektrik, su, ısıtma, telekomünikasyon ve işyerinde üretim amaçlı kullanılan makinelere ait yakıt giderleri dâhildir.
4. **Sabit Yatırım Desteği:** Desteğin başlangıç tarihinden itibaren 24 ay içinde satın alınacak, makine ve teçhizat için teminat karşılığı geri ödemeli olarak verilen bu desteğin üst limiti 70.000 TL'dir.

- **Genel Destek Programı:**

KOSGEB Genel Destek Programı'nın amacı ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında, küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, işletmelerin rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmektir. Bu amaçla Erzincan ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lere aşağıdaki destek unsurları kapsamında %60 oranında destekler sağlanabilmektedir.

Genel Destek Programı Destekleri	Destek Üst Limiti (TL)
Yurt Dışı İş Gezisi Desteği	10.000
Tanıtım Desteği	15.000
Eşleştirme Desteği	15.000
Nitelikli Eleman İstihdam Desteği	20.000
Danışmanlık Desteği	15.000
Eğitim Desteği	10.000
Enerji Verimliliği Desteği	30.000
Tasarım Desteği	15.000
Sınaî Mülkiyet Hakları Desteği	20.000
Belgelendirme Desteği	10.000
Test, Analiz ve Kalibrasyon Desteği	20.000

• KOBİ Proje Destek Programı

Bu program kapsamında işletmelerin; üretim, yönetim-organizasyon, pazarlama, dış ticaret, insan kaynakları, mali işler-finans ve bilgi yönetimi alanlarında istihdamı, ihracatı, pazar payını, verimliliği, kapasiteyi ve ürün/hizmet kalitesini artırıcı, maliyet düşürücü, bölgesel gelişim düzeyine katkı sağlayan, kurumsallaşmaya ve müşteri memnuniyetini artırmaya yönelik ve kaynakların etkin kullanımını sağlayan projeleri desteklenmektedir. Program, proje bütçesinin %60'ı oranında ve 150.000 TL'ye kadar hibe desteği sağlayabilmektedir. Yeni istihdam olması şartı ile personel giderleri, makine-teçhizat, hammadde ve malzeme giderleri, yazılım giderleri ve proje hazırlama konusunda alınacak danışmanlık hizmeti giderleri program kapsamında desteklenecek bütçe kalemlerini teşkil etmektedir.

• Tematik Proje Destek Programı

Bu programın amacı, küçük ve orta ölçekli işletmelerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve meslek kuruluşları tarafından küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan projelerin desteklenmesidir. Program, Çağrı Esaslı Tematik Programı ile Meslek Kuruluşu Proje Destek Programı olmak üzere iki alt programdan oluşur. Program kapsamında KOBİ'ler için proje destek üst limiti teklif çağrısında belirtilir. Meslek kuruluşları için bu limit 150.000 TL'dir. Destek oranı ise Erzincan ilinde faaliyet gösteren bir KOBİ veya meslek kuruluşu için proje bütçesinin %60'ı oranında gerçekleşecektir. Program çerçevesinde başvuruda bulunan bir KOBİ için şu proje giderleri geri ödemesiz olarak desteklenir: personel net ücretleri ve seyahat giderleri, yeni makine-ekipman, yazılım ve donanım alımı veya kiralanması giderleri (taşıt aracı satın alımı ve/veya kiralanması hariç), sarf malzemesi giderleri, hizmet alım giderleri ve genel idari giderler (Toplam gider kaleminin % 10'unu aşmayacak şekilde). Meslek kuruluşlarının projelerinde ise ne tür giderlerin destekleneceğine Kurul karar vermektedir. Ancak bina inşaat veya tadilat, gayrimenkul alım, makine-teçhizat, tefrişat, taşıt aracı, vergi, resim ve harçlar, sosyal güvenlik primleri, haberleşme giderleri, finansman giderleri, proje ile ilgili olmayan personel giderleri, enerji ve su giderleri, kira giderleri, proje ortaklarından alınan danışmanlık ve hizmet alımı giderleri ve proje ile ilişkilendirilmemiş giderler desteklenmeyecektir.

- **Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı**

Programın amacı bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi, teknolojik fikirlere sahip tekno-girişimcilerin desteklenmesi, KOBİ’lerde Ar-Ge bilincinin yaygınlaştırılması ve Ar-Ge kapasitesinin artırılması, mevcut Ar-Ge desteklerinin geliştirilmesi ve inovatif faaliyetlerin desteklenmesidir. Program, “Ar-Ge ve İnovasyon” ve “Endüstriyel Uygulama” olmak üzere iki alt programdan oluşmaktadır. Program kapsamında desteklenen giderler, destek oranı ve miktarları şu şekildedir:

Ar-Ge ve İnovasyon Programı		Destek Üst Limiti	Destek Oranı (%)
İşlik Desteği		İşliklerden bedel alınmamaktadır	
Kira Desteği		12.000 TL	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği		100.000 TL	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Hammadde, Yazılım ve Hizmet Alımı Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		200.000 TL	75
Personel Gideri Desteği		100.000 TL	75
Başlangıç Sermayesi Desteği		20.000 TL	100
Proje Geliştirme Desteği	Proje Danışmanlık Desteği	25.000 TL	75
	Eğitim Desteği	5.000 TL	
	Sınai ve Fikri Mülkiyet Hakları Desteği	25.000 TL	
	Proje Tanıtım Desteği	5.000 TL	
	Yurtdışı Kongre/Konferans/Fuar Ziyareti/Teknolojik İşbirliği Ziyareti Desteği	15.000 TL	
	Test, Analiz, Belgelendirme Desteği	25.000 TL	
Endüstriyel Uygulama Programı			
Kira Desteği		18.000 TL	75
Personel Gideri Desteği		100.000 TL	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği		150.000 TL	75
Makine-Teçhizat, Donanım, Sarf Malzemesi, Yazılım ve Tasarım Giderleri Desteği (Geri Ödemeli)		200.000	75

- **İşbirliği Güç Birliği Destek Programı**

Programın amacı KOBİ’lerin işbirliği-güç birliği anlayışında bir araya gelerek “Ortak Sorunlara Ortak Çözümler” üretilmesi, KOBİ’lerin tedarik, pazarlama, düşük kapasite kullanımı, rekabet gücü zayıflığı, finansman başta olmak üzere tek başlarına çözümünde zorlandıkları birçok soruna çözüm bulunması, KOBİ’lerin bir araya gelerek kapasite ve rekabet gücü yüksek işletmelere dönüşmesi, ölçek ekonomisinden yararlanılarak kaynak tasarrufunun sağlanması ve KOBİ’ler arasında ortaklık ve işbirliği kültürünün geliştirilmesidir. Amacı doğrultusunda program en az 5 KOBİ arasında ortaklık modeli kurulmasını gerektirmektedir. KOSGEB bu program dâhilinde KOBİ’lere geri ödemesiz 250.000 TL, geri ödemeli 500.000 TL olmak üzere ve proje bütçesinin

%60'ı oranında destek sağlayabilmektedir. Program kapsamında desteklenebilecek proje konuları şu şekildedir:

- Hammadde, ara mamul, mamul, lojistik ve diğer hizmetleri daha hızlı ve ucuz temin edebilmeleri amacıyla ortak tedarik
- Müşteri istekleri ve pazarın talebi doğrultusunda ürün ve hizmet geliştirmeleri, ürettikleri ürün ve hizmetleri yeni pazarlara sunmaları amacıyla ortak tasarım
- Ürün ve hizmet kalitelerini yükseltmek, ulusal ve uluslararası pazar paylarını artırmak, marka imajı oluşturmak, uluslar arası pazarın ihtiyaçlarına cevap vermeleri amacıyla ortak pazarlama
- Ürün ve hizmet standartlarını geliştirmeleri amacıyla ortak laboratuvar
- Üretim ve hizmet kapasitelerini, çeşitlerini, verimliliğini ve kalitelerini artırmak amacıyla ortak imalat ve hizmet sunumu

- **KOBİ Kredi Faiz Desteği**

Kredi faiz desteği, KOSGEB bütçe imkânları dâhilinde, işletmelerin ve girişimcilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, günün şartlarına uygun olarak hazırlanan kredi programları kapsamında, bankalar ile yapılan protokoller çerçevesinde kullanılır. Bu destek, ana para riski bankaya ait olmak kaydıyla, yatırım, işletme sermayesi ve ihracata yönelik nakdi ya da gayri nakdi kredilerin, faiz/kar payı, komisyon vb. tutarlarının kısmen veya tamamının KOSGEB tarafından, diğer masrafların (Vergi yükümlülükleri, dosya masrafları vb) işletme tarafından karşılanması suretiyle yürütülür. KOSGEB KOBİ kredi faiz desteğinin vadesi azami 48 ayı, üst limiti işletme başına 300.000 TL'yi geçemez. KOBİ'lere sağlanacak kredi faiz desteğine ilişkin başvuru, değerlendirme ve faiz desteğinden yararlanma koşulları ile iş ve işlem akışı KOSGEB ile bankalar arasında yapılacak protokollerle belirlenir. Kredi programı çerçevesinde verilecek yatırım ve işletme kredileri TL cinsinden, ihracat kredileri ise döviz ve/veya döviz karşılığı TL cinsinden kullanılır.

AB KIRSAL KALKINMA HİBE PROGRAMI (IPARD):

AB'nin mali desteği ile yürütülen bu program kapsamında tarımsal işletmelere destek verilmesi, tarımsal mamullerin işlenmesi ve pazarlanması ile ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi amaçlanmaktadır. Süt ve süt ürünleri sektörü, et ve et ürünleri sektörü, meyve-sebze sektörü ve su ürünleri sektöründe faaliyet gösteren işletmeler bu programdan yararlanabilmektedir. Erzincan ili 2011 yılı itibariyle destek kapsamına alınacak iller arasında yer almaktadır. Programın 2011 yılı uygulama süreci için 172,5 Milyon Avro kaynak tahsis edileceği öngörülmektedir. İşletmeler tarafından sunulan projelere %65'e varan oranlarda destek sağlanacaktır. Program kapsamında tesis yapımı, genişlemesi ve modernizasyonu, depolama, ön soğutma, soğutma birimlerinin ve soğuk hava depolarının inşası ve modernizasyonu, işleme tekniklerinin geliştirilmesi, kalite, hijyen kontrolüne yönelik ekipman alımları, gıda güvenliği sistemlerinin kurulumu (HACCP, GMP ve

GRP), AB standartlarında sağlığa uygunluk ve ürün kalitesi artırma donanımları ve laboratuvarları, temizleme, sınıflandırma, derecelendirme ve paketleme üniteleri, markalama ve izlenebilirlik tesisleri, soğutmalı araçlar ve IT sistemleri desteklenen proje konuları arasındadır.

TARIMA DAYALI YATIRIMLARIN DESTEKLENMESİ HİBE PROGRAMI:

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yürütülen bu programın amacı doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak, kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi entegrasyonunun sağlanması için küçük ve orta ölçekli işletmelerin desteklenmesi, tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesi, gıda güvenliğinin güçlendirilmesi ve kırsal alanda alternatif gelir kaynaklarının oluşturulmasıdır. Program kapsamında tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik yeni yatırımlar, mevcut faal olan veya olmayan tesislerin kapasite artırımı ve teknoloji yenilenmesine yönelik yatırımlar, kısmen yapılmış yatırımların tamamlanmasına yönelik yatırımlar, alternatif enerji kaynakları kullanan seraların yapımına yönelik yeni yatırımlar, alternatif enerji kaynaklarından jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgar enerjisi üretimine yönelik yatırımlar desteklenmektedir. Proje bütçesinin %50'si olacak şekilde gerçek kişiler 75.000 TL'ye, tüzel kişiler ise 300.000 TL'ye kadar hibe desteği alabilecektir.

TÜBİTAK SANAYİ ARGE PROJE DESTEKLERİ

Türkiye'de sanayi kuruluşlarının, Ar-Ge'ye daha fazla kaynak ayırmasını özendirmek , kendi arasında ve üniversitelerle daha yakın işbirlikleri ve ortaklıklar sağlamasını teşvik etmek amacıyla TÜBİTAK Yenilik ve Destek Programları Başkanlığı (TEYDEB) tarafından aşağıdaki destek programları yürütülmektedir.

- **1501 - Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı**

Program, firma düzeyinde katma değer yaratan kuruluşların Ar-Ge çalışmalarını teşvik etmek üzere oluşturulmuştur. Program kapsamında proje bütçesi için bir üst limit bulunmamaktadır. Desteklenmesine karar verilen Ar-Ge projelerine uygulanan destek oranı % 60'a kadar çıkabilmektedir.

- **1507 - KOBİ AR-GE Başlangıç Destek Programı:**

TÜBİTAK Sanayi Ar-Ge desteklerinden daha önce hiç faydalanmamış ya da en fazla bir projesi desteklenmiş KOBİ'leri hedeflemektedir. Bu program ile KOBİ'lerin, teknoloji ve yenilik kapasitelerinin geliştirilerek daha rekabetçi olmaları, sistematik proje yapabilmeleri, katma değeri yüksek ürün geliştirebilmeleri, kurumsal araştırma teknoloji geliştirme kültürüne sahip olmaları, ulusal ve uluslararası destek programlarında daha etkin yer almaları amaçlanmaktadır. Desteklenmesine karar verilen Ar-Ge projelerine uygulanan destek oranı % 75 hibe şeklindedir. Projelerin bütçesi en fazla 400.000 TL olabilir.

İHRACATI GELİŞTİRME ETÜT MERKEZİ (İGEME) DESTEKLERİ

İGEME, 1960 yılında Türkiye ihracatını geliştirmek ve sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, bu amaçla araştırma ve çalışmalar yapmak ve ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak ana işlevi ile kurulmuş bir kamu kuruluşudur. İGEME tarafından KOBİ'lere yönelik uygulanan desteklerin oranı %50 - %75 oranında değişmektedir. Destekler için karşılanacak minimum tutar 7.500 ve maksimum tutar 400.000 ABD Dolarıdır. Destek içerikleri şu şekildedir:

1. Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği

- i. Yurt Dışı Pazar Araştırması Desteği
- ii. Pazara Giriş Desteği
 - Rapor Desteği
 - Danışmanlık Desteği
 - Yurt Dışı Tanıtım Desteği
- iii. E-ticaret Sitelerine Üyelik Desteği

2. Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Desteği

- i. Eğitimcilerin Düzenleyeceği Eğitim Programları
- ii. Proje Bazlı Eğitim, Danışmanlık, Yurtdışı Pazarlama, Alım Heyeti ve Bireysel Danışmanlık Programları ile İstihdam Giderlerinin Desteklenmesi

İHRACATA YÖNELİK DİĞER DEVLET YARDIMLARI

DTM, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) ve İhracatçı Birliği Genel Sekreterliği tarafından uygulanan desteklerin oranı %50 - %80 oranlarında değişmektedir. Destekler için karşılanacak minimum tutar 15.000 ve maksimum tutar 1 milyon ABD Dolarıdır. Bu kurum ve kuruluşlar tarafından KOBİ'lere sağlanan desteklerin içeriği şu şekildedir:

1. Araştırma-Geliştirme (AR-GE) Yardımı
2. Çevre Maliyetlerinin Desteklenmesi
3. İstihdam Yardımı
4. Uluslararası Nitelikteki Yurt İçi İhtisas Fuarlarına Katılım Desteği
5. Yurt Dışı Fuarlara Katılım Desteği
6. Yurtdışı Birim Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi
7. Teknik Müşavirlik Firmalarının Yurt Dışındaki Faaliyetlerine Sağlanacak Devlet Yardımları
8. Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve Turquality®'nin Desteklenmesi
9. Tasarım Desteği
10. Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımları

KOBİ GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM ORTAKLIĞI A.Ş.:

KOBİ'lerin finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla TOBB, Halk Bankası, KOSGEB, TESK ve 16 Sanayi ve Ticaret Odası'nın ortaklığında kurulmuş bir girişim sermayesi şirkettir. KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. finansman temini, yeni pazarların tespit edilmesi ve strateji oluşturulması konularında destek sağlayarak giriştiği ortaklıkların büyümesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu yapılanmadan faydalanabilmek için girişimci şirketin KOBİ tanımına uyması, yatırım konusunun yeni veya büyük pazar yaratabilme potansiyeline sahip, rekabetin yoğun olmadığı, kar marjının yüksek olduğu sektörlerde bir iş teklifi sunuyor olması ve ödeyemeyeceği kadar çok vergi, SSK primi, banka v.b. borcunun bulunmaması gerekmektedir.

YATIRIM TEŞVİK UYGULAMALARI

Devletin sağladığı teşvik unsurlarından yararlanabilmek için asgari sabit yatırım tutarının, Erzincan ili için en az 500.000 TL olması gerekmektedir. Erzincan'a yatırım yapacak bir girişimci teşvik sistemi kapsamında KDV istisnası, vergi indirimi, yatırım yeri tahsisi, sigorta primi işveren hissesi desteği, faiz desteği ve gümrük vergisi muafiyetinden yararlanabilmektedir. Erzincan'da teşvik sistemi kapsamında desteklenecek sektörler şunlardır: Madencilik ve taşocakçılığı yatırımları, gıda ürünleri ve içecek imalatı, entegre hayvancılık yatırımları, tekstil ürünleri imalatı, giyim eşyası imalatı, derinin tabaklanması ve işlenmesi, akıllı çok fonksiyonlu teknik tekstil, döşemelik parke, kaplama, kontrplak, yonga levha, sunta, mdf vb plakaların imalatı, plastik ve kauçuk ürünleri imalatı, metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, metal eşya, makine ve teçhizat imalatı, elektrikli makine ve cihazları imalatı, radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı, tıbbi aletler hassas ve optik aletler imalatı, mobilya imalatı, oteller, öğrenci yurtları, soğuk hava deposu hizmetleri, lisanslı depoculuk, eğitim hizmetleri, hastane yatırımı, huzurevi, tehlikeli atık geri kazanımı ve bertaraf tesisleri.

AVRUPA YATIRIM BANKASI KREDİLERİ

Avrupa Yatırım Bankası (AYB); ekonomik açıdan kalıcı yatırımlara uzun vadeli finansman desteği sağlayan ve kâr amacı gütmeyen bir kurumdur. Banka, 1965 yılından beri Türkiye'de yapılan yatırımlara kredi desteği sağlamaktadır. AYB kredileri öncelikle ulaştırma, haberleşme, çevre, enerji, sanayi, turizm, tarım ve hizmetler sektörüne sağlanmaktadır. AYB kredilerinden KOBİ'ler de yararlanabilmektedir. AYB finansmanı proje maliyetinin % 50'si ile sınırlıdır. KOBİ kredileri için 4 yılı ödemesiz 12 yıla kadar vade uygulanabilmektedir. Geri ödemeler genellikle 6 aylık eşit taksitlerle yapılmaktadır. AYB kredileri Türkiye'de AYB' nin işbirliği içerisinde olduğu aracı bankalar tarafından verilmektedir. Krediyeye dair ödem şekilleri, vadeler, faiz oranları gibi kriterler bankalar tarafından belirlenmektedir.

ESNAF VE SANATKÂRLAR KREDİ VE KEFALET KOOPERATİFLERİ KREDİLERİ

Kredilerin kullanılabilmesi için Halk Bankası görevlendirilmiştir. KOBİ'lere sağlanan kredi türleri İşletme Kredisi, Tesis Kredisi, Aylık Eşit Taksitli İşletme Kredisi, İstihdamı Destekleme Kredisi, Kooperatif İhracat-Tesis Kredisi, İskonto Kredisi, Şoför Taşıt Edindirme Kredisi, Şoför Esnafına

Taşıt Onarım Kredisi, Servis Aracı Kamyonet Yenileme Kredisidir. Tüm kredi türleri için kredi limiti 25.000 TL ve kredi faiz oranı % 8 ile sınırlıdır. Kredi teminatı ve ödeme vadeleri ise alınan krediye göre değişiklik göstermektedir.

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI KREDİLERİ

Kalkınma Yatırım Kredisi - TL

Kimler Yararlanabilir: Sanayi, turizm, eğitim, sağlık, sektörlerinde faaliyette bulunan yatırımcılar yararlanabilir.

Kredi Limiti: Projenin verimliliği esas alınarak belirlenecektir.

Kredilendirme Oranı: Değerlendirme sonucu belirlenecek orandır.

Vadesi: Değerlendirme sonucunda belirlenmektedir.

Kalkınma İşletme Kredisi - TL

Kimler Yararlanabilir: Sanayi, turizm, eğitim, sağlık sektörlerinde faaliyette bulunan şirketler yararlanmakta olup, bankamız kaynaklı yatırım kredisi ile birlikte kullanılmaktadır.

Kredi Limiti: En çok değerlendirme çalışmaları esnasında hesaplanacak işletme sermayesi tutarı kadar olabilir.

Kredilendirme Oranı: Değerlendirme sonucu belirlenecek orandır.

Vadesi: 1 yıl ödemesiz dönem dahil 3 yıldır.

Dünya Bankası Kaynaklı Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Kredisi

Kimler Yararlanabilir: Proje konusu, "Yenilenebilir Enerji" ve "Enerji Verimliliği" tanımlarına uyan ve Türkiye Çevre Mevzuatı ile Dünya Bankası Çevre Politikasına uygun olan, ilgili Kurullarca getirilen düzenlemeler sonucu sahip olunması gereken tüm izin ve belgelere sahip olan yatırımcılar yararlanabilir.

Kredi Limiti: En fazla 50 milyon USD'dir.

Kredilendirme Oranı: En fazla yatırım tutarının % 75'idir. İstenilecek minimum öz kaynak oranı %15'tir.

Vadesi: Değerlendirme sonucunda belirlenmektedir.

İslam Kalkınma Bankası Kaynaklı Yatırım Kredisi

Kimler Yararlanabilir: Yatırım Teşvik Belgesinde yatırımın finansmanı bölümünde kendilerine bir dış kredi öngörüsü yapılan yatırımcılar yararlanabilir.

Kredi Limiti: En az 500.000 USD, En fazla 10.000.000 USD'dir.

Kredilendirme Oranı: Makine teçhizat bedelinin %100'ü kredilendirilebilmektedir.

Vadesi: Değerlendirme sonucunda belirlenmektedir.

TÜRK SINAİ KALKINMA BANKASI KREDİLERİ

AYB Çevre ve Enerji Kredisi

Kapsamı: Türkiye genelinde, özellikle çevre ve enerji sektörlerinde enerji verimliliği, doğal gaz dağıtımını, endüstriyel kirliliği önlemeye yönelik ve yenilenebilir enerji alanlarını da içerecek şekilde gerçekleştirilecek yatırımlara finansman sağlamak amaçlıdır.

Kredi Kriteri: Finansman tutarı toplam yatırım tutarının %50'sine kadar olabilir. KOBİ kriteri aranmamaktadır.

Kredinin Vadesi: Vade yapısı projenin verimliliğine göre belirlenecektir.

Dünya Bankası Yenilenebilir Enerji Kredisi

Kapsamı: Özel sektöre ait su, rüzgar, jeotermal gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanarak elektrik üretecek firmaların yatırım projelerine finansman sağlamak amaçlıdır.

Kredi Kriteri: Finansman tutarı toplam yatırım tutarının %50'sine kadar olup bir firmaya en fazla 40 milyon ABD Doları kullanılabilir. Maksimum 100MW altındaki HES'ler finanse edilebilmektedir.

Kredinin Vadesi: Vade yapısı projenin verimliliğine göre belirlenecektir.

AYB KOBİ Kredisi

Kapsamı: Özel sektöre ait imalat sanayii, tarıma dayalı sanayii, turizm ve hizmetler sektöründe faaliyet gösteren firmaların yatırım projelerine finansman sağlamak amaçlıdır.

Kredi Kriteri: Finansman tutarı toplam Yatırım tutarının %50'sine kadar olup bir Firmaya en fazla 12,5 milyon Euro kullanılabilir. Çalışan kişi sayısı 500 kişinin altında olmalıdır. Net sabit kıymetler 75 milyon ABD Doları'nın altında kalmalıdır. Yatırımların kişi başı gelir seviyesi Türkiye ortalamasının altında olan illerde gerçekleşmesi veya eğitim, sağlık sektörlerinde yapılması halinde 500 kişi şartı aranmaz.

Kredinin Vadesi: Vade yapısı projenin verimliliğine göre belirlenecektir.

Dünya Bankası KOBİ Kredisi

Kapsamı: Türkiye genelinde küçük ve orta ölçekli firmaların (KOBİ) sabit sermaye yatırımlarının ve işletme sermayesi ihtiyaçlarının finansmanı amaçlanmaktadır.

Kredi Tutarı: Bir KOBİ'ye kullanılacak azami kredi ve/veya finansal kiralama tutarı 2,5 milyon Euro eşdeğeridir.

Kredinin Vadesi: Vade yapısı projenin verimliliğine göre belirlenecektir.

Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası KOBİ Kredisi

Kapsamı: Özel sektöre ait imalat sanayii, tarıma dayalı sanayii, turizm ve hizmetler sektöründe faaliyet gösteren firmaların yatırım projelerine finansman sağlamak amaçlıdır.

Kredi Kriteri: Finansman tutarı toplam yatırım tutarının %50'sine kadar olup bir firmaya en fazla 5 milyon Euro kullanılabilir. Çalışan kişi sayısı 500 kişinin altında olmalıdır. Net sabit kıymetler 75 milyon ABD Doları'nın altında kalmalıdır.

Kredinin Vadesi: Vade yapısı projenin verimliliğine göre belirlenecektir.

Fransız Kalkınma Ajansı Kredisi

Kapsamı: Türkiye genelinde çevre kirliliğini önleme, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji ve doğalgaz dağıtım konularında gerçekleştirilecek yatırımlara finansman sağlamak amaçlıdır.

Kredi Kriteri: Bir projeye yapılabilecek azami tahsis tutarı 5 milyon Euro'dur.

Kredinin Vadesi: Vade yapısı projenin verimliliğine göre belirlenecektir.

Dünya Bankası İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi IV (EFIL IV)

TSKB, bu kredide aracı banka rolü oynamakta, krediyi ticari bankalar ve finansal kiralama şirketleri aracılığıyla kullanmaktadır.

Kapsamı: TSKB bu kredide aracı banka rolü oynamakta, krediyi ticari bankalar ve finansal kiralama şirketleri aracılığıyla kullanmaktadır.

Kredi Tutarı: 300 milyon ABD Doları

Kredinin Vadesi: Ticari bankalar ve finansal kiralama şirketleri tarafından belirlenecektir.

Dünya Bankası İhracat Finansmanı Aracılık Kredisi III (EFIL III)

TSKB, bu kredide aracı banka rolü oynamakta, krediyi ticari bankalar ve finansal kiralama şirketleri aracılığıyla kullanmaktadır.

Kapsamı: TSKB bu kredide aracı banka rolü oynamakta, krediyi ticari bankalar ve finansal kiralama şirketleri aracılığıyla kullanmaktadır.

Kredi Tutarı: 300 milyon ABD Doları

Kredinin Vadesi: Ticari bankalar ve finansal kiralama şirketleri tarafından belirlenecektir.

Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen anket sonuçlarına bakıldığında Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren her 4 firmadan 3 tanesi 50.000 TL'nin altında bir sermaye ile piyasaya giriş yapmıştır. Firmaların %83'ü gibi büyük bir çoğunluğu yatırım için ek finansmana, %77'si ise ilave işletme sermayesine ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Firmaların neredeyse tamamı (%92) öncelikli ihtiyacının iç pazarda büyüme olduğunu beyan etmiştir ve %70'i orta vadede yeni bir yatırım yapmayı planlamaktadır. Bununla birlikte anket çalışması yapılan firmaların sadece üçte biri herhangi bir hibe/kredi/teşvik programından yararlandığını beyan etmiştir. KOBİ'ler bir yandan yatırım ve rekabet gücünü arttırmak için finansman kaynaklarının yetersizliği konusunda

görüş bildirirken, diğer yandan anlaşılmaktadır ki firmalar alternatif finansal destek mekanizmalarından yeterince haberdar değildir.

Yukarıda tanıtımı yapılan hibe/kredi/teşvik programlarının her birisi Erzincan ili imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin yaşadığı bu problemlere çözümler üretebilecek farklı ve birbirini tamamlayan destek mekanizmaları sunmaktadır. Araştırma sonuçları firmaların mevcut hibe/kredi/teşvik olanaklarından daha fazla ve etkin bir biçimde yararlanması gerektiğini göstermektedir. Bu noktada bölgedeki tüm yerel aktörlerin firmalara yönelik alternatif finansal destek mekanizmaları hakkında bilgilendirme ve danışmanlık faaliyetlerini arttırması zaruri görülmektedir. Örneğin anket sonuçlarına göre, firmaların (Yaklaşık %62'si) bağlı olduğu mesleki kuruluşlardan en öncelikli beklentilerinden birisi "İşletmelerin düşük oranlarda kredi kullanımlarının sağlanması için bankalarla protokoller imzalanmasıdır". Bu konuda, Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası ile Erzincan Esnaf ve Sanatkarlar Odası'na önemli görevler düşmektedir. Bu kuruluşların diğer yerel aktörler ile işbirliği içinde düzenli aralıklarla sektör temsilcilerine yönelik konferanslar, seminerler ve paneller düzenlemesi yararlı olacaktır. Bu konuda kamuoyuna, sektör temsilcilerine ve yatırım yapmayı düşünen girişimcilere sürekli olarak bilgi aktarılmalı ve faydalanabilecekleri finansal kaynaklar hakkında bilgi verilmelidir. Bu bağlamda atılacak somut adımlardan birisi Erzincan'daki KOBİ'lerin alternatif finansman kaynaklarına erişimini arttırmak adına Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası önderliğinde finansal kaynaklar hakkında bilgi vermek üzere bir Finansal Bilgi Merkezi kurulması olabilir. Aktarılan bilginin işlenmesi ve işletmelerce kullanılarak somut faydaya dönüştürülebilmesi için ise Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası, Erzincan Esnaf ve Sanatkarlar Odası, meslek örgütleri ve Erzincan Üniversitesi bünyesinde proje tabanlı destekler sunmak üzere kurulmuş ve uzmanlardan oluşan birimler oluşturulabilir. Bölgedeki KOBİ'lerce alternatif finansman kaynaklarının etkin kullanılması, bir yandan bölgedeki firmaların rekabet gücünü artırırken diğer yandan da bölgede yeni yatırımların gerçekleşmesi söz konusu olabilecektir. Bu da artan yeni yatırımlarla bölgesel düzeyde ekonomik kalkınmaya ivme sağlayacaktır.

5.2. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) Etkin Kullanımına Yönelik Öneriler

Çok sayıda işletme internet ve e-ticaretin sağladığı iş fırsatlarından habersizdir. Her geçen gün BİT kullanımı arttıkça BİT sistemlerine bağlantısı olmayan ve sınırlı bağlantısı olan işletmeler piyasadan daha fazla dışlanmaktadır. Yapılan çalışmalar internet kullanımının işletmelerde performansı arttırdığı, işçilerin verimliliği ile bilgisayar ağlarının bulunması arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. İnternet kullanan endüstri işletmeleri kullanmayanlara oranlara 2 kat daha hızlı büyümekte ve üretimlerinin 2 kat daha fazlasını ihraç etmektedir. İnternet kullanan işletmelerin gelir düzeyi ile katma değeri daha yüksek, iş yaratım düzeyi daha iyi ve kayıtlı patent sayısı daha fazladır.

Yapılan anket çalışması sonuçlarına göre Erzincan ili imalat sektöründe faaliyet gösteren firmaların üçte birinde bilgisayar bulunmamakta, yaklaşık yarısı internet kullanmamakta ve sadece firmaların %20'sinde web sitesi bulunmaktadır. Diğer taraftan firmaların yaklaşık yarısı e-

ticarete geçişi bir ihtiyaç olarak görmemektedir. Firmalar bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanma çabası içerisinde fakat mevcut durum yeterli görünmemektedir. İşletmelerde BİT kullanımını yaygınlaştırmak için yerel aktörler tarafından çeşitli metotların uygulanması gerekmektedir. Bu metotlar arasında BİT altyapısının sağlanması, e-ticaretin faydaları konusunda işletme temsilcilerinde bilincin artırılmasına yönelik eğitimler, çeşitli danışmanlık ve destek hizmetleri ile ucuz kiralama-satın alma sistemlerinin inşasına yönelik kurumsal işbirlikleri yer alabilir.

5.3. Nitelikli İnsan Kaynağının İstihdamına Yönelik Öneriler

Bakıldığında bugün Türkiye’de reel sektörün en büyük problemlerinden birisi nitelikli ara eleman yetersizliğidir. Bu problemin kaynaklarından en önemlisi örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim kurumlarında uygulanan eğitim programları, bu programlarla yetiştirilen becerili ve teknik işgücü ile işgücü piyasasının ihtiyaçları arasında nitelik ve nicelik yönünden bir uyum olmamasıdır. Eğitim kurumlarının reel sektörü takip etmemesinin yanında reel sektör de mesleki eğitimin yapılandırılmasında aktif olarak rol almamaktadır. Bunun sonucunda sanayinin beklediği ve ihtiyacı olan günümüz iş piyasasına uygun niteliklere haiz işgücü yetiştirilememektedir.

Bu araştırma çalışması çerçevesinde yapılan SWOT analizi Erzincan’da imalat sanayinde nitelikli iş gücüne ihtiyaç olduğunu, fakat işletmelerin nitelikli işgücü temininde büyük problemler yaşadığını göstermektedir. Ayrıca çalışma kapsamında gerçekleştirilen anket çalışması verileri de bu sonucu destekler niteliktedir. Yapılan anket çalışmasında işletmeler önümüzdeki 2 yıl içerisinde çeşitli pozisyonlarda 990 işgücüne ihtiyaç duyacağını beyan etmiştir. Fakat asıl önemli nokta yeterli nitelikte beceriye sahip işgücüne ulaşamama sıkıntısıdır.

Bu noktada atılabilecek somut adımlardan birisi Erzincan ilindeki yerel aktörlerin mesleki eğitimin modernizasyonuna yönelik projelere ağırlık vermesi olacaktır. AB’ye entegrasyon sürecinde Türkiye’de mesleki eğitimin geliştirilmesine yönelik destekler sunan çeşitli hibe programları oluşturulmuştur ve bu süreç devam edecektir. Örneğin 2011 yılında Merkezi Finans ve İhale Birimi tarafından AB destekli “Mesleki Eğitimin Kalitesinin Arttırılması Hibe Programı” açılacaktır. Erzincan, 12.000 milyon € bütçeli bu programdan yararlanabilecek 43 ilden birisidir. Erzincan ilinde faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin bu programdan yararlanma potansiyeli bulunmaktadır. Yerel aktörlerin hedefi ilin ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran projeler hazırlayarak program bütçesinden Erzincan ilini alacağı payı maksimize etmek ve ilde mesleki eğitimin modernizasyonuna katkı sağlamak olmalıdır.

Mesleki eğitimin iyileştirilmesi noktasında bir diğer çözüm önerisi de yerelde yaygın öğrenimin mesleki eğitim içindeki payının yükseltilmesidir. İŞKUR, Aktif İşgücü Programları çerçevesinde kurum kaynaklarından iş piyasasında geçerli bir mesleği olmayan işsizlerin, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde yetiştirilerek istihdam edilmelerini amaçlayan “İstihdam Garantili İşgücü Yetiştirme Kursları” düzenlemektedir. Bu kurslar atıl insan kaynaklarının ekonomiye kazandırılmasını sağlayarak istihdamın artırılmasına ve işgücü piyasasının nitelikli işgücü

ihtiyacının karşılanmasına katkı sağlayacak önemli bir araç olarak görülmelidir. Erzincan ilinde İŞKUR tarafından 2010 yılında 7 branşta 116 istihdam garantili işgücü yetiştirme kursu açılmış, toplam 2.167 kişiye eğitim verilmiş ve 914 kişi istihdam edilmiştir. İşletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanabilmesi için bu girişimlerin istikrarlı ve planlı bir şekilde devam ettirilmesi gerekmektedir. Burada Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası, İŞKUR İl Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Halk Eğitim Merkezi başta olmak üzere tüm yerel aktörlere önemli görevler düşmekle birlikte bir o kadar da KOBİ'lerin kendi ihtiyaçlarının analizini yaparak bağlı oldukları örgütlere baskı yapması ve talep edici konumda olması gerekmektedir.

İşletmelerin nitelikli eleman ihtiyacı problemine çözüm olarak Erzincan ilinde mesleki alanlar bölgesel ve sektörel ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmeli, bu çerçevede gelişen teknoloji ile birlikte ortaya çıkan yeni mesleklerle ilgili çalışmalar yapılmalıdır. İldeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının çalışmaları belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden yapılandırılmalıdır. Bu konuda ciddi bir planlama politikasına ihtiyaç olduğu açıktır. Bu politikanın oluşturulmasında kamu kurum ve kuruluşlarının yerel birimleri (HEM, MEB, İŞKUR vb.), sivil toplum örgütleri (TSO, ESOB, çeşitli odalar, birlikler, dernekler, vakıflar, KUDAKA vb.) ve ilde faaliyet gösteren öncü sektör temsilcileri arasında bir işbirliği oluşturulması elzemdir.

Nitelikli insan kaynağı yetiştirilmesinde yararlı olabilecek uygulamalardan birisi de Ortak Eğitim Programı modelidir. Ortak eğitim modelinde gençlerin sanayi, ticaret ve hizmet kuruluşlarıyla birlikte ve özel sektör dinamiğini ateşleyecek şekilde hem teoride hem pratikte yetiştirilmeleri hedeflenmektedir. Bu modelin özelliği; öğrencinin normal lisans öğrenimini sürdürürken, her akademik yılda belirli bir süre, devam ettiği lisans programı ile ilgili bir sanayi veya ticaret kuruluşunda gerçek iş ortamında tecrübe kazanması ve öğrendiklerini uygulama imkânı bulmasıdır. Böylece öğrenciler, derslerde gördükleri teorik ve uygulamalı bilgileri gerçek iş dünyasında da uygulayarak kendilerini geliştireceklerdir. Ayrıca iş dünyasındaki problemleri üniversiteye aktarıp, üniversite-sanayi imkânlarıyla müşterek çalışmalarla çözülebilecek konuları araştırma konusu olarak veya model üretimler gerçekleştirerek, teori-pratik becerilerini pekiştireceklerdir. Bu işlemler sırasında öğrenciler sanayi ve hizmet kuruluşlarında yeni teknolojileri ve uygulamaları da öğrenmiş olmaktadır. Sanayinin işgücü talebini karşılayamayan üniversitelerin, sürekli yeni mezunlar vermesi, sadece kalifiye işsizliği arttırmaya sebep olmaktadır. Bu sebeple başarılı bir Ortak Eğitim Programı için sanayi başta olmak üzere bütün iş hayatının en az üniversiteler kadar konuya ilgili ve istekli yaklaşması gerekir. Ortak Eğitim Modeli'nin en başarılı örneklerini "Co-op Education" adıyla ABD, Kanada, İngiltere ve Almanya gibi ileri ve sanayileşmiş ülke üniversitelerinde görülmektedir. Türkiye'de bu model TOBB ETÜ tarafından uygulamaya alınmıştır. Erzincan Üniversitesi'nin ildeki nitelikli eleman sorununun çözümüne katkısı sanayi ile işbirliği içerisinde oluşturacağı bir Ortak Eğitim Modeli ile sağlanabilir.

Nitelikli işgücüne ulaşmanın yanı sıra işletmeler için bir diğer sorun da nitelikli insan kaynağı istihdamı için gerekli olan finansmanı sağlama problemidir. Birçok işletme finansal

yetersizliklerden ötürü gerekli insan kaynağını istihdam edememektedir. İnsan kaynağı Erzincan'daki imalat sanayi işletmeleri için halen üretim kapasitesini etkileyen önemli bir etmendir. Yeterli işgücünün temin edilememesi işletmelerin kapasitesinin altında üretim gerçekleştirmesine yol açmaktadır. KOBİ'lerin rekabet gücünü geliştirme noktasında önemli çalışmalar yürüten ve Türkiye'de KOBİ'lere yönelik hizmetler sunan en büyük kuruluşlardan birisi KOSGEB nitelikli personel istihdamı alanında da önemli destekler sunmaktadır. KOSGEB'in hemen tüm programlarında işletmeler için nitelikli eleman teminine yönelik finansal destekler yer almaktadır. KOBİ'lerin bu desteklerden haberdar olabilmesi için Erzincan TSO, ESOB ve diğer meslek örgütleri ile ildeki KOSGEB temsilciliğinin etkin ve entegre bir tanıtım planı oluşturması ve bu doğrultuda bilgilendirici seminer, panel ve konferanslar düzenlemesi önerilmektedir.

5.4. Uluslararası Pazarlara Açılmayı Destekleyen Öneriler

Dünyada son yıllarda önem kazanan küreselleşme, dünyanın tek bir pazara dönüşmesi, Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği'ne girilmesi gibi önemli gelişmeler, KOBİ'lerin rekabet güçlerini arttırabilmek için dış pazarlara açılmalarını zorunlu hale getirmiştir. Yapılan anket çalışması doğrultusunda, Erzincan imalat sektöründe faaliyet gösteren 203 firmadan yalnızca 16'sının ihracat yaptığı görülmüştür. Firmaların %92 gibi büyük bir bölümü ise ihracat yapmamaktadır. Bununla birlikte firmaların yaklaşık yarısı dış pazarlara açılmayı bir ihtiyaç olarak görmemektedir. İhracat yapan 16 firmada 2010 yılındaki ihracat değerinin toplam satışlara oranı ise %2,16 gibi çok küçük bir orana tekabül etmektedir. İhracat yapmama sebepleri arasında, iç pazarın tatmin etmesi ve kaynak yetersizliği (Finansal kaynaklar, nitelikli ve yabancı dil bilen insan kaynağı vb...) faktörleri başta gelmektedir. Ankette yer alan işletmelerin finansal sıkıntıları ve kaynak yetersizliği nedeniyle ihracat yapamadıklarını belirtmelerine rağmen, ihracat yönelik kredi kullanımının da çok düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

KOBİ'lerin karşılaştıkları sorunların aşılabilmesi, izlenen kalkınma politikalarında köklü bir değişimi, ilgili kurumsal yapıda yeniden organizasyonu ve bugüne kadar izlenen değişik bir yaklaşımın benimsenmesini gerektirmektedir. Uluslararası pazarlarda, büyük işletmelerin yanı sıra KOBİ'lere de rekabet imkânları sağlanması, ancak onlara destek vermek ve sorunlarına çözüm bulmak sureti ile sağlanabilecektir. Erzincan imalat sektöründe yer alan KOBİ'lerin dış pazarlara açılmama sorunlarının çözümüne ilişkin bazı öneriler ise şu şekilde özetlenebilir:

Türkiye'de İGEME, DTM, TTGV, ihracatçı birlikleri gibi kurum ve kuruluşlar KOBİ'lere dış pazarlara açılma konularında çeşitli destekler sunmaktadır. Ülkemizde ihracatın artırılması ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması amacıyla kurulan bu öncü kuruluşlar, ihracatçıya ve ihracat potansiyeli olan firmalara gerekli tüm bilgileri sağlamak, bu alandaki beceri ve donanımlarını geliştirmelerine yardımcı olmak, dış ticaretle ilgili kamu kuruluşları arasında koordinasyonu sağlamak, Türk ihraç ürünleri ve firmalarının yurtdışında tanıtılması amacı ile yayınlar hazırlamak, uluslararası fuarlara milli katılımlar organize etmek, yerli ihracatçı ile yabancı ithalatçı arasında doğrudan temas imkânları yaratmak, ihracatçı firmalarımızın dış pazarlardaki pazar paylarının artırılması, yeni pazarların bulunması, ihraç ürünlerinin çeşitlendirilmesi, ülkemizdeki

ve dünyadaki ekonomik gelişmeler ve ticari prosedürler konusunda ihracatçılarımızın bilgilendirilmesi, ihracata yeni başlayacak firmalara gerekli bilgilerin sağlanması amaçlarına yönelik çalışmaları yapmak, dış ticaret mevzuatını güncel olarak takip etmek ve firmalara aktarmak gibi faaliyetleri sürdürmektedir. Fakat Erzincan'da faaliyet gösteren firmaların ihracat konusunda sunulan destekler konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumu çözüme kavuşturmak üzere, Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası ile Erzincan Esnaf ve Sanatkarlar Odası'nın işbirliği yaparak ihracatı geliştirmede öncü kabul edilen bu kurum ve kuruluşların bölgede farkındalığı artırıcı çeşitli faaliyetler gerçekleştirmesini sağlaması gerekmektedir. Bununla birlikte Erzincan TSO bölgedeki firmaların tanıtımı için çeşitli uluslararası fuarlara düzenli olarak ve etkin bir planlama ile katılımında bulunmaya ve ihracatı teşvik eden teknik geziler düzenlemeye yönelik çalışmalarına ağırlık vermelidir.

Dünya piyasalarına giriş, özel bir beceri ve uzmanlık gerektirmektedir. Bu nedenle, uluslararası pazarlara açılmanın en iyi yollarından birisi ihracat gruplaşmasıdır. KOBİ'lerde klasik aile mülkiyeti geleneği ortadan kalkmalı ve KOBİ'ler uluslararası pazarlarda rekabet şanslarını artırabilmek için, hızla tek çatı altında toplanmalıdır. Erzincan'da faaliyet gösteren KOBİ'ler, bir an önce birlikte hareket etmenin önemini kavramalı ve bu konuda hızla organize olmalıdır. KOBİ'lerin ihracatta karşılaştıkları sorunların çözümünde "İhracat Organizasyonları" bir çözüm olabilir. İhracat Organizasyonu, ihracat gruplaşması veya kooperatifleşme yolu ile gerçekleştirilebilir. KOBİ'ler kendi aralarında birleşerek, teknik ve ekonomik güçlerini bir araya getirebilir ve şirketleşebilir. Bu noktada verilebilecek en somut örneklerden birisi sektörel dış ticaret şirketleri modelidir. Sektörel dış ticaret şirketleri modeli ile aynı üretim alanındaki küçük ve orta boy işletmelerin, ihracata yönelik olarak bir organizasyon altında toplanarak dünya pazarlarına açılmaları, dış ticarete uzmanlaşmaları ve bu şekilde daha etkin faaliyet göstermeleri amaçlanmıştır. Bu tarz bir yapılanma KOBİ'lerin rekabet edebilirliğinin artırılması ve ihracatın teşviki açısından faydalı olacaktır ve gereklilik arz etmektedir. Fakat bölgede bulunan KOBİ'lerde model konusunda bilgi ve bilinç eksikliği bulunmaktadır. Bu noktada, söz konusu organizasyon için bölgedeki ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin öncülük etmesi gerekmektedir. Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası ile Esnaf ve Sanatkarlar Odası'na sektör temsilcilerine bilgi aktarımı sağlanması konusunda önemli görevler düşmektedir.

Bunlara ek olarak, KOBİ'lerin, uluslararası pazarlara açılabilmesi için yerel aktörlerin işbirliği çerçevesinde pilot ihracat pazarlarının belirlenmesi, yöneticilerin ihracata yöneltilmesi için pazar araştırmaları konularında yardımcı olunması, reklam faaliyetlerinde bulunması, fuarlar ve sergilere katılmalarının özendirilmesi, kısa vadeli ihracat kredileri ve ihracat sigortasından yararlandırılmaları ve yönetsel faaliyetlerde işbirliğine gidilmesi yararlı olabilecek girişimler arasında yer almaktadır.

5.5. Mekânsal Düzenlemelere Yönelik Öneriler

Sanayi faaliyetlerinin hızla yayılması zaman içerisinde mekânın planlanması sorununu gündeme getirmiş ve sanayinin belli bölgelerde toplanması fikrini ortaya çıkarmıştır. Sanayi kuruluşları tek

tek ayrı yerlerde açıldıklarında her biri için alt yapı, sosyal tesis, enerji hatları, ulaşım güzergâhı ve diğer temel hizmetlerin ayrı yapılması durumunda sermaye girdisinin artacağı ve verimin azalacağı bir gerçektir. Belli bölgelerde toplanmadaki amaç sektörün geliştirilmesi ve ihtiyaç duyulan mekânsal taleplere cevap verilebilmesidir. Küçük Sanayi Siteleri (KSS) ve Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) Türkiye’de sanayinin mekânsal planlamasına somut örneklerdir. Firmalar açısından uygun kuruluş yerleri seçiminde, ulaşım ağına, hammaddeye insan gücüne ve enerjiye yakınlık sağlamada, giriş maliyetlerinin azaltılarak üretim maliyetlerinin düşürülmesinde, yeni pazarlar bulunmasında, yeni teknolojilerin öğrenilmesinde ve kullanmasında, rekabet gücünün elde edilmesinde organize sanayi bölgeleri önemli bir araçtır. Mekânsal düzenlemeler açısından değerlendirildiğinde, Erzurum ilinde 5 adet KSS ile 1 adet karma OSB faaliyet göstermektedir. KSS ve OSB’ler ilde sanayinin planlanmasına ve geliştirilmesine yönelik çabaların mevcudiyetini göstermektedir. Fakat halen ildeki KSS ve OSB’ler tam kapasite ile çalışmamaktadır. Bu bölgeleri tam doluluk kapasitesine ulaştırabilmek için işletmeleri bu bölgelere yerleşmeye teşvik edici birtakım tedbirler alınmasının (Örneğin KSS ve OSB’lerin avantajları hakkında bilgilendirmeler, parsel satışlarında kampanyalar vb.) yararlı olabileceği ve Erzurum imalat sanayinin gelişimine olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma Erzurum ilinde firma ve istihdam sayısı bakımından gıda imalat sektörünün ön plana çıktığını göstermektedir. Anket çalışması yapılan 203 firmadan 84 adedi gıda imalat sektöründe faaliyet gösterdiğini beyan etmiştir. Anket sonuçlarına göre gıda sektörü 50’den fazla işletmeyi barındıran tek imalat sektörüdür. Dolayısı ile bu çalışma kapsamında sadece gıda sektörü için bir kümelenme analizi gerçekleştirilmiştir (KOSGEB’in yönetimine göre belirli bir bölgede bir sektörde kümelenme analizinin yapılabilmesi için o bölgede ve o sektörde en az 50 firmanın faaliyet gösteriyor olması gerekmektedir).

Kümelenme kavramı son yıllarda dünyanın birçok ülkesinde öncelik verilen, bölgesel gelişmişliği dengeleyeceğine ve ülkelerin uluslararası rekabetini artıracığına inanılan bir politika haline gelmiştir. Yapılan analize göre Erzurum ilinde gıda imalat sektöründe niceliksel olarak yeterli olmasına rağmen niteliksel anlamda bir kümelenmeden bahsetmek olası değildir (Bkz. Bölüm 4). Bununla birlikte sektörün kümelenme açısından önemli bir potansiyel barındırdığını belirtmek mümkündür. Genellikle kümeler kendiliğinden gelişen oluşumlar olmasının yanı sıra son zamanlarda Türkiye’de dahil dünya genelinde sağladığı faydalardan ötürü, küme oluşturma programları geliştirilmekte ve bunu destekleyici teşvikler sağlanmaktadır. Dolayısı ile gıda imalat sektörünün gelişimine katkı sağlamak ve sektörü Erzurum imalat sanayinin gelişimini tetikleyecek lokomotif bir sektör haline getirebilmek için sektörde kümelenmenin teşvik edilmesi yararlı olacaktır. Kümelenme kavramı sadece mekânsal bir araya gelmeyi tanımlamamakta, bunun yanı sıra içeriğinde rekabet edebilirlik, işbirlikçi aktiviteler, öğrenme, yenilik üretimi, bilgi alışverişi ve karşılıklı etkileşimi de bulundurmaktadır. Gıda imalat sektöründe kümelenmeyi teşvik etmek adına sunulabilecek somut önerilerden birisi Erzurum ilinde gıda imalat sektörüne yönelik bir ihtisas OSB’nin kurulmasıdır. Organize sanayi bölgelerinin yerel ekonomilere katkılar getirdiği,

sektörel - mekânsal gelişimi olumlu yönde etkilediği, sektörler için doğru ve gerekli büyüklükte alan ve alt yapıyı sağladığı, kuruluş maliyetlerini azalttığı, yeni pazar alanlarına girmeyi ve bilgi alışverişini kolaylaştırdığı ve sektörel uzmanlaşmayı sağladığı kabul edilmiş bir gerçekliktir. Organize sanayi bölgesinde yer almanın firmaların toplam rekabet gücünü olumlu olarak etkileyeceği bu nedenle ihtisas organize sanayi bölgeleri gibi oluşumların Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kümelenmeyi desteklemek için gerekli araçlar olabileceği düşünülmektedir.

Gıda ihtisas OSB içerisinde yine gıda imalat sektöründe faaliyete başlayacak olan işletmelere yönelik bir İŞGEM'in kurulması sektörün gelişimine ve kümelenmesine katkı sağlayacak önemli bir çalışma olacaktır. İŞGEM'ler Türkiye'deki planlı sanayi bölgelerinden bir diğerini oluşturmaktadır. İŞGEM (İş Geliştirme Merkezi) yeni girişimcilerin iş kurmalarını destekleyen, kolaylaştıran, işletmelerin başlangıç aşamalarında karşılaştıkları riskleri en aza indiren bir iş kurma modelidir. İŞGEM'in amacı, yeni girişimcileri, en zayıf durumda oldukları iş kurma aşamasında destekleyerek, bu zor aşamayı sağlıklı bir şekilde aşmalarını ve ayakta kalmalarını sağlamaktır. Yeni işletmelerin kuruluş yıllarındaki başarısızlık oranları % 60 ile % 80 arasındadır. İŞGEM ortamında ise bu oran % 10'a düşmektedir. Bu da İŞGEM modelinin yeni işletmelere getirdiği avantajların önemini göstermektedir. İŞGEM'ler bünyesinde; yönetim danışmanlığı desteği, finans kaynaklarına erişim imkânı, uygun koşullarda işyeri mekânı, ortak ofis ekipmanı ve ofis hizmetleri sunulmaktadır.

Bu çalışmaların gerçekleştirilmesi aşamalarında aşamasında Erzincan'da Ticaret ve Sanayi Odası, KUDAKA, Üniversite, KOSGEB Temsilciliği, TC Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İl Müdürlüğü ile birlikte altyapı çalışmalarının gerçekleştirilmesi noktasında yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir. Diğer taraftan KOSGEB'in küme çalışmalarına hizmet eden birçok desteği olması yanında (Eğitim, danışmanlık, Ar-Ge, İnovasyon, endüstriyel uygulama destekleri vb.) doğrudan, direkt olarak küme inisiyatiflerinin yararlanabileceği ve işletmelerin birlikte rekabet stratejileri oluşturma amaçlı projelerine İşbirliği-Güçbirliği Destek Programı ve Tematik Proje Destek Programı altında 2 farklı desteği bulunmaktadır.

5.6. Yerel Düzeyde İşbirliklerinin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Anket çalışması ve SWOT analizleri sonuçlarına göre, Erzincan ilinde imalat sanayi sektöründe, tüm ilgili tarafların bir araya gelmesini sağlayacak sivil toplum örgütlenmesi henüz yerleşmemiştir. Firmalar zorunlu olarak üye olmaları gereken ticaret ve sanayi odaları ile esnaf ve sanatkârlar odaları dışında gönüllü bir üyelik statüsüne sahip değildir. Bu konuda yerel ölçekte çeşitli alanlarda uzmanlaşmış güçlü sivil toplum örgütlerinin varlığına ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır. Sivil örgütlenmenin yetersizliği firmaların sorunlarını ve çözüm önerilerini yeterince, örgütlü ve organize biçimde dile getirememesine yol açmaktadır. Bölgede örgütlenme kültürünün geliştirilmesine yönelik birtakım somut örnekler ihtiyacı duyulmaktadır. Bu da Erzincan'da sektörün ileri gelenlerinin sivil örgütlenme ve bu bilincin yerleştirilmesi konusunda öncülük yapma gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Birçok ülkede üniversite-sanayi işbirliği, sanayinin teknoloji ihtiyacına cevap verirken, sanayi de üniversitelere pratik uygulama imkânı sağlamaktadır. Bu karşılıklı işbirliği ülkelerin ekonomik gelişmesini hızlandırmaktadır. Ülkemizde sanayi ile üniversiteler arasında işbirliği ve dayanışma istenen seviyelerde olmadığı gibi sanayinin üniversiteyle, üniversitenin de sanayi ile bütünleşmesi arzu edilen ölçülerin çok altında gerçekleşmiştir. Bunda üniversitelerin kendilerini iyi tanıtamamalarının etkisi olduğu gibi, sanayinin teknolojik araştırmalara yönelik bir yapısının olmayışının da önemli rolü bulunmaktadır. Erzincan'da da üniversite ve sanayi arasındaki işbirliği yok denecek kadar zayıf durumdadır. Üniversite-sanayi işbirliğinin en iyi uygulama örneklerinden birisi teknoparklardır. Teknoparklar, üniversitelerin tahsis etmiş olduğu mekânlarda, yeni teknolojilere ulaşma arzusunda olan ve bu tür teknolojileri özümseme yeteneği olan girişimcilerin yer aldığı kuruluşlardır. Teknopark uygulaması, üniversitenin bilim ve teknoloji altyapı imkânlarının sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda sanayinin emrine sunulması hadisesinin bir sistem olarak uygulamasıdır. Bir araştırma-geliştirme merkezini hem makine-teçhizat olarak hem de araştırmacı personel olarak teçhiz etmek, özellikle küçük işletmeler açısından oldukça zor görülmektedir. Bu açıdan teknoparklardaki organizasyonla üniversitenin araştırma altyapısını ve mekânını kullanarak sanayinin teknolojik bilgi ihtiyacı karşılanmaktadır. Teknopark uygulaması gelişmiş birçok ülkede, kaynakların rasyonel bir şekilde gelişmeye katkısının olduğu bir sistem olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de ilk olarak üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde İstanbul Teknik Üniversitesi ile İstanbul Ticaret ve Sanayi Odası'nın 1985 yılında bir teknopark uygulaması başlatılmıştır. Erzincan Üniversitesi'nde de bir teknopark kurulması çalışmaları yürütülmektedir. Bunun için Üniversite'de bir koordinatörlük kurulmuş ve gerekli altyapı çalışmaları yürütülmektedir. Bu çalışmaların hız kazanması, teknoparkın kısa süre içerisinde Erzincan sanayisinin hizmetine sunulması ve bu süreçte en etkin biçimde yönetilerek beklenen faydaları sağlaması son derece önem arz etmektedir.

Erzincan'da üniversite-sanayi işbirliğinin kurulmasına yönelik atılabilecek somut adımlardan bir diğeri de ÜSİGEM kurulması olacaktır. Üniversite Sanayi İşbirliği Geliştirme, Uygulama ve Araştırma Merkezleri (ÜSİGEM) sanayide teknoloji transferi ve geliştirme, teknik sorunların çözümü, verimliliğin artırılması, kurs, seminer, konferans gibi eğitim hizmetlerinin düzenlenmesi, danışmanlık hizmetleri ve laboratuvar test ve deneylerinin yapılması gibi konularda koordinatörlük görevini yerine getirmek amacıyla kurulan oluşumlardır. Böyle bir girişimde bulunulması Erzincan imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin üniversitenin kaynaklarından önemli ölçüde yararlandırılmasını sağlayacaktır.

Yapılan anket çalışmasının dikkat çekici sonuçlarından birisi, firmaların %60'ının Erzincan TSO'dan üniversite - sanayi işbirliğinin geliştirilmesine destek sağlaması yönünde bir beklenti içerisinde olmasıdır. Bu beklentiye de karşılayabilmek adına Erzincan TSO' nun bu noktada ildeki işletmelere ÜSİGEM ve teknopark gibi oluşumların işleyişlerini ve faydalarını anlatan ve KOBİ'leri bu oluşumlarda aktif rol alma noktasında teşvik edici çeşitli seminerler düzenlemesi yararlı görülmektedir. Türkiye'de bugüne kadar ÜSİGEM ve teknoparklar sadece üniversitelerin

güdümünde kalmıştır. Oysa valilik, belediye, ticaret ve sanayi odası, ticaret borsası, işadamları dernekleri gibi diğer önde gelen birimlerin de bu oluşumları sahiplenmesi gerekmektedir. Erzincan ilindeki yerel aktörler bir ilki başararak Türkiye'ye örnek olacak bir ÜSİGEM ve teknopark uygulamasını hayata geçirebilecek potansiyele sahiptir.

Türkiye'de KOBİ'lerin sorunlarının çözümü için üniversitelerin KOSGEB gibi meslek kuruluşlarından bilgi alma oranı oldukça düşüktür. Ayrıca, bu meslek kuruluşları ile ilişki kuramayan küçük firma oranının yüksekliği iki taraf arasında ciddi bir kopukluk yaratmaktadır. Bu durum Erzincan ili için de geçerlidir. Yapılan anket çalışması sonuçları Erzincan'da imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların %55'inin KOSGEB veritabanına kayıtlı olmadığını göstermektedir. Erzincan'da KOBİ'lerin KOSGEB vb. kuruluşlardan hizmet talep etmede gösterdikleri çekingenliği ortadan kaldırmak için Erzincan sanayisi ile Erzincan'daki meslek kuruluşları arasında etkin bir diyalogun başlatılması zorunluluk arz etmektedir. Erzincan'da bu işbirliğini sağlayacak ve KOBİ'lerin kolay ulaşabileceği bir organizasyon kurulmalıdır. Devlet, KOBİ'lerin geliştirilmesi yönünde öncülük görevini yatırım alanlarının seçiminden başlayarak pazar bulma noktasına kadar bütün alanlarda yürütmelidir.

5.7. AR-GE Çalışmalarını Özendirici Düzenlemelere Yönelik Öneriler

Türkiye'de sanayi-üniversite-devlet-sivil toplum dörtgeninde halen yeterli olmamakla birlikte son yıllarda Ar-Ge çalışmalarına verilen önemin ve tahsis edilen kaynak miktarının önemli ölçüde arttığı görülmektedir. AB ile bütünleşme süreci bu gelişmenin itici gücü olmuştur. Türkiye'de Ar-Ge'ye fon sağlayan sektörler içinde kamunun payı %57 iken AB-25'de bu oran %35 civarındadır. Her ne kadar, devletin GSYİH'dan Ar-Ge'ye ayırdığı pay gelişmiş ülkelerin gerisinde kalsa da, mevcut Ar-Ge harcamalarının yarısından fazlasının fon kaynağını kamu kaynakları oluşturmaktadır. Türkiye'de özel sektörün Ar-Ge harcamalarına katkısının artması hem devletin yükünü azaltacak hem de amaca yönelik Ar-Ge çalışmaları özel sektör için yapılabilecektir.

Türkiye sanayisinin yapı taşlarından olan Erzincan sanayisi de rekabet gücünü arttırmak için katma değerli ürünlere yönelmek ve Ar-Ge'ye gereken önemi vermek zorundadır. Fakat yapılan anket çalışması sonuçları Erzincan ilinde imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'ler arasında Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının henüz yaygınlaşmamış olduğunu göstermektedir. 2010 yılı verileri doğrultusunda Erzincan ilinden TPE'ye yapılan hiçbir patent başvurusu bulunmamaktadır. Bunun başlıca nedenleri; işletmelerin Ar-Ge için gerekli olan teknoloji düzeyini yakalayacak kaynaklara (Finansal kaynak, insan kaynağı vb.) sahip olmamaları ve de işletme yöneticilerinde Ar-Ge ve inovasyonun gerekliliği konusunda henüz yeterli bilincin oluşmamış olmasıdır.

Erzincan'da Ar-Ge faaliyetlerini özendirmeye yönelik ilk aşama öncelikle işletme yöneticilerinin Ar-Ge çalışmalarının önemi konusunda farkındalığını artırıcı seminer, panel vb. çalışmalar olmalıdır. Bu noktada ilin ekonomik kalkınmasında rol oynayan öncü kuruluşlardan Ticaret ve Sanayi Odası ile KUDAKA'ya ve KOSGEB Temsilciliğine önemli görevler düşmektedir.

İşletmeler kar amacı güden kuruluşlar olarak hızlı sonuç almaya yönelik çalışmaktadır. Bu sebeple de çoğunlukla uzun vadeli yatırımlar yapmaktan kaçındıkları görülmektedir. Ar-Ge ise bunun aksine zahmetli, süreç isteyen ve maliyetli bir iştir. Bu kapsamda işletmelerin Ar-Ge kapasitesini artırmak amacıyla TÜBİTAK, KOSGEB, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), Avrupa Birliği vb. arz yanlı kuruluşların Ar-Ge içerikli destekleri sanayiciye anlatılmalı, işletmelerde proje hazırlanması ve proje yönetimi alanlarında profesyonel danışmanlık hizmeti alınımı yaygınlaştırmaya yönelik teşvik edici bilgilendirmeler yapılmalıdır. Girişimcilere sağlanan bu imkânlar sanayicinin katlanmak zorunda olduğu birçok iş yükü, maliyet ve riskten önemli ölçüde kurtularak potansiyellerini doğrudan yatırıma ve proje üretimine dönüştürmelerine imkân tanıyacaktır. Özellikle TÜBİTAK destekleri Ar-Ge çalışmalarına yeni başlayan KOBİ'ler için teşvik edici ve uygun yatırım imkânları sunmaktadır. İlin ekonomik kalkınmasına yön veren öncü kuruluşların TÜBİTAK ile işbirliği içerisinde Ar-Ge fonlarının tanıtımına yönelik faaliyetler yürütmesi yararlı olacaktır.

KOBİ'lerin etkin olarak dâhil edileceği birtakım yenilikçi faaliyetlerin yapılandırılması ve bu faaliyetlerin belli bir sistematik içerisinde yürütülmesi ilde Ar-Ge konusundaki farkındalığı sürdürülebilir hale getirecektir. Örneğin Erzincan TSO ve KUDAKA'nın ortak organizasyonu ile TÜBİTAK ve TTGV'nin de desteğini alarak Ar-Ge Proje Pazarı türünden etkinlikler gerçekleştirmesinin Erzincan sanayisinin Ar-Ge alanında görünürlüğünü ve etkinliğini arttıracakı düşünülmektedir. Bu etkinlikler ile belirlenen tematik alanlarda proje fikri olan, projesi için katkı arayan araştırmacılarla bir teknik sorununa çözüm arayan sanayi kuruluşlarının bir araya getirilmesi sağlanabilir. Böylece üniversiteler ve araştırma kuruluşlarından uzmanlar ile sanayi işletmelerinden ilgililer aynı ortamda fikir ve destek alışverişinde bulunma imkânı yakalayacaklardır. Bölgenin Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesinin artırılmasına önemli katkı sağlayacak olan bu etkinliklerde yapılacak sunumlarla; bilgi ve görüş paylaşımı, farklı uzmanlarla tanışma olanağı, proje işbirlikleri kurulması, finansal destek ve fikri mülkiyet mekanizmaları hakkında bilgilenme, yeni pazar ve iş olanakları hakkında fırsatları öğrenme olanağı sağlanabilecektir. Etkinlikler kapsamında, proje fikirlerinin sanayi-üniversite ortaklığına dönüşerek hayata geçirilebilmesi bakımından TÜBİTAK, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TTGV ve KOSGEB desteklerinin önemine dikkat çekmek üzere, bu kurumların açtıkları stantlarda sanayici ve araştırmacıları Ar-Ge destekleri hakkında bilgilendirmeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi.* (2010). TÜİK: www.tuik.gov.tr adresinden alınmıştır
- Celal Bayar Üniversitesi. (2008). İhracatın Sürükleyici Gücü Olarak Tekstil Sektörü:Kahramanmaraş İli Örneği. *Yönetim ve Ekonomi* .
- Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü. (2010). *Tıbbi Atık Durum Raporu*. Çevre ve Orman Bakanlığı .
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2003). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*. Ankara.
- Dış Ticaret İstatistikleri.* (2011). TÜİK: www.tuik.gov.tr adresinden alınmıştır
- DPT. (2005). Bölgesel Gelişme ve Sektör-Bölge Yığınlaşması.
- DPT. (2008). *Türkiye’de OSB Politikaları ve Uygulamaları*. Ankara.
- Erzincan İl Kültür Müdürlüğü. (2011). *Erzincan İl Kültür Müdürlüğü*. www.erzincankulturturizm.gov.tr adresinden alınmıştır
- Erzincan İl Tarım Müdürlüğü. (2011). *Erzincan İl Tarım Müdürlüğü*. www.erzincantarim.gov.tr adresinden alınmıştır
- Erzincan Organize Sanayi Bölgesi. (2011). *Erzincan Organize Sanayi Bölgesi*. www.erzincanosb.com adresinden alınmıştır
- Erzincan Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü. (2009). *Erzincan İli Sanayi ve Ticaret Durumu Raporu*. Erzincan Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü.
- Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası. (2011). *Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası*. www.erzincantso.org adresinden alınmıştır
- Genel Nüfus Sayımları.* (2011). TÜİK: www.tuik.gov.tr adresinden alınmıştır
- Global Entrepreneurship Monitor.* (2009). KOBİ Destek: www.kobidestek.org adresinden alınmıştır
- Göç İstatistikleri.* (2011). TÜİK: www.tuik.gov.tr adresinden alınmıştır
- İstatistik Yıllığı.* (2010). İŞKUR: www.iskur.gov.tr adresinden alınmıştır
- İstihdam ve İşsizlik İstatistikleri.* (2009). TÜİK: www.tuik.gov.tr adresinden alınmıştır
- İŞKUR. (2010). *Erzincan İli İşgücü Piyasası Araştırması*.
- İzmir Kalkınma Ajansı. (2010). *Kümelenme İyi Uygulama Örnekleri*. İZKA: www.izka.org.tr adresinden alınmıştır
- KOSGEB. (2006). *Bölgesel Kalkınma Araştırma Raporu - TRA1 Alt Bölgesi*.
- KOSGEB. (2011). KOSGEB'in Kümelenme Destekleri.
- KUDAKA. (2010). *Erzurum-Erzincan-Bayburt Bölge Planı*. Erzurum: KUDAKA.

OECD. (2007). *İşletme Kümelenmeleri - Orta ve Doğu Avrupa'da İşletmelerin Desteklenmesi*. Ankara: KOSGEB.

Sabah Gazetesi. (24 Aralık 2010). *Sabah Gazetesi Ekonomi Bölümü*. www.sabah.com.tr adresinden alınmıştır

SGK İstatistikleri. (2010). SGK: www.sgk.gov.tr adresinden alınmıştır

Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu. (2011). www.urak.org adresinden alınmıştır

Üniversite Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu. (2009). Üniversite Sanayi İşbirliği Ulusal Kongresi.

EKLER

EK 1: Anket Formu

TC Erzincan Ticaret ve Sanayi Odası

Sayın Üyemiz;

Odamız tarafından ilimizin imalat sektörüne yönelik olarak hazırlanan “**Erzincan Sanayi Envanteri ve Stratejisi Projesi**” isimli bir proje yürütülmektedir.

Projemizin genel amacı, sürdürülebilir kalkınmanın sektör politikalarına entegrasyonunun sağlayarak büyük hacimli yatırım kararlarına kısa vadede etki edilmesine ve yönlendirilmesine katkı sağlayacak şekilde Erzincan’ın yatırım alanı olarak da cazibe merkezi haline getirilmesi için uygulanacak planlama, araştırma ve stratejilerinin belirlenmesidir.

Bu bağlamda, projemizi yürütmekle sorumlu olan firma tarafından 22 Şubat-05 Mart 2011 tarihleri arasında kapsamlı bir anket çalışması yapılacaktır.

Siz değerli üyelerimizin, ilimiz adına önem arz eden bu proje ile ilgili, ziyaretinize gelecek olan firma yetkililerine anketlerin doldurulması sırasında yardımcı olmanızı temenni ediyor, işlerinizde kolaylıklar diliyorum.

Saygılarımla,

Aydın YALVAÇ

Yönetim Kurulu Başkanı

ERZİNCAN SANAYİ ENVANTERİ VE STRATEJİSİ PROJESİ ANKET SORU KÂĞIDI

Lütfen aşağıdaki tabloda istenilen bilgileri eksiksiz olarak doldurunuz.

Görüşülen Kişinin Adı/Soyadı	:			
Firmadaki Görevi	:			
Firmanın Tam Adı	:			
Telefon Numarası	:	Faks Numarası	:	
Web Sitesi Adresi	:	E-Posta Adresi	:	

1. Firmanın Kuruluş Yılı : _____
2. Firmanın Kuruluş Sermayesi (TL) : _____
3. Firmanın Faaliyet Gösterdiği Sektör : _____
4. Firmanın Hukuki Yapısı: Şahıs Şirketi Limited Şirket Anonim Şirket Diğer _____
5. Firmanın Çalışan Sayısı: Yönetici/İdari : ____ Mühendis : ____ Tekniker: ____ İşçi: ____ Toplam: ____
6. Firma Çalışanlarının Cinsiyete Göre Dağılımı: Kadın Çalışan Sayısı: ____ Erkek Çalışan Sayısı: ____
7. Firma Çalışanlarının Eğitim Durumuna Göre Dağılımı: İlköğretim: __ Lise: __ Üniversite ve üstü: __
8. Firmanın Üretim Yeri Büyüklüğü : Kapalı Alan: _____ m² Toplam Alan: _____ m²
9. Firmanın Üretim Yeri Mülkiyeti: Firmanın Kendi Mülkü Kira
10. Firmanın Bilişim Alt Yapısı: İnternet Bağlantısı: Var Yok Web Sitesi: Var Yok Bilgisayar: ____
11. Firmanın 2010 Yılı Kapasite Kullanım Oranı: % ____
12. Firmanın Üretim Şekli: Kendi Markası ile Müşterinin İstedığı Marka ile (Fason) Her ikisi
13. Firmanın İhracat Şekli:
 İhracat Yapmıyor Doğrudan İhracat Dolaylı İhracat (Aracı Firma Üzerinden)
14. İhracat yapıyor ise 2010 yılındaki ihracatın toplam satışlara oranı: % ____
15. İhracat yapılmıyor ise nedenleri aşağıdakilerden hangileridir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)
 İç pazarlardan tatmin olma Dış pazarları tanımama ve bilgi eksikliği
 Talep edilen kalite ve miktarda ürün sunamama Uygun fiyatta ürün sunamama
 Kaynak yetersizliği (Sermaye, Teknoloji, Malzeme vb) Aracı işletme bulmadaki zorluk
 Yabancı dil yetersizliği Diğer: _____
16. Firmanız KOSGEB veritabanına kayıtlı mı? Evet Hayır
17. Yatırım teşvik belgeniz var mı? Evet Hayır
18. Kullanılan Kredi Türü:
 Kredi Kullanmıyor İşletme Kredisi Yatırım Kredisi İhracat Kredisi
19. Firmada AR-GE yapılıyor ise aşağıdaki alanlardan hangilerinde yapılmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)
 Yapılmıyor Makineler Ürün gelişimi Enerji tasarrufu Diğer: _____
20. Firmada AR-GE yapılmıyor ise nedeni aşağıdakilerden hangileridir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)
 Kaynak yetersizliği İhtiyaç duyulmaması Talep olmaması Diğer: _____
21. Firmanızın sahip olduğu belgeler aşağıdakilerden hangileridir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)
 ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi TSE Belgesi

- OHSAS 18001 İş Sağlığı Güvenliği Yönetim Sistemi CE İşareti Belgesi
 ISO 22000 Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi Marka Tescil Belgesi
 ISO 13485 Medikal Kalite Yönetim Sistemi ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi
 ISO 17025 Laboratuvar Kalite Yönetim Sistemi ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yön. Sistemi
 ISO 50001 Enerji Yönetim Sistemi Belge Yok

22. Firmanızda aşağıda belirtilen kayıtlardan hangileri tutulmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Kayıt tutulmuyor İşgücü verimliliği Personel özlük kayıtları
 Kapasite kullanımı Fire miktarı ve nedenleri Makine duruş/kullanım saatleri
 Kalite kontrol Üretim miktarı Tedarikçi bilgileri
 Müşteri bilgileri Karşılanamayan siparişler Geciken sipariş miktarı
 Stok kayıtları Diğer: _____

23. Firmanızda aşağıdaki departmanlardan hangileri bulunmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Üretim Planlama/Kontrol Satış/Pazarlama Satın Ama AR-GE
 Kalite Kontrol Muhasebe-Finansman İnsan Kaynakları İdari İşler Diğer: _____

24. Aşağıdaki konuları firma açısından genel olarak değerlendirip uygun seçeneği işaretleyiniz.

	Düşüyor	Yükseliyor	Sabit		Düşüyor	Yükseliyor	Sabit
Üretim Miktarı	☐	☐	☐	Müşteri Memnuniyeti	☐	☐	☐
Ürün Çeşitliliği	☐	☐	☐	İşgücü Verimliliği	☐	☐	☐
Ürün Fiyatları	☐	☐	☐	Kapasite Kullanım Oranı	☐	☐	☐
Üretim Verimliliği	☐	☐	☐	İşletme Sermayesi	☐	☐	☐
Ürün Maliyetleri	☐	☐	☐	Fireler	☐	☐	☐
Ürün İadeleri	☐	☐	☐	Toplam Borç Miktarı	☐	☐	☐
Satışlar	☐	☐	☐	Ödenen Vergiler	☐	☐	☐
Karlılık	☐	☐	☐	Hammadde/Yarı Mam. Stok.	☐	☐	☐
İhracat Gelirleri	☐	☐	☐	Mamul Stoklar	☐	☐	☐
İhracat Yapılan Ülkeler	☐	☐	☐	Sevkiyat Teminlerine Uyum	☐	☐	☐
Müşteri Sayısı	☐	☐	☐	Makine Parkı	☐	☐	☐

25. Firmanızın aşağıdaki alanlarda geleceğe dönük ihtiyacı olup olmadığını değerlendiriniz.

	İhtiyaç Var	İhtiyaç Yok		İhtiyaç Var	İhtiyaç Yok
Yatırım için ek finans	☐	☐	Bilgi sist. yeni teknoloji	☐	☐
İlave işletme sermayesi	☐	☐	Yönetim danışmanlığı	☐	☐
Ürün kalitesinde iyileştirme	☐	☐	Çalışanların işbaşı eğitimi	☐	☐
İç pazarda büyüme	☐	☐	Yönetici eğitimi	☐	☐
Dış pazara açılma	☐	☐	Temel beceri eğitimi	☐	☐
Markalaşma	☐	☐	Elektronik ticarete geçiş	☐	☐
Yeni bir sektöre girme	☐	☐	Yeni dağıtım kanalı	☐	☐
Yeniden yapılanma	☐	☐	Yurtiçi ortaklık	☐	☐
Nitelikli yönetici	☐	☐	Yurtdışı ortaklık	☐	☐
Nitelikli personel	☐	☐	Teknoloji iyileştirme	☐	☐
Maliyetleri düşürme	☐	☐	Yeni ürün geliştirme	☐	☐
Planlı bakım sistemi	☐	☐	Otomasyon	☐	☐

26. Firmanızda aşağıdaki çalışmalar yapılıyor mu?

	Yapılıyor	Yapılmıyor		Yapılıyor	Yapılmıyor
Sistemli pazar araştırması	☐	☐	Ürün bazında kalite kontrol	☐	☐
Çalışanların performans yönetimi	☐	☐	Ürün bazında maliyet-kar analizi	☐	☐

27. Aşağıdaki alanlarda firma dışından eğitim ve/veya danışmanlık hizmeti satın aldınız mı?

	Alındı	Alınmadı		Alındı	Alınmadı
Reklam ve Pazarlama	☐	☐	Dış Ticaret	☐	☐
Satış ve Dağıtım	☐	☐	Bilgisayar Sistemleri	☐	☐
Yönetim ve Organizasyon	☐	☐	Makine Bakımı	☐	☐
İnsan Kaynaklarının Gelişimi	☐	☐	Finans Yönetimi	☐	☐
Toplam Kalite Yönetimi	☐	☐	Proje Yönetimi	☐	☐
Üretim Planlama ve Kontrol	☐	☐	Kalite Kontrol	☐	☐

28. Aşağıdaki alanlardan hangilerinde eğitim ve/veya danışmanlık desteğine ihtiyacınız var?

	Var	Yok		Var	Yok
Reklam ve Pazarlama	☐	☐	Dış Ticaret	☐	☐
Satış ve Dağıtım	☐	☐	Bilgisayar Sistemleri	☐	☐
Yönetim ve Organizasyon	☐	☐	Makine Bakımı	☐	☐
İnsan Kaynaklarının Gelişimi	☐	☐	Finans Yönetimi	☐	☐
Toplam Kalite Yönetimi	☐	☐	Proje Yönetimi	☐	☐
Üretim Planlama ve Kontrol	☐	☐	Kalite Kontrol	☐	☐

29. Lütfen aşağıdaki soruları cevaplayınız. (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

	Aynı Sanayi Bölgesinde	Aynı Şehirde	Farklı Şehirde	Yurt Dışında
Makine donanımlarınızı satın aldığınız işletmeler?	☐	☐	☐	☐
Hammadde/yarı mamullerinizi satın aldığınız işletmeler?	☐	☐	☐	☐
Yedek parçalarınızı satın aldığınız işletmeler?	☐	☐	☐	☐
Bakım hizmeti satın aldığınız işletmeler?	☐	☐	☐	☐
Ürünlerinizi sattığınız işletmeler?	☐	☐	☐	☐
Firmanızın rakibi olan işletmeler?	☐	☐	☐	☐

30. Firmanızın üye olduğu meslek kuruluşu aşağıdakilerden hangisidir?

Ticaret ve Sanayi Odası Esnaf ve Sanatkarlar Odası Diğer: _____

31. Firmanız şimdiye kadar herhangi bir hibe, kredi ya da teşvik desteğinden yararlandı mı?

Evet Hayır Olumsuz Sonuçlandı Henüz sonuçlanmadı

32. Firmanızın şimdiye kadar hibe, kredi ya da teşvik desteği aldığı kuruluşlar aşağıdakilerden hangileridir?

KOSGEB TÜBİTAK Sanayi Bakanlığı KUDAKA
 Avrupa Birliği Avrupa Yatırım Bankası İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi
 Kamu Bankaları (Halk Bankası, Ziraat Bankası vb.) Diğer: _____

33. Önümüzdeki 5 yıl içerisinde yeni bir yatırım yapmayı düşünüyor iseniz hangi alanda yapmayı planlıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Düşünmüyor Kararsız Üretim Pazarlama Bilgi İşlem Ar-Ge/Tasarım Yeni Sektör

34. Önümüzdeki 2 yıl içerisinde aşağıdaki hangi pozisyonlarda kaç personel almayı planlıyorsunuz?

☐ Makine Operatörü ()	☐ CNC Operatörü ()	☐ Forklift Operatörü ()
☐ Kaynakçı ()	☐ Montaj Elemanı ()	☐ Tornacı ()
☐ Kalite Kontrol Sorumlusu ()	☐ Satış/Pazarlama Sorumlusu ()	☐ Muhasebeci ()
☐ Sekreter ()	☐ İdari İşler Sorumlusu ()	☐ Ortacı ()
☐ Satın Alma Sorumlusu ()	☐ Depo/Sevkiyat Elemanı ()	☐ Şoför ()
☐ Mekanik Bakım-Onarım Sorumlusu ()	☐ Elektrik Bakım-Onarım Sorumlusu ()	
☐ Diğer: _____ ()		

35. Sizce Erzincan sanayisinin **en güçlü 3 yönü** aşağıdakilerden hangileridir? (Lütfen öncelik sırasına göre numaralandırınız)

Güçlü Yönler	Öncelik Sırası
a. Karayolu, demiryolu ve havayolu ulaşım imkânlarının gelişmiş olması	()
b. Coğrafi açıdan yerleşim yerinin düzlük bir alanda bulunması	()
c. Uygun iklim şartlarına sahip olması	()
d. Yerel aktörlerin ve yöneticilerin çatışmadan uzak, uzlaşa içerisinde çalışması	()
e. Yatırım için gerekli olan temel altyapının yeterli olması	()
f. Alt yapısı hazır ve büyük bir Organize Sanayi Bölgesi'ne sahip olması	()
g. İldeki okuma yazma oranının çevre illere göre yüksek olması	()

36. Sizce Erzincan sanayisinin **en zayıf 3 yönü** aşağıdakilerden hangileridir? (Lütfen öncelik sırasına göre numaralandırınız)

Zayıf Yönler	Öncelik Sırası
a. Hammaddeye uzak olması	()
b. Yan sanayinin gelişmemiş olması	()
c. Erzincan'ın depremle anılıyor olması ve bu nedenle il dışına sermaye göçü yaşanması	()
d. Nitelikli eleman eksikliği	()
e. İşletmeler arasında ortaklık bilincinin gelişmemiş olması	()
f. Nüfusunun az olması	()
g. Sanayide yenilik kültürünün ve farkındalığın gelişmemiş olması	()
h. Güçlü sermayenin yetersizliği	()

37. Bağlı olduğunuz kuruluşlardan (Ticaret ve Sanayi Odası, Esnaf Odası, Organize Sanayi Bölgesi vb.) beklentileriniz nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Herhangi bir beklentim yok
- Daha fazla eğitici kurs, seminer ve konferanslar düzenlenmesi
- İşletmelerin düşük oranlarda kredi kullanımları için bankalarla protokoller imzalanması
- İlin ekonomik gelişimine yönelik araştırmalar ve projeler yapılması
- Üniversite – sanayi işbirliğinin geliştirilmesine destek sağlanması
- Bölgesel fuarlar düzenlenmesi
- Gelişmiş ülkelere teknik geziler düzenlenmesi
- Diğer: _____